

SANA PERIĆ

MONÁDA

Skhole

06

Ova knjiga dana je na korištenje pod licencom Creative Commons Imenovanje
— Bez prerada 4.0 međunarodna.

Multimedijalni institut ISBN 978-953-7372-66-8

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001077464.

— biblioteka *Skhole* dio je programskog pravca *Dopolavoro* Europske
prijestolnice kulture Rijeka 2020

Zagreb, rujan 2020.

Sana Perić

Monáda

Za M., G. i S.

monáda — *fil.* nedjeljiva cjelovita jedinica ili najmanji i nedjeljivi element stvarnosti; prema Pitagori brojna jedinica, prema Platonu ideja, prema G. Brunu atom, prema Leibnizu osnovno supstancijalno biće od kakvih je sagrađen univerzum [izvor: *Hrvatski jezični portal*]

01

Uzmimo na tren da je Bog stvorio svjetlo. Navodno je prvo bila tama pa je on stvorio svjetlo i rastavio ga od tame, šta podrazumijeva da su oni u bar jednom trenutku bili sastavljeni, a ako su bili sastavljeni u svjetlotamu, kako je točno ona izgledala? Možda je Bog jednim potezom svjetlo stvorio i razdvojio od tame, ali to mi se čini kao neekonomičan postupak, jer ako u početku i jest postojala samo tama, svjetlo je već bilo sadržano u njoj, kao njena opozicija, i kad ju je Bog otjelovio nije ih trebao razdjeljivati, jer su po svojoj esenciji već bile različite.

*

Moja aktualna tuga je malo specifična, kao neka ultimativna samoća. Oko mene su drugi, neke i volim, ali tuga koju osjećam je tuga zadnjeg preživjelog pripadnika vrste. Kad on umre, nestat će cijela vrsta i njegova skora smrt nije samo njegova, već je smrt cijele vrste, a time pogađa i prirodnu ravnotežu, sva živa bića na Zemlji i boga i cijeli svemir. I dok je njegova smrt za sve ostale koji imaju razvijen osjećaj za život i patetiku tužna, tuga koju on osjeća još je veća od toga, to je najveća zamisliva tuga, zamišljam je dubljom od tuge za mrtvim djetetom, znat da si zadnji, da si potpuno sam, da potpuno sam hrliš u nebitak i sa sobom u njega vučeš i sve svoje pretke koji su živili samo za to da ti budeš tu, koji su živili da se razmnože da bi se vrsta nastavljala, i vučeš u nebitak sve svoje nerođene potomke, a njihovo potencijalno postojanje radi ti ogromnu rupu u prsima kroz koju sama propadaš van.

Već par dana pod prozorom vidim one mušice, toliko male da ni ne vidiš jesu li ustvari mušice, nalazim ih crknute ili na samrti, mušice koje svaki dan obrišem, ali sutra se vrate nove niotkud. Zadnji val bio je nakon šta me ostavio prošli mladić pa sam zaključila da one odnekud izmille i umiru na mom prozoru da bi komemorirale moju umrlu vezu i odale počast mojoj patnji. Ispričala sam Mislavu o mušicama, on je rekao da je to glupost, rekla sam da sam radila induktivnom metodom, ali me podsjetio da ona nije uvijek najpouzdanija. Ja je, uostalom, i mrzim jer je njena upotreba pretežito, ako se zbilja udaljim i pogledam širu sliku, i uzrok svih tih raskida.

Cimer me provocira i ispituje šta je to gravitacija, šta spaja planete, zašto se oni međusobno privlače i sve tako redom. Moj argument da se sviđaju jedni drugima rezignirano odbacuje. Utješno je da ja privlačim Sunce. Utješno je da privlačim i njega, manje, jer je moja masa manja, ali ipak, i izračunljivo, da. Obrnuto uvriježenom shvaćanju, iz zakona fizike je jasno da ga, šta sam deblja, privlačim više. Također je razvidno da ga, šta smo dalje, privlačim manje, obrnuto raznoraznim popularnopsihoanalitičkim spoznajama o tome kako mu rupu manjka ne smiješ ispunit sasvim, nego moraš uvijek bit malo nedostupna. Utješno je i to šta zakon vrijedi podjednako za oboje pa, makar on mene privlači malo više nego ja njega (jer je deblji), šta dalje od mene ode, i on mene privlači manje. Pa neka ga onda.

Jako je teško postići da partner(ica) ima dojam da me nema i istovremeno sigurnost da me ima. A oboje je nužno, pokazat im da si bezuvjetno tu, jer ih voliš, i pokazat da

si nestalna, a jer voliš sebe, koja ih želi šta duže zadržat u svojoj blizini. Ona je zaljubljena i kaže da se voli bacat u stvari, ali da se boji pada, da čim se baci očekuje udar, očekuje da će doći do kraja. Objasnila sam joj da je to zato šta pretpostavlja da je objekt koji je privlači blizu. Da bi padala, izvor gravitacije mora postojat, ali neka ga zamisli jako dalekim, toliko da mu se u tri svoja vijeka ne može približit dovoljno da bi se razbila o njega – a onda mora bit i jako velik da bi je toliko privlačio, a to je lijepo – a ako je daleko, znači da ga nikad u potpunosti nema, a to je, eto, izgleda nužno da bi se održali.

Na tren je izašao, a ja sam tužnjikava jer znam da će jedanput zauvijek otići iz ove sobe i mog života i nikad više neće spavat tu. Makar proživili cijeli život skupa, opet, čak i u perspektivi mogućih reinkarnacija i zagrobnih života, čak i kad gledam unazad do svog rođenja (a možda i prije) vidim da nitko nije bio, niti će bit uz mene cijelo vrijeme. Zato se osjećam još usamljenije, ali vidim da tome nema pomoći pa ću se valjda morat pomirit s tim. Nešto sam tužna rekla, a on me išao utješit pričom o paralelnim životima. Rastužila sam se još više jer su neke verzije mene u paralelnim životima zakonom velikih brojeva nesretne. Ali ako nas ima više, svaka u svojoj liniji mojih života, i ako neke usput umiru, možda, možda jedna ja uvijek ostajem živa, makar u drugim linijama umirem. I kad umirem, umirem lagano, brzo, tako da preostale linije to ni ne osjete, i u nekoj opciji uvijek ostajem živa.

Otišla sam pišat i oneraspoložilo me šta sam se vidila u ogledalu. Kad sam se vratila u salu htjela sam da me ne vide jer će sve dok me ne vide mislit da sam i dalje lijepa i mlada.

Vidili su da se sa mnom nešto događa i bilo im je smiješno, ali nisam se ljutila nego sam pobjegla vani pušit. Oni su nastavili jest, gledala sam ih nijeme kroz prozor i pitala se jel im bolje bez mene. Zamislila sam da sam umrla i da ih mrtva gledam, zamislila sam kako mi to ne bi bilo loše, kad umrem stalno ih tako gledat, bez zvuka, ne bi mi bilo ni zima niti onako pretjerano tužno. Malo sam zaplakala, ali sam otrlala suze da se dodatno ne zabavljaju na moj račun. Pitala sam se bi li više volila da im falim ili ne i pokušavala se prisilit da osjetim ovo drugo jer je ljepše po moju samodopadnu sliku o samoj sebi. Onda više nisam mogla izdržat pa sam ušla.

*

Strahujem da ne oguglam, da mi ne postane svejedno, da ne otupim, ne ogrubim, strahujem čak od gubitka svoje depresije, kad me zahvati, a netko pored mene pokaže da bi volio da je nemam, onda je branim kao svoje sotonsko čedo, jer se tad bojim da napadajući nju drugi napada i mene, bojim se da bez nje neću više bit ja. Dok neki trenuci traju, čini mi se da su najtužniji na svijetu, ali onda se sjetim prošlog puta kad sam pomislila *bože, ovo su najtužniji trenuci na svijetu*, tad je bilo riječi o nečem skroz različitom pa me to zbuni i učini mi se da pretjerujem. Ipak, ležala sam u krevetu i u temperaturi, pokrivena ekstra dekom po koju sam poslala sestru na recepciju, jer se nje svi boje, a ja sam u zadnje vrijeme sva plašljiva i malo pogubljenja i dezorijentirana, inzistirala sam da me zaključa prije nego

ode svojim putem, jer nisam htjela da me netko slučajno siluje, drugi ključ su potplaćeni recepcionisti izgubili, a u slučaju požara mogla sam izaći na stražnja vrata – sve sam to dobro promislila, makar mi je sestra rekla imaš trideset i pet godina, zašto ne možeš sama, a ja jednostavno ne mogu baš sve sama, ali sam bar oprezna kad treba bit oprezan. Namontirala sam si laptop u krilo, jer iako sam i ja potplaćena, dedlajni ne pitaju za tugu.

U neke dane mi se čini da se bavim samo hladnim pogonom, perpetuiranjem mog bivanja tu koje je samo sebi svrha. Ustanem, kupim, skuham, operem, sjednem i prevodim cijeli dan sama u stanu, taman toliko da mi isplati taj stan za taj dan, operem to svoje tijelo, brinem se za njega, hranim ga, puštam ga da spava dokad hoće, s blagajnikom u dućanu ne razmijenim ni riječi pa nazovem mamu ili Mislava da ne odem spavat a da ne čujem nikoga koga volim. Sutra možda bude bolje pa mi to da snage da izdržim ovakve dane u kojima me ništa nije ponijelo na krilima poleta, ali sve ih je više i moja reprodukcija sve više postaje sama sebi svrhom. U ovakve dane ne želim i ne mogu leći jer moram čekat ne bi li se, usred tamne i tihe, usamljene noći, možda slučajno ipak desilo nešto šta bi taj dan učinilo vrijednim svog onog življenja koje sam u njemu poduzela. Onda liježem u zoru i veći dio sutradana trošim na spavanje koje nisam obavila danas, kojeg sam nepravomoćno produžila. Tako ja živim na kredit. Nekad je rješenje da preduhitrim dan: započnem ga prije nego on sam počne pa tako ne može počet bez mene. To uspijem par puta godišnje kad uopće ne legnem spavat, zato obično pribjegavam prvoj opciji: čekam da se dan povuče pa onda uskočim u njega i razvaljam ga nasilu koliko god mi treba.

Ugledala sam ljude u redu za vidit sasušeni leš u katedrali i to me ispunilo tjeskobom. Imam dojam da netko drugi vodi moj život. Kad navečer ležim u krevetu zamislim ured i u njemu sjedim ja, ali uvijek u trećem licu. Tabletiram se ne samo da lakše podnesem surovu stvarnost i loopove u glavi nego i da se udaljim od svijeta u kojem moram prebivat, da se izdvojim, da me ne dira, jer ovih dana mi se nameće dosta tvrdo. Tablete protiv tjeskobe pijem navečer i „po potrebi“. Danas ne mogu prestat plakati i ne mogu se skoncentrirati na rad, sve sam tužnija i razmišljam – je li sad nastupila ta potreba? Psihijatrica je rekla da za to i služe. Ali ja nisam baš tjeskobna – nisam vani u klaustrofobičnoj gomili ljudi koji ne dijele sa mnom ideologiju i politička i estetska stajališta, nego sam zatvorena u sobi di razmišljam o svojim ljudima, ljudima koji mi ne izazivaju tjeskobu nego tugu, tugu šta su zaboravili na mene, šta mi samo potvrđuje da sam višak. Tablete protiv tuge ne postoje, ali čula sam da paracetamol osim vrućice ublažava i tugu. Paracetamol je igrom slučaja jedini analgetik koji smijem uzimat, a preporučuju ga umjesto ibuprofena za snižavanje pandemijske groznice.

Ne znam je li kul ili ne šta nisam nikad bila mentalno hospitalizirana. Treba li mi to da me potvrdi kao indisponiranu, da svima dokažem da mi je teško, ili sam više kul ako sam umakla tome? Ali onda svi pretpostavljaju da mi nikad nije bilo toliko teško, ali meni jest bilo toliko teško, samo sam to uspila ishendlat sama. Znam da će mi netko vjerovat, makar sam sad već prilično funkcionalna pa se ne vidi toliko. Možda će mi vjerovat na riječ. Mami sam rekla da ću se okrenit bogu, ona negoduje jer ne želi

da mi netko ispiri mozak, ali neću se okrenit religiji, nego božanstvu. Osjećam kao da mi iz glave ide stup u nebo, to jest ne da baš osjećam, nego si ga nekako sugeriram. Mama kaže da je to nuspojava koju nisu napisali u uputstvima lijeka.

Živac drugom živcu daje poruku tako da ispusti neurotransmitor u sinapsu, šupljinu između dva živčana kraka, koja meni na slici izgleda kao neki zglob. Kad ovi prenesu poruku tako da se privremeno zalijepe za receptore na drugom živcu, vraćaju se doma i tamo ih razgrade neki enzimi. Ima raznih antidepresiva, neki naprimjer sprječe te enzime da ih razgrade, jer depresivni ljudi imaju znatno manje neurotransmitora od zdravih, a neki, poput mojih, sprječavaju da se ovi uopće vrate doma. I sad se ja pitam, koji će mi kurac taj tulum neurotransmitora u sinapsi kad su već prenili poruku? Uostalom, ta poruka nije ni bila nešto pozitivna i nije da mi ekstra serotonin kojeg tako dobijem pomaže, kad prenosi samo tugu i sranja.

Ne samo da otplačem u san nego i u dan. Suze otpuste kemikalije o kojima mi je tijelo postalo ovisno i zbog kojih u svakoj i najmanje dirljivoj, tužnoj i teškoj situaciji i pri svakoj lijepoj, jakoj i strašnoj misli počnem plakat. Kad me suze sediraju, onda možda malo mogu podnit sve skupa: vrućine i daljine, kožu, hranjenje, razbojstva, idiotizam, poslove, avione i dane, tijelo, usamljenost, prijatelje, ljubav i prijetnju iznenadne, samotne smrti. Ljudima pokazujem, to jest ne pokazujem njima, *sebi* pokazujem koliko ih volim time šta, kad me nazovu da provjere kako sam, skrivam od njih da plačem. Ali oni, naravno, uvijek znaju. Skoro svi ljudi uvijek znaju kad plačeš. Kad sam bila mala plakala

sam kao i svi, toga se ne sjećam, ali znam da je dida snimio neki sestrin rođendan i da na snimci ja plačem, kad smo to kasnije projicirali na zid od kuhine, još sam bila mala, znam da mi je bilo neugodno. Kad sam u četvrtom osnovne morala ostat u bolnici jako sam plakala, nisam htjela bit ostavljena sama u nepoznatom, mama me tješila, ali sad znam da je i ona bila tužna, da joj je bilo teško ostavit me kad je meni to bilo tako teško. Plakala sam jako kad je didi propao dućan pa je morao prodat stan u kojem smo živili. Tonći i ja smo prebacili milijun mojih dnevnika u Kukoča, a onda ih vratili u njegov auto, jer ja nisam mogla podnit pomisao da će mi taj stan bit dom. U Zagreb sam doselila malo prije Gorana pa sam prva uselila u kućerak koji je unajmio za nas. Kad sam došla sama u stranu kuću plakala sam, grozno sam plakala. Plačem i kad trenerica aerobika nakon istezanja kaže *bravo lezite zatvorite oči opustite se* i pusti Bon Jovija *Bed of Roses*, ili dok dugo stojim u nekoj pozi na jogi i nastojim se opustit i ne mislit ni na šta. Čim se opustim, suze mi krenu. Dovoljno mi je da čujem glas svog ljubavnika, dovoljno mi je da vidim ganutljivu reklamu, dovoljno je da mi netko prepriča sadržaj tužnog filma da proplačem i da budem neutješna. To je još jedan od razloga zašto se u svijetu često osjetim neudobno: prihvatljivo je da se u javnosti smijemo, ali nije prihvatljivo da u javnosti plačemo, osim ako ne osvojimo prvenstvo. Ali meni nikad neće bit važnija poza od iskrene emocije.

Rekao je da se moram držat, da se moram sabrat, radi koga, pitala sam ga, radi sebe i ljudi, ali kojih ljudi, svih koji će jednom naletit na tebe i na stvari koje radiš i koje će im uljepšat život, rekao je, ali ja ne želim da nalete, ja ne

želim da me tek tako, slučajno nađu, pitala sam ga je li on prije nego me upoznao imao osviještenu prazninu koju sam ja ispunila, rekao je da da, e pa želim da ljudi imaju takve praznine, želim da, kad se ugasim, a slutim da će to bit jako brzo, želim da me ostatak mog neproživljenog vijeka oni koji me nisu pronašli nose u svojoj praznini, za koju će znat da je tu, ali je neće znat do kraja omeđiti ni objasniti.

*

Gledala sam neki sitcom u kojem je junakinja imala rak pa je cijela obitelj bila uz nju. Zapalila sam cigaretu i zdvajala nad tim kako sam sama i kako, ako rak dobijem kad mame više ne bude, neću imat nikoga da se brine za mene osim sestre, koja će bit super, ali nema baš takta. Bolesna sam i jadna, ležim u krevetu i radim, jer frilenseri nemaju bolovanje, samo dedlajne. Gledam komadić života kroz odškrinut prozor i nemam snage ustati da ga otvorim. U sobu je ušla mama obavijestiti me ko je sve umro. Poslala sam je da mi kupi marmeladu i nastavila tipkat. Treba mi sna, ne samo iz biološke, regenerativne nužnosti nego i da se malo odmorim od sebe jer sam, zbog temperature, cijelu noć bila sa sobom, bez odmora, obraćala pažnju na sebe, analizirala signale svog tijela, bavila se suludim febrilnim mislima u polusnu. Treba mi da malo zaboravim na sebe, na svijest, na išta šta postoji i da samo malo ne bivam. Sad mi više nije strašno pomisao da se vozim avionom – jer mi je konačno svejedno hoću li umriti i jer bi mi dobro došlo malo odmora.

Gušt mi je bit živa samo još iz tog razloga da vidim šta će dalje bit sa svijetom, šta će otkrit iz fizike i koliko ću ja pametnija postat, onako generalno, oko života. Kao neki film koji si prije gledala jer je bio dobar i zabavan, a sad ga gledaš jer si se donekle uživila u radnju pa te zanima šta će se dalje još desit. Često razmišljam kako bi bilo olakšanje za promjenu ne bit, a kako sam draga i korektna i više ne onako patetična kao prije, ne estetiziram svoje posmrće, već razmišljam: šta bi sve bilo u redu napravit prije nego odem. Pravovremeno otkazat gaže, zatvorit račune i sve dokumente postavit na vidljivo mjesto, kao i sve šifre i pinove, otkazat stan, darovat imovinu, ili je bar maksimalno minimizirat. Dijelom to ima veze s onim klasičnim čišćenjem svojih tragova ovdje, dal kako bi te šta manje toga vezivalo uz svijet (zato šta ne želiš s njim više imat posla ili zato šta je tada lakše otići), dal jer ti svijet sve manje znači. Ipak bi više volila umrit od raka nego od aviona, da se stignem na miru oprostit i uredit poslove, i onda sam zamišljala tu vrstu oproštaja pred zadnji rastanak ikad, zauvijek, i nisam si ga skroz mogla dočarat, ali sam svejedno plakala kao luda. Shvatila sam da bi meni bilo teže živit bez nekoga od njih, bez svih njih, nego umrit, i da su oni ti koji će ako pretpostavim uzajamnost osjećaja zapravo bit pogođeni mojom smrću, a ne ja, jer sve dok postojim, postojim s njima, a onda ću jednom samo umjesto u san utonit u nebitak, a oni će ostat živi s manjkom. I uvijek je lakše onom koji ide nego onom koji ostaje. Možda se zato tako nepotrebno dugo i detaljno opraštam sa svakim ponaosob kad idem doma, kao da idem ne znam kud i kao da te ljude treba utješit značajnom riječju i znakom ljubavi

koji će im pomoći da prebrode trenutke do ponovnog viđanja. Meni je svaki taj rastanak kao da umrem.

Nekad, u dane kad osobito inkliniram romantici i možda usput gledam ili čitam o nekim opakim rafalnim borbama, zamišljam se s mašinkom, oko mene najbliži prijatelji, oni koji bi si međusobno dali živote i koji bi dali živote za istu stvar, svi s istim ciljem svrgavanja klasnog neprijatelja, rame uz rame svojevolutno hrlimo u izvjesnu smrt pred nadmoćnim protivnikom i srčano ginemo. Zaspala sam i sanjala kako me muče i kako sam sve slabija, ali do zadnjeg trena nisam ništa odala, nije me mučila bol, samo to šta nisam znala koji neprimjetni znak da ostavim svojim suučesnicima, i kako onako vezana da im dam do znanja, kad me nakon odlaska mučitelja nađu mrtvu na stolici nasred praznog podruma snimljenog u totalu, da mogu bit mirni i da je naša stvar sigurna. Stipe me stalno opominje da sam ja osoba koja je od kondicionala futura drugog stvorila egzistencijalni imperativ. Strahujem od stvari koje bi se mogle dogoditi i od njihovih posljedica koje onda uzimam kao neizbježne, koje mi postaju gotovo opipljivo prisutne pa lamentiram nad njima. Ali ja mislim da nam malo iskrenog žaljenja i suosjećanja, pa makar nad samom sobom i makar nad stvarima koje se nisu dogodile, ne mogu donit puno zla. Možda malo. Možda možemo postat malo narcisoidniji. Ali nevažna li je to kap u moru izdaja, bratoubojstava, silovanja, masovnih pokolja, trgovanja djecom i organima, od čega bi se sve moglo dogoditi i meni.

Ne znam, ali mislim da je zapravo *lakše* kad imaš širinu – makar si svjesnija svoje patnje, bar je možeš artikulirati ako već ne eliminiрати, šta ti ipak da nekakvu poziciju moći, jer kad svijet razumiješ, malo ga posjeduješ, i možda zato ja uspijevam trpiti ovo sve: jer ga seciram, jer ga želim dokučiti, i iako neću doći do motivacije iza njegovih grozних zakonitosti, sama spoznaja tih zakonitosti: da treba očekivat da se desi loše, da ljudi umiru, da moć imaju zločesti, da su institucije inherentno zle, odmah olakšava suživot s ovim svijetom. Poznavat sebe pa onda i neprijatelja prvi su koraci. Makar neprijatelj bio svugdje oko tebe, i u tebi, pounutren, i u tvojim plućima koja su inhalirala molekulicu Trumpa.

*

Danas Ovčice mirišu na šećer u prahu koji stavljam u paradizot. Nebo je veliko, zalaz je kičast, lik piša u grgoljeću bonacu, maleni pas po škrapu lovi pticu veću od sebe dok mu se ljudi smiju, šamara me miris morem polivene, hladne, napuhane gume, trajekt sa Šolte je spor, mudante koje vise o brokvi predvečerno vlažne, šahisti brojni, turisti ne, mir koji donosi zima sve bliži, kao i nemir koji donosi večer. Nekakav je intenzivan dan i dolazi nam hladnoća pa me prolaze oni srsi, oni kao kad stojiš na vrhu planine, a oko tebe puše i sve je veličanstveno pa se želiš sjurit dole među ljude i klicat i urlikat, ali umjesto toga stojiš i pluća ti se nadimlju i osjećaš se i sretna i tužna i sve je jako bistro i steže te i uz to je danas nedjelja pa sam si dopustila

malo cmizdrukat zbog svega redom, jer je mama sama i jer se smanjuje, jer se obitelj raspala i jer ništa, ništa više ne smijem radit zbog kičme i prijatelji odlaze, a ja stalno čežnem za svime a ostajem tu di imam nešto neprijatelja i spljošteni disk i jer se najuzorniji parovi rastaju i najuzorniji suborci padaju i jer sam puste suze isplakala za goropadnicima.

Svaka situacija seksa potencijalno mi je ranjiva, ne jer je partneru možda stalo samo do seksa ili neke takve bezvezne brige, nego jer uvijek postoji mogućnost da on(a) dok se seksa s tobom zamišlja nekog drugog. Ja sam uvijek bila nesretno zaljubljena u svoje momke. Dok gledam svog dečka, šta je ljepši, to mi je teže šta ga nemam. Ljubavnik me nikad ne dodiruje dovoljno dugo, uvijek je najprisutniji osjećaj gubitka koji će uslijedit. Zato mi je od velike važnosti da on spava altruistički, dopušta i daje mi dodir u snu, jer tad ga imam satima i mogu se malo opustit pa često i zaspim, dok mi tjelesnom asocijativnošću navire osjećaj ljepote, ugone i čuda šta je moja plišana životinja oživila. Ali, kad ležim nekom u naručju, kad konačno ležim, najčešće počnem plakat. Obuzme me tuga zbog svih onih s kojima nisam i zbog svih onih dana koje sam provela bez njega. Ujutro mi je ostavio poruku na komadu salvete; nisam je uspila skroz pročitati, ali sam dokučila da je nešto romantično. Stavila sam tu salvetu po strani, računala sam da će poslužiti za obrisati suze kad me ostavi.

Oni superkul ljudi tipa frontmeni bendova koji su se ubili, ili neki pisci koji su se ubili i općenito mladi, prelijepi, izmučeni umjetnici koji su se ubili, oni uvijek završe s nekim ljepoticama koje uopće nisu duboke koliko

je po mom mišljenju potrebno. Iz čega vidim da pogrešno razmišljam, treba ići induktivno i zaključiti da takve likove privlače lijepe i pomalo opasne žene, jer da ih privlače cure kao ja, očito je da bi bili sa mnom. Njima je dovoljno da su one lijepe i opake, ne treba im da one budu kao oni, a moj je problem šta sam kao oni. Osim šta nisam ni približno dovoljno zgodna niti kul, šta uostalom nisam muško i šta postajem prestara, jer za to treba imat 23 i onda već bit mrtav.

Davno sam odlučila da ću se, kad se odlučim ubit, neubit i umjesto toga ostavit sve i ukrcat se na avion, za kojeg tad neće bit toliko važno hoće li past ili ne, i otići na neke atole, ili tako negdje, di su isto šanse velike da ću umrit od skitalačke prljavštine i generalne neimaštine, ali ću bar još nešto doživit. Kad priprelim odlazak i odriješim se, koliko je to moguće, vezanosti uz sve, onda ću i otići, samo je pitanje di. Ne treba nužno nebit, možda je dovoljno ne bit ovdje, makar od sebe ne možeš pobjeći, ali možda ja ne trebam pobjeći od sebe, možda samo trebam pobjeći iz ovog svog života, a pobjeći mogu i na atole.

Čini mi se da je glupo ići protiv sebe a opet treba ići protiv sebe ako je sve šta jastvo hoće vegetirat ili se razarat. Pričali smo o VR-u i sprovodima i kaže on da treba uredit da možeš prisustvovat svom sprovodu i osim šta bi to bilo jako egoistično to je upravo ono šta mi sad treba, a to je dijelom i razlog zašto maštam o smrti. Ne samo zato šta mi je nepodnošljivo bolno i neizvedivo živit nego i jer mi za otrpit ovo živo stanje treba ljubav, u koju bi se na svom sprovodu uvjerila. Nedavno mi je netko rekao da vjeruje da su potrebni drugi ljudi da ti kažu ko si i da te označe. Da

te označe su svakako potrebni, ali da ti kažu ko si? U redu je dok se to njihovo kazivanje zadržava na deskripciji, ali znamo da nikad nije tako i da je ono uvijek preskriptivno i ako mi netko kaže da je ponosan na sebe zbog zaljubljenosti u mene, onda sam i sama sebi dobra, divna i vrijedna života, jer je *sviđa mi se to šta mi se sviđaš* najbolji kompliment. Dok se, kao i uvijek, prilagođavam njegovoj želji, pod uvjetom da ja njega želim i pretpostavljajući njegovu želju, volim kad se prilagodbom povratim stanju u kojem se najviše osjećam u svom pretpostavljenom bitku.

Htjela bi da svi koji su nesretni budu sretni, ali dokle god je netko tužan postoji šansa da nije cjelovit, a ja to volim jer onda postoji šansa da nije cjelovit zbog mene, a onda postoji šansa da me treba, a onda postoji šansa da, jer ne postojim opažena, već postojim potrebna, postojim. Netko ko je dostatan sam sebi izaziva mi ljubomoru, jer ja bi da mu stalno falim. Bilo kome. Bilo kome ko je dostatan sam sebi ja bi da nedostajem, tu sam potpuno neselektivna i istovremeno forsiram da mi je njihova samodostatnost u redu: neka su drugi cjeloviti i bez mene, tako kad mi dođu sretni i cjeloviti neće ni mene percipirat ni tretirat kao polovicu nego kao cijelu, pa ću se i sama sebi onda pričiniti cijela, a to je ono šta ustvari želim. Da smo dvije cjeline, svaka sa svojom opnom, pa se onda bacamo jedno na drugo, nagnječujemo i oblikujemo jedno po drugome, kao u plesu. Ipak, najbolje se mogu zadovoljit sama, ali impuls mi uvijek mora bit izvanjski.

Jednom kad me minula ona faza u kojoj sam mogla nekog barit po godinu dana, zadržat napetost i zaljubljenost mjesecima, u kojoj sam imala puno strpljenja, malo godina

i dostatno ideala da to izvedem, došla sam u fazu, došli smo manje-više svi mi, da sve ide brzo i ako te netko neće, ideš odmah tražit dalje. Meni se nikad nije mogao sviđat netko za koga bi saznala da mu se ja nimalo ne sviđam i za takvima nisam ni patila. Tek kad bi me ostavili patila bi, od boli i povrijeđenosti, ali ne bi me duže od par dana držalo da bi htjela bit s njima. I tako sam ja tražila dalje i uvijek se bezglavo bacala, jer kako Gogo kaže, ne možemo si sad ni dopustit nekoga godinu dana upoznavat, a kažem ja da treba uletit pa kasnije revidirat, i tako sam ja ulijetala, a sad, sad nemam nikakve volje ni želje bit s nikim. Ne s nikim konkretnim nego niti s nekim apstraktnim. Ne zamišljam da je zgodni usputni poznanik možda moja sljedeća ljubav, ne snatrim o nikome, nikoga ne želim i ne trebam nikoga.

Nikad nisam hvatala one za koje sam znala da ih ne mogu imat, nisam se općenito nikad hvatala stvari za koje sam mislila da ih neću moći napraviti i nisam ih ni željela – to je moj kukavičluk i svjesna sam ga, ali i moja supermoć – možda je to i sad na stvari. Kao šta sam prije gušila želju za najpopularnijim momkom kojeg su hvatale sve moje prijete, jer je bilo prenaporno i nisam ni pomišljala da bi se mogla probit kroz konkurenciju, tako sad ne mogu ni pomislit da bi itko, ikad, mogao bit sa mnom ovakvom, da bi ja ovakva mogla bit s ikim više, ikad, da bi itko, takav, takvi kakvi su, ikad mogao meni bit dobar, da bi ikad sa svojim mozgom našla nekog kompatibilno poremećenog, a da bi taj mogao uopće bit u vezi, ili da bi u njoj s njim mogla bit ja. Možda sam jednostavno odustala ne jer me minula želja, nego jer znam da ne mogu pa šta ću zakurac patit.

Kad nam se neki prijatelj žali kako nema sreće u ljubavi mi ga tješimo dođe, strpi se, vidi kako je meni, još malo, dođe, uvijek dođe, samo malo sačekaj, vidićeš, svima uvijek naposljetku dođe. Ali možda uopće nije tako. Možda, vjerojatno, vrlo vjerojatno nećemo svi doživiti sretan ljubavni odnos, radit posao koji volimo, naći ljude koji nas razumiju, naći stvar koja nas diže, naći razloge za ustajanje, bit sretni. To šta je netko našao nešto od toga ne znači da će svi, da će itko drugi, da je ikome kao meni, da je itko sretan kao ja, da ikoga kao mene boli. Da ne postoji univerzalna pravda odavno znamo, da će nas posljednji sud izjednačiti ne vjerujemo, niti da bi, kad bi i postojao, mogao izbrisati ove patnje.

Da roditelj može preuzeti patnje svoje djece preuzeo bi, često kažu. Ležeći u krevetu zamislila sam još samo kabele kojima sam prištekana i bilo je kao da ležim i primam tuđu dozu patnje, jer bilo je suludo da svu tu količinu proizvodim sama. Ako je Bog naš roditelj i ako je istinski roditelj, i ako može, a mogao bi, zašto ne preuzme naše patnje nego je outsorsao Isusa da nam preuzme grijeh? Ja ću ponosno stat iza svojih grijeha, ali iako sam intimno srasla sa svojim patnjama, bilo bi više nego okej da je generalna praksa da nam ih preuzme, ako mu je to već posao. I pitala sam se, je li to kao kad banka otkupi nečiji dug? Ali banka to izvede tako da je u konačnici sve opet na račun dužnika i onda se pitam, pitam se zašto je Isus na tako neprofitabilan način otkupljivao grijeh i duge

naše? Zašto je na kraju on preuzeo sav rizik? Sve se svodi na to je li bol prevelika za izdržat. Iz minute u minutu ponavljam: je, prevelika je, i izdržavam dalje. Loša razdoblja samo treba preživiti, ustrajati kroz njih, ali mi ne želimo preživljavati, rekle smo: želimo živiti. Znam ako sad izdržim da će se vjerojatno opet živiti, ali bol zbog ovih trenutaka koji prolaze u pukom izdržavanju, u pukom preživljavanju, bol zbog trošenja tih trenutaka, zbog trošenja života na trpljenje i čekanje da prođe pogađa me više od nesretnosti samog trenutka.

Gledala sam film katastrofe, jedan od onih koji mi daju isti tip katarze kao pjesme od Smithsa: isplaćem sve šta imam, ali imaju taj ritam koji me polako digne, razriješenu, i ova je rekla da otkad zna da će umriti nikad nije bila sretnija. Njen mir me zaveo i pomislila sam, u ovom trenutku u kojem mislim da svijetu nemam više ništa za dat, niti imam razloga i snage za preživiti još jedan dan: možda bi trebala tako probat živiti, kao da imam još mjesec, ili možda godinu, i radit sve kao da su mi ovo zadnji dani života.

Predzadnji put kad sam bila na samrti bilo je pred onaj put u Veneciju di sam trebala uhvatit avion za Pariz koji je trebao past. Zadnjih par dana provela sam znajući da su mi to zadnji dani i ponašala se u skladu s tim. Vidila sam sve drage ljude i s njima izmijenila značajne dijaloge i emotivne oproštaje. Pozdravljala sam se s gradom, najdražim cipelama, pranjem zubi u svojoj kupaoni i kutom pod kojim sunce pada na moj balkon, opraštala se od glatkoće kojom mi kaša klizi niz grlo, rute kojom idem do faksa i od vjetra na licu, od prljavštine Krivog puta i načina na koji se moji

prijatelji međusobno vole. Pa onda od sebe, ružnih dijelova svog tijela, boje očiju, dodira kose na vratu, načina na koji vršim nuždu, plakala sam nad svojim higijenskim ritualima, voleći ih i voleći sebe, cijeneći svaki trenutak života jer ga je ostalo tako malo, jer mi je izmicao i jer sam tek tad vidila šta sam cijelo vrijeme imala i kako jebenu stvar još tako kratko imam. I svaki trenutak bio je stotruko jače proživljen, svi moji osjeti bili su aktivirani istovremeno i stalno, boje su bile jače, zvukovi jasniji, harmonija kakofonije stalno prisutna, svaka pora osjećala je pomak zraka, a svaki djelić tetive pomak mene.

Mrvu sam izvan svega i to me odmara, makar je osjećaj izdajnički, ali mi bude drago kad vidim svoje drugove kako su jebeni dok se zalažu za bolji svijet. Onda zamišljam da sam umrla i da ih gledam iz bijele svjetlosti, jer svejedno je di sam kad nisam kraj njih nego u krevetu. Kad nisam kraj njih mogu lijepo bit i na drugom svijetu. Domislila sam se da se ne umire svjesno, da se prijelaz desi potpuno neprimjetno. Inače, ne želim umrit prva iz razloga šta ne volim propuštati tulume. Ako vrijeme i jest relativno, a Mislav kaže da jest, i ja ih u drugom svijetu budem čekala samo koji dan, oni će opet toliko toga doživiti i promijeniti se, pa da me i vole i čekaju da me vide kao Josipa Lisac svog pokojnog čovjeka, oni će znat toliko toga šta ja neću, kao šta recimo moj tata ne zna da je Amerika imala crnog predsjednika. Ali da i jesam na drugom svijetu, bilo bi okej sve dok bi tu i tamo smila baciti pogled na njih. I sve dok nisam u nebitku. Zato ću se nadat vječnom bitku, a to će mi dobro doći, nadat se nećemu, kad se već ne nadam ničemu konkretnom tu na Zemlji.

I na koncertu sam bila sama, na onom na kojem sam baš htjela bit s ekipom, ali se nisam mogla više probijati kroz gužvu pa sam stala sa strane. Kako sam u zadnje vrijeme u dosluhu sa svemirom, odsvirali su moju najdražu stvar i bila sam sretna tako sama, a onda sam, zbog tog dosluha, na displeju pored stejdža u dugom close-upu ugledala svoje vesele prijatelje kako guštaju i mašu i onda već pomalo nisam znala jesam li možda ipak umrla i predstavu gledam sa strane, jer otkad pijem tablete sve gledam kao film, s distance, ne nervira me, ne dira i ne boli kao život koji se događa meni. Sad se konačno moja osjetilna percepcija poklapa s osjećajem koji je neprestano tu: da ja zapravo ne postojim.

Vozila sam se i divila mu se, velikom, Suncem opaljenom nebu ispresijecanom chemtrailsima, zamišljajući Sunce daleko u svemiru, ali u sveopćoj slici zapravo odmah tu, pored nas. Onda sam se sjetila da ne bi, da sad krenem brodom u svemir, išla prema Suncu, nego bi krenila u suprotnom smjeru, u mračnu stranu svemira. Okrenila sam glavu da provjerim: oblaci razvučeni po istočnom nebu bili su obojani zalazom, ali iza njih se stirao, znala sam, ogromni mrak.

02

Sjedili smo na kavi kad je prošao neki čovjek s kolicima i djecom. Rekla sam Mislavu kako je ljudima lakše postojati jer ih se većina prokreira pa im smisao dođe automatski, otjelovljen u fizičkom, intelektualnom i emocionalnom angažmanu oko djeteta, dok ja smisao moram tražiti. Odgovorio mi je da moja situacija nije toliko različita od situacije antičkog filozofa, ali da je moj problem to šta se ja pitam zašto sam tu, dok se oni pitaju zašto je išta tu, šta se ja pitam koja je moja bit, dok se oni pitaju koja je bit ičega. Mislim da moram napraviti taj pomak: to šta mi je Mislav rekao najbolja je opaska koju sam čula u dugo vremena.

Nožem sam trgala omot hrenovki i pritom nekolicini odsjekla krajičak. Osjetivši krivnju, kapitulirala sam pred hrenovkom u ime čovjeka, kad nisu oni drugi dok su dekapitalirali u njoj samljevenu živad. Kasnije sam opet otvorila neko pakiranje i pomislila: šta ću ja sad tu to čupati i razvlačiti, ne želim da moram išta navlačiti i rastezat pa sam ipak uzela škare, jer ja sam uvijek u biti lijena posegnuti za škarama jer to kao traje, ali dulje traje to čupanje prstima, i onda sam, dok sam rezala kesu, osjetila moć i zahvalnost spram svih ljudi prije mene koji su naprimjer izumili škare. Osjetila sam se snažno kao njihov produžetak, produžetak evolucije i ljudske vrste, a samim time i prethodnik onoga poslije, ako se u međuvremenu svi ne pobijemo, i onda je moje postojanje odjednom imalo smisla i nije bilo suvišno, nego je bilo na mjestu, točno na mjestu na kojem mora biti: ovdje i sad. Potpuno nevažno, ali ipak nužno za neki djelić svijeta kao njegova malena karičica koja možda nije izumila škare, ali je jutros ustala i samim tim, kao lepet leptirovih krila, utjecala na svijet.

Muči me to kako naše tijelo zna da ima točno dovoljno hrane za svoje fizikalne potrebe i točno zna kad samome sebi uputit znak da je sito. Ako stavim kečapa na pizzu, hoće tijelo onda ranije osjetit da je dobilo onoliko kalorija koliko mu treba i reći mi *dosta!* ranije nego šta bi reklo da ga ne stavim? Ja onako opskurantistički vjerujem da mi, kad mi se jedu naranče, tijelo govori da mu fali vitamin C, ali šta kad mi se jedu žele-bomboni? Kako to da se užasno ne udebljam i da mi težina varira unutar ograničenog raspona od tri-četiri kile, i to uglavnom kad se razbolim ili odem na put? Kako, ako neke dane jedem zob i ribu i cijedim agrume, druge mažem po ćevapu i krempiti, a treće jedem isključivo usoljene inćune? Kako to da uvijek nekako slučajno stanem jest baš kad treba, kako?

Jela sam sita neko pecivo za gušt i jer je ostalo pola na stolu i primijetila sam da jedem s malim prstom i prstenjakom u zraku pa mi je sinulo da bogati i plemeniti jedu s malim prstom u zraku jer ne moraju grabit hranu i držat se za nju i ne puštat je, kao da će im je netko otet, kao da ne znaju kad će sljedeći put jest, nego je samo lagano pridržavaju, jer nema kud otići, a ako i ode, pojavije se uvijek nova.

Zašto nam zubi nisu spojeni u jedan red nego su ovako pojedinačni pa ih je teže prat, pogotovo nama koje je brod udrio u glavu pa imamo umjetne krunice? Jel zato šta su tako fleksibilniji za gibat se po svim osima (jer zubi se lagano gibaju i šetaju po ustima, ali sporo, kao stabla), plus teže ih je razdrmat kad imaju odvojeno korijenje? Ali i taj jedan zub mogao bi imat mnoga korijenja i bit fleksibilan ako ga dizajniramo po sistemu vertikalnih zglobova nalik na zakrilca ili ona harmonika-vrata?

Reklama za kroasan kaže: više od običnog peciva. Oni to ne kažu s autoironijom, šta bi im mogla oprostiti, nego doslovno lažu, doslovno lažu. Pecivo je pecivo. To je dobra reklama, kad kaže samo: pecivo. Jer onda je to Pecivo, toliko je dobro u svojoj pecivosti da ne mora bit ništa više od samog peciva, ispunjava savršeno svoju bit, a to je bivanje jebenim pecivom, šta ja od peciva, igrom slučaja i zdravog razuma, i želim. Kad znaš dekodirat reklame, rastavit ih na sastavne dijelove i objasniti zašto su ti dijelovi skupa i zašto su povezani na taj način, na tebe ne djeluju, raščlamba poništi magiju, kao i s ideologijom i općenitim zakonima svemira, osim fizičkih, dakako. Gledajući djeliće reklama zaostalih na prekasno pauziranim VHS snimkama američkih serija stavljenih na YouTube zamišljam kako bi bilo odrastat u Americi. Ne zamišljam svoj život kao taj s reklama nego zamišljam kako je bilo odrastat gledajući upravo te reklame i kakva mora da je bila američka stvarnost osamdesetih ako su reklame bile takve da referiraju na tu stvarnost i targetiraju tu stvarnost. Doživljaj je tim vjerniji jer osamdesete, u tom procesu kompliciranog dekodiranja unazad s puno zamišljanja i pretpostavki – kao šta za neku stvarnost možeš napraviti nebrojeno reklama, iz reklame možeš povratno zamisliti nebrojeno stvarnosti – jesu bile godine mog djetinjstva i jer mi služe kao most između mog balkanskog socijalističkog i američkog kapitalističkog srednjoklasnog djetinjstva za koje sam se, otkad sam saznala za Ameriku, pitala kakvo li mora da je bilo.

Pitam se na kojoj visini prestaje državna granica. Ako prestaje skupa s atmosferom, šta mi je jedina logična pretpostavka, gubi li se onda postepeno, kao i atmosfera, malo po malo nestajući u svemiru? Ili državi granica nema, nego se prostire beskonačno u svemir, šireći se tako sve više i više dok se konture države udaljuju od Zemlje, sve dok ne udare u neku drugu planetu, ili u granice neke druge države s neke druge planete koje se isto tako protežu od njih gore u svemir, prema nama. I onda je pitanje ko je bio brži i ko je bliži i ko je veći i ko je jači i valjda onda taj ima pravo na taj dio svemira.

*

Mislav me izvukao u šetnju po kvartu pa sam imala priliku malo pogledat zvjezdano nebo nad nama i prigodno reći Mislavu *vidi, zvjezdano je nebo nad nama*. Malo smo se porječkali jer sam ja tvrdila da nije baš sigurno *je li* moralni zakon u nama ili ne, dok smo u to da je zvjezdano nebo nad nama sigurni. Ali sam se onda ipak predomislila i rekla kako s većom sigurnošću možemo govorit o moralnom zakonu u nama, s čime se Mislav složio i, zadovoljan sa mnom a iz nekog razloga još više sa sobom, zagrlio me.

Kad zvijezda pada, to ne znači da će nam se želja ispuniti, to nam samo daje priliku da zaželimo želju. Meni čaroliju ionako najčešće nisu dobavljale zvijezde nego svjetlosne točkice koje su se provlačile kroz rupe od tuče na plastičnim roletama punim kiše, a ljudima koji gledaju u nebo u nos upadne prašina.

Sa zvijezđima nikad nisam bila na ti jer, osim šta stvarno nimalo ne podsjećaju na ono šta bi trebala predstavljat, njihove zvijezde povezane su na dvodimenzionalnoj plohi, a u 3D (a da ne govorimo o $(3+n)D$) poretku svemira mogu nemat ništa jedna s drugom i kad bi se otisnuli od Zemlje slika bi se uskoro počela mijenjat puno više nego da zvijezde jednostavno leže na istoj plohi, dok se ne bi potpuno izobličila. Čemu to inzistiranje na tradiciji ako je glupa (kao istarska torta)? Volim bit nesputana, ali dakako i sputana i volim maštovitost, ali i urednu klasifikaciju, ako odletim u svemir, čemu se pomalo nadam, da se po njoj mogu pošteno orijentirat. Jer kao da mi nije dosta šta su mi koordinate određene 3D komponentama, a šta pritom nemam vizualne referentne plohe.

Kako u *Star Warsima* i ostalim filmovima o svemiru likovi uvijek slete točno na onaj dio planete di se nalazi onaj kojeg traže? Najviše u krugu od par stotina kilometara. Pa jel oni poznaju geografiju svake planete u sustavu, jesu li svi toliko dobri iz zemljopisa, i kako to da uvijek odlično poznaju kretanja i omiljena zalazišta svakog živog koga su ikad sreli, ili poželili potražiti? Dobro, kužim za jedije, oni osjećaju silu pa ih ona vjerojatno povuče di će točno na planeti sletit, ali ovi ostali?

O međuplanetarnom putovanju uvijek maštamo kao o nečemu šta je potencijalno ostvarivo svijanjem prostora i crvotočinom, ali dok sam promatrala zvrk pala mi je na pamet druga opcija. Ako se svemir vrti, eto, ako se galaksija vrti (i ako pristanemo na ideju da svemir ima nekakve čisto prostorne koordinate), na istoj točki na kojoj sam ja bila maloprije kroz neko će se vrijeme naći neki planet kojeg

želim posjetit, i ono šta trebam je samo nekako ostat na istim koordinatama dok se svijet bez mene nastavi dalje gibat, i čekat da na ove koordinate dođe ono di želim bit, pa se tu opet nekako izbacit iz stanja lebdenja van koordinata. Kao kad bi tu, na Zemlji, ako želim ići u New York, poskočila dovoljno visoko u zrak i čekala da se dole Zemlja okrene dovoljno da sletim u Brooklyn. Problem je ako se ne vrti samo galaksija, u kojoj bi mogla malo poskočit i sačekat da se odvrte koliko mi treba, nego ako je ono šta se tu vrti sam prostor. Jedino da mi je skočit malo u neku drugu dimenziju, ali to već znamo da nam se nadaje kao opcija.

Dan je na Merkuru duži od godine, jer Merkur se sporije okreće oko sebe nego oko Sunca. Treba učit o svijetu, jer ovakvi podaci nam ukazuju na to kako su pojmovi poput dana, koji je nama uvijek kraći od godine, i godine, koja nam je uvijek duža od dana, pojmovi u koje smo zarobili svijet, arbitrarni, premda uvjetovani, ovdje čak prirodom, ali nije ni ova priroda kojoj mi imamo izravnog pristupa jedina niti po njoj možemo mjerit cijeli svijet. To me dovelo do novog pitanja: dal bića koja žive na raznim planetima, ako spavaju, prilagode svoj cirkadijski ritam danu svog planeta, ili se oni možda ravnaju po godini?

Još otkad sam na Zemlji krivo mi je šta ona nema još koji satelit i šta ovaj nije malo veći, ako bi to uopće bilo ostvarivo i održivo s obzirom na gravitaciju, pa da, kad ga pogledam, vidim golemo tijelo pokraj našeg. To bi mi jače osvijestilo svemir kao takav i činjenicu da sam i ja na planeti. Ponekad pogledam Mjesec pa se trudim u njemu vidit nebesko tijelo. Ponekad, srećom, naletim na film u kojem je Mjesec nadrealan pa mi time postane malo realniji.

Mi na osvajanje Mjeseca još uvijek gledamo kao na iznimno i veliko postignuće jer je to ipak teško i apstraktno i ne možemo se zamisliti da mi tek tako odemo na Mjesec, ali za još dvjesto godina, za još dvjesto godina naši će praunuci o tome učiti u školi kao o pionirskom osvajanju drugog nebeskog tijela, a oni će letjeti u svemir praktički kad požele. I onda sam nas vidjela zastarjelima, simpatičnima, ali naivnima u toj našoj uvjerenosti da smo nešto ekstra tehnološki napredni. Kad sam uživo vidjela Apolo Shuttle prvo su me iznenadile njegove izgorene stijenke, a onda malena, užasno malena sjedala u njemu, kao da su ljudi koji su ranije živili bili manji od nas, pa mi ih je bilo još više žao kako su se tako mali upinjali oko tehnologije koja je danas očita, ali njima je bila nova i strana i teška.

Ta pomrčina Mjeseca, koja nije pomrčina nego neka zamrčina jer između njega i nas ne stoji ništa, pojavila se zadnji put u našem životnom vijeku, sljedeća će tek za sto godina, i makar je cijelu nisam vidjela – jer išla sam pogledati neki film, šta ću sad propuštati život samo da vidim cijelu pomrčinu da mogu poslije reći da sam je vidjela, a to nikoga ne bi bilo briga nego mene, a mene nije briga – vidjela sam je djelomičnu, kako se polako smanjuje, i svejedno me uhvatila panika: to je sad to. Više nikad neću biti živa kad se to čudo skroz zamračilo i zacrveni, ovo je bilo zadnji put, gotovo je, neke prilike dobiješ i znaš da ih više nikad nećeš dobiti, ali ih ipak propustiš jer važnije ti je da si priliku imala nego da si je iskoristila, ali to je sad to. Nikada više neću moći vidjeti crveni Mjesec, nikada više neću biti ovako mlada ni ovako stara, nikada više neću imati ovoliko jajašaca i ovoliko volje, nikada više bit tu s ovim ljudima... a neki bez kojih sam sad, bez njih ću biti zauvijek. Jedina moja konstanta je tužna konstanta.

*

Tu i tamo me uhvati panika šta sam na katu. Šta ako podovi propadnu? Nije baš prirodno bit na katu, a nama je postalo intuitivno. Pogledamo li skale ili sliku skala ispred mog nebodera, primijetiti ćemo da tih skala ima pet. Ali ako idemo sići ili se popet uz njih, a ne varat, učiniti ćemo šest koraka. Muči me, koliko tu zapravo ima skala? Je li odgovor na to podložan objektivnoj spoznaji ili ne? Želja mi je da jednom siđem niza skale, a svi zašute i u prostoriji zavlada muk i da se tom prigodom uspijem ne držat pogrbljeno i da prije svega nađem kuću s impresivnim stepeništem i u njoj priredim veliko primanje.

Prelazeći sigurnim koracima preko ceste osjetila sam velik ponos: i to je nekad trebalo naučit, stajat pa hodat pa prelaziti cestu pa zaslužiti da te mama i tata jednog dana puste samu izvan granica dvora. Sad smo na svoje uspjehe relativno ponosni, ali šta je s onim ranijima, kad još nismo imali toliko razvijenu svijest o sebi? To je tako nepošteno prema tim našim najvećim uspjesima, ali sad zato imam zgodnu riznicu iz koje se mogu poslužiti kad mi pofali. Ne znam zašto ja uvijek mislim da ne mogu nešto savladati i da su neki zalogaji preveliki: zato nisam upisala težak studij, naučila svirat bas, niti sam ikad hvatala najpopularnijeg momka, ali živo se sjećam kako sam s četiri godine htjela znat pisati, ne čitati, jer sve sam slikovnice znala napamet, nego baš pisati, da mogu ispisivati razne *rukopise*. Jednom sam cijeli blok ispunila paralelnim redovima spiralnih žvrljotina i sjećam se, nije mi bilo toliko do toga da nešto

kažem, koliko do imanja *rukopisa* – ispisane sveske – a činilo mi se posve nemogućim da ikad naučim pisat. Ali sam ipak naučila i to uopće ne znam kako, šta znači da nije bilo traumatično niti teško nego nekako usput, i mislim se: zašto sam nakon toga odustala od upuštanja u velike pothvate?

Gledam slike sebe kao bebe i ne mogu vjerovat da sam nekad imala svijest drugu od ove sad, jer vrijeme nas je rascijepilo, jer eto u mene sa slike gleda živo biće u svom filmu, a ja se tog filma uopće ne sjećam. Kao da mi je netko nešto ukrao, kao da sam udrila glavom i zaboravila dio svog života, dio za koji bi mi bilo najluđe znat kakav je bio i šta sam tad brijala. Ali isto se nekad sjećam šta sam u nekim prilikama mislila i osjećala i zato mi se nekad čini da dosta dobro mogu skužiti malu djecu.

Kad sam bila mala zanimljivo mi je bilo to šta strogost tuđih roditelja i baba mene nije doticala. Čak i kad sam bila na njihovom, a ne na terenu svojih roditelja i baba, smila sam raditi nešto šta oni nisu, i samo jedan bombon pojeden u trenutku u kojem to drugi nije smio osvijestio mi je činjenicu da svijet nije jednak za svakoga. On, taj bombon, a ne činjenica da je netko nešto imao, a ja nisam – ja jedina nisam imala štikle za svoju barbicu Elviru, bila je hand me down od Lune, male talijanske turistkinje, ime sam joj dala ja, a Luna ju je dala meni vjerojatno jer sam joj bila draga ili jer su je na to nagovorili roditelji, a ja sam je prihvatila iako je bila defektna, jer imala je iritantnu plastičnu antenu koja joj je virila iz glave da se oko nje može smotati punđa – činjenica da su za nekoga važila potpuno drukčija pravila nego za mene, naučila me da svi nosimo različite križeve.

Dok još nisam dovoljno razumila nijedan jezik, to je bilo najbolje vrijeme jer sam onda imala divnu priliku proučavat ga, ali sam je nažalost propustila. Jedanput sam čula kako si mama i tata govore riječ *ništa* i to ne kad je označavala nedostatak materije, nego prazninu na polju koncepta. Mama bi pitala tatu nešto, pa kad bi on kasnio s odgovorom, ili je ne bi čuo a prošao bi voz, ona bi mu samo na njegov upit šta je bilo rekla *ništa*. Rekla bi mu *ništa* i kad bi mi zajebale, naprimjer kad sam ja zapalila vatricu u spavaćoj sobi, šta on nije smio doznat. I ja sam jako, jako željela upotrijebit tu riječ tako da označava to nedodirljivo *ništa* i onda mi se pripisikilo, a bila sam zaboravila da su me odviknuli od tute pa sam pokucala mami na vrata od banja da mi je da. Netom nakon šta sam pokucala, sjetila sam se da to moram obaviti na zahodu pa kad je mama iznutra pitala šta trebam, ja sam zašutila. Stala sam tamo i šutila i nisam joj doviknula *ništa*. Umjesto toga mi je počelo šumit u ušima, jer sam znala da nešto moram reći, a nisam mogla izvući pravu riječ. Na samom vrhu liste stvari koje bi promijenila u svom životu da mogu vratiti vrijeme stoji: rekla bi mami *ništa* tog dana pred banjem.

*

Čudno mi je viditi mamu kako ima nešto zajedničko s mojim prijateljicama koje su isto majke, nešto šta sa mnom nema. Ta lakoća s kojom se s njima poveže oko teme majčinstva, to jedinstvo majčinskog iskustva u svemiru. To mi bude baš drago i milo jer volim da se ljudi koje volim

lijepo slažu i druže, ali i žao šta je neka moja prija u tom trenu povezanija s mojom mamom nego sa mnom, i još više šta je mama povezanija s nekim s kim ima isto iskustvo imanja djeteta nego sa svojim djetetom.

Uvijek mi se činilo potpuno nasumično kako kad se dijete rodi kažu tri podatka: spol, dužinu i težinu. U svim drugim situacijama kad pričaš o nekome kažeš kakav je, kažeš kakav joj je smiješak, je li draga, je li zločest, je li zabavna, šta voli i je li mu kosa paperjasta i uvijek zamršena kao da se tek probudio. Koga zanima koliko je netko težak ili visok osim njegovog trenera, krojača i anesteziologa? I pogotovo, koga zanima znat *samo* to o nekome? Dugo sam mislila da se o bebi jednostavno nema šta drugo reći, iako mi je i tada bilo čudno: zašto mi govore koliko je teška, zašto nisu samo rekli: rodila se? Bilo bi donekle zanimljivo da se dijete rodi kao hermafrodit, tu bi objavu bilo zanimljivo pročitati.

Dida i Ksenija su pričali o hermafroditima pa sam im rekla da ja ne bi imala ništa protiv toga da imam još i penis. Pitali su me šta bi s njim, ali ne bi ništa, tako, imala bi ga, zbog zavisti valjda, pa sam im pričala o tome i o strahu od kastracije i ostalim prigodnim stvarima pa je dida rekao da je kćer od onoga barbe iz sela šta je pekao rakiju kad je bila jako mala rekla: mama mama, tata ima dvi piške. Bit će da je vidila tatu dok je pišao, nagada dida, pa mu od dvojake opreme zaključila da su dvi piške. Razumijem zašto dvi, al kako je od toga mogla mislit da je piška?

Mačke se pare dole ispod balkona, a to mi je uvijek malo strašno, to šta zvuče kao da plaču i ta činjenica da mačke uopće jesu seksualne. Za ljude smatram da je u redu

poništiti binarnu podjelu na rodove, a onda mi je danas gledajući nekog pastuha na internetu zasmetalo šta ga nisu nazvali jednostavno konj. Bi li razaranje binarnosti trebalo proširiti i na životinje, ili su one zacementirane u čistom služenju nama, šta podrazumijeva važnost množenja pa ih i ne možemo gledat drukčije nego kao podijeljene na mužjake i ženke? Dal onda i mi ljudi samo služimo nečemu, za šta je važno da se množimo, poslušno ukorijenjeni u jednom od dva roda? I jel to nešto kapitalizam, Katolička crkva, nacionalna država, tradicionalna obitelj, ili čisto naša udobnost u ovoj ulozi u koju smo ugurani?

Didin mačak je zatrudnio i nije mi jasno zašto mu je dida nakon toga promijenio ime. Zašto valja ispraviti nepravilnost i pobrinit se da mačak postane mačka? Ako mu je rod do tad bio muški, šta ga ne bi i dalje mogli zvat muškim imenom, šta s tim ima veze da mu je spol ženski i da će se, eto, igrom februarskog slučaja okotit?

Cimerica je pvela raspravu u kojoj je zastupala tvrdnju kako bi se glumcu homoseksualcu, koji glumi lik u filmu za čiju radnju njegova seksualna orijentacija nije važna, trebalo dopustiti da i kao lik bude gej. To je zastupala unatoč našim upozorenjima da bi onda film *bio* o gejevima. Povukla je i paralelno pitanje: ako nije važno koje je rase lik, može li crnac igrati bijelca? Njen zaključak je bio da ona ne želi živiti u ovakvom svijetu. A ja se pitam, ako spisateljica proglasi jednog od svojih likova homoseksualcem, ali ne u knjizi nego na press konferenciji održanoj nakon izlaska knjige na tržište, čini li to tog lika stvarno homoseksualcem, ili njena riječ ne vrijedi van uloge pripovjedačice, jednom kad je knjiga postala opće dobro?

Dida i ja smo opet nekako došli na staru temu i on je stalno referirao na njih u ženskom rodu: one se takve rode i imaju oboje, imaju dole još i onu stvar. Rekao je da ima i videokazetu di se to vidi. Naivno sam pomislila da je riječ o nekom dokumentarcu, ali kad sam mu išla objasniti da ne moraju nužno bit *one*, da mogu bit i *oni* ili nijedno od to dvoje, da to ovisi o tome kako ih odgoje i kako se osjećaju i deklariraju, on je rekao da su na toj njegovoj kazeti *one*, jer je to porno film di su one čuvarice u zatvoru koje žele općit sa zatvorenicama. A mene muči, osim di su nestale didine stare VHS-ice, imaju li cure identitetskih problema kad ih druga cura jebe njihovim strap-onom, kojeg one valjda doživljavaju kao svoj vlastiti penis.

Kako stvar stoji s tim rodom: nakon šta sam se pomirila s tim da postoji i da me definira i krenila se uživljavat i saživljavat s rodom koji su mi dali, napravila sam podužu pauzu vezanu uz sve šta se tiče rodnih propitkivanja, da ne bi slučajno došlo do autoimune bolesti. No, nedavno mi je palo na pamet da je to kao s rasponom glasa, istina, možeš na njemu raditi, ali ako želiš pjevat u klapi, a onda ćeš bome ako si bariton prihvatit to da si bariton, nećeš se inatit kako bi ti htio bit prvi tenor i bariton istovremeno, ili kako podjela glasova uopće ne bi trebala postojat. Jer onda harmonija ne bi bila moguća. Naravno, ova misao je nekorektna i drska i iznijela sam je samo zato šta jako volim smišljat razne usporedbe. Nasreću, ima onih s velikim rasponom glasa, koji raskoračuju preko roda i prigrljuju onoliko ljestvica koliko svojim muškobanjasto-ženstvenim glasnicama mogu, šta je možda najsretnije rješenje, iako je ujedno i razlog zbog kojeg ne bi imala dijete jer ga

nemam hrabrosti unesrećit i socijalno osudit, a ne bi mogla samu sebe prestat podozrivo gledat ako ga odgojim ikako drukčije, ako ga odgojim da ne krši binarne podjele.

Ali ipak, sve jest nešto samo time šta nije nešto drugo i muči me kako je apsolutan sluh moguć sam od sebe, bez neke referentne točke. Kako je išta apsolutno moguće, s obzirom da sve šta jest nešto jest samo u odnosu na nešto drugo i činjenicom da nije to drugo? Dobro, svaki ton titra na svojoj frekvenciji koja je upravo ta frekvencija, ali nepojmljivo mi je da netko to čuje, da netko to čuje i odmah intuitivno zna brzinu titranja. To mi je totalno ludo i malo sam ljubomorna na njih, ne toliko zbog pjevanja, koliko zbog toga šta su pounutrili fiziku.

Čovjek bi ovako na prvu rekao da će se tonovi razlikovat samo po toj frekvenciji i da će svi bit onako uniformno poredani, razlikujući se od prethodnog samo linearnim rastom, ali kad ono tonovi imaju boje i emociju i svašta, i onda vidiš da je svijet ipak čarobno mjesto.

Zanima me jesu li na drugom humanoidnom planetu žičani instrumenti, koje su vjerojatno zakonom velikih brojeva i fizike vanzemaljci otkrili, uštimani isto kao i nama? Ono šta me zapravo zanima je jesu li naši instrumenti napravljeni logički, fizički, ontološki i matematički optimalno, to jest postoji li savršeno logičan instrument. Njihove ljestvice su možda skroz različite i možda su im tonovi na drukčijim frekvencijama... zbilja, jesu li tonovi standard u cijelom svemiru, kao atomi? Možda braći alienima dlačice u ušima drukčije titraju. Sve je to jako uzbudljivo, ali o svemu tome opet možemo samo snatrit.

*

Mora postojat instanca koja misli Platonove ideje. Jel ona u tom slučaju mora mislit i samu sebe? Dobro sam ga čula, sekundarni zvuk, kako dolazi do mene s praznog zida zgrade nasuprot. Pojmila sam da je sekundaran kad sam uočila istovjetnost njegovog ritma s onim drugim, to jest prvim, glasnijim. Pomislila sam kako u tome leži tajna našeg porijekla, u odraznoj površini od koje se odbija originalni uritmljeni zvuk koji nas sačinjava. Koja je to površina? Mislim da je to ključno pitanje.

Zašto si treba nogom davat ritam kad vježbaš bas? Sve je to isti mozak, ne znam zašto bi nozi slao išta ispravnije ritmičke signale nego ruci. Znam da to može pomoći kod sinkopa, ali, pa srce mi kuca, ritam čujem u prsima, šta će mi noga?

Vrtila sam programe i zaustavila se na orkestru da još jednom dam šansu ulozi dirigenta. Mahao je van ritma kao wannabe čarobnjak i ne znam kako je orkestar uspijevao zvučat tako dobro. Smijuljila sam se, gudači su na sreću ostali ozbiljni. Zvučali su dobro, ali mi ih, kao i uvijek, nije bilo lijepo vidit jer su opet izgledali jako klasično, šta baš i nije moj đir. Ako sviraš klasiku ne moraš se obući klasično, ako su Beatlesi mogli svirat u odijelima, šta ne bi orkestar mogao doći u kožnjacima i zašto moj učitelj joge mora dok svira u orkestru obući duge rukave da prekrije tetovaže? I dalje mi nije jasno šta će im dirigent, ali upoznala sam jednoga i dosta je drag pa ću se još malo posvetit istraživanju uloge i svrhe njegovog radnog mjesta.

Ali kažem ja, ako i plaćamo nekoga da stane pred orkestar, gušta u glazbi i pretvara se da je Harry Potter, neka. Nemam ništa protiv, jer sulude stvari tog tipa uklapaju se u sliku mog idealnog svijeta. Samo kad bi se počeli odijevat malo alternativnije, ili bar u neku fora uniformu koja ne bi izgledala toliko glembajevski.

U gradu su opet maškare i to je lipo, to mi je stvarno drago, radi djece i jer grad živi i jer me to sjeća kako sam ja tu lipo živila na maškare, naprimjer kad se sestra umotala u mumiju pa se putem do grada odmotala a ispod je bila gola. Ja idem gradom u civilu i to mi je žao jer sam dosta izložena, a malo mi je i bed šta ne sudjelujem u iskrenom pokušaju nečeg poganskog u ovom gradu i time ostavljam dojam da sam drski umišljenko koji misli da je iznad toga. A ja stvarno ne mislim ništa takvog i ustvari sam ispod, izvan svega, masu izvan.

Kad osobe, najčešće žene ili časne, nose crninu, a ja nosim one sunčane naočale s dobrim staklima, vidim da im je crnina u više nijansi. Malo maknem naočale da provjerim i da, bez njih je sve u istom tonu. Iako to nije moja briga, svaki put mi zasmeta, ne jer me bode u osjetljive mi oči niti zbog estetike generalno nego zbog toga šta su, bar spram mene, promašile u namjeri i, još gore, šta toga uopće nisu svjesne. To me uvijek muči. Uniforma, kad je nosimo van radnog mjesta, ako nije neka baš ono kul tipa vatrogasna ili papinska, sugerira pripadnost radničkoj klasi, siromaštvo pa čak i nezaposlenost, di nosiš ono šta ti je ostalo otprije, jer nemaš love za odjeću, slično kao šta moj dida okopava polje u svojoj staroj vatrogasnoj uniformi. U svijetu u kojem želim besklasno društvo i u kojem se nemam di uklopit,

osjećam se čudno kad nosim bilo šta i najbolje se osjećam gola, jer me odjeća uvijek stavlja u kontekst, a gola mogu bit samo u krevetu i u moru i kako bi me golotinja na ulici stavila u vrlo čudan kontekst i nije higijenska, najradije bi odabrala da nosim uniformu naokolo. A kako nemam neke svoje koja mi je preostala, treba se malo snaći. Pokušala sam nabavit luđačku košulju, ali u Splitu su samo dvije i medicinski brat sa psihijatrije, kojeg sam upoznala na jednom izlasku, mi nije uspio jednu ukrast, šta je bezveze, jer sad se one više uopće ne koriste, nego ljude nakrcaju drogama, kaže. Rekao mi je da se odijevam kao dečko, rekla sam da se odijevam onako kako bi volila da se moj dečko odijeva, rekao je da sad za to nema potrebe. Za par dana sam prekinila s njim, odjenila se kao cura i izašla van. Cijeli život u sebe sam prelijevala imaginarni objekt želje.

Na faks sam išla na bajku pa sam stigla promočena i onda sam skinila hlače i obukla potkošulju kao minicu i tako radila u knjižnici. Onda je uletila moja prijateljica, jedna od onih koje me nagovaraju da se počnem oblačit kao žena, i rekla da jel vidim da mi ipak suknje lijepo stoje. Zadovoljno sam joj pokazala da je to potkošulja pa se zgrozila, a bilo bi super da sam joj pokazala da ispod nosim muške bokse, ne one koje je ostavio ljubavnik, nego one svoje. Smiješno mi je kad su te bokse bilo kakve osim jednobojne i bezlične. Ne jer je na njima neka smiješna ili glupa poruka, ne jer imaju uzorak koji ne paše osobi, nego jer čim nisu jednobojne i bezlične pretendiraju na nešto, pretendiraju da nešto budu i da to nešto bude više od bivanja pukim donjim rubljem. Nije smiješno to na šta pretendiraju, već samo pretendiranje, ako su subjekt koji pretendira bokse.

Malo sam opet kao slučajno naletila na neki sajt s vjenčanjima pa mi je palo na pamet da kostimiranje (osim šta ima sto funkcija poput obilježavanja uloga, obrane od zlih sila u liminalnoj fazi, pokazivanja statusa i odjeljivanja svečane od svakodnevne prilike – srećom da mi je studij etnologije nečemu poslužio) u cijelu priču unosi i notu odmaka. Jer mora da je ljudima teško s tim vjenčanjem, napunilo im je glavu kao i s prvim seksom i stvorilo pritisak da je to big deal, pa se ljudi prepadnu puno više nego šta bi bilo zdravo. Ali ako su malo kao zamaskirani, onda to uopće nisu oni. A osim toga, uza sve te pripreme i brigu o tome da sve proteče po protokolu zaboraviš na strah, samo šta se sad nervoza oko toga šta se vjenčaješ zamijeni tremom hoćeš li sve dobro izvest pred publikom.

Kad u predstavi ili spotu ljude vjenča pravi matičar, može li to bit zakonski važeće ako se ustvari sve odvija u fikciji, i k tome je možda jedan sudionik vjenčan na prevaru te je time sudjelovao u potpuno drukčijoj fikciji od drugoga? Kad u filmu, čija se radnja odvija u sedamdesetima, kao soundtrack svira pjesma iz devedesetih, a ne radi se o namjernoj parodiji, modernoj bajci ili eksperimentalnom filmu, je li to *krivo*?

Ono šta mjuzikle čini blesavima nije to šta ljudi nemotivirano počnu pjevat, jer ako nije motivirano pounutrenim dominantno prihvatljivim obrascima ponašanja, ne znači da nije motivirano unutarnjim nemirom i ushitom duše koji se kod osoba s lošijom samokontrolom probiju van kroz pjesmu i u situacijama koje bi osoba s pounutrenim obrascima proglasila nepodobnim i neprimjerenim. Mali problem predstavljaju

songovi, ili čak cijeli mjuzikli u kojima ljude na pjev ne nagna nemir koji prijeti eksplozijom nego neko nježno i suptilno nagnuće jer su naizgled manje motivirani, ne manjim intenzitetom emocije nego njenim drukčijim karakterom, prepričkastim za prihvatit ako je riječ o muškarcu, ali ono šta je u mjuziklima zapravo blesavo je položaj onih koji slušaju partnera dok im pjevajući kazuje osjećaje. Oni su tad ne samo slušatelji-sudionici razgovora nego slušatelji-receptori songa, i to ne samo songa nego songa nasred ulice, pri čemu moraju izgledat kao da jednostavno slušaju šta im ova(j) ima za reći i pritom izgledat najmanje moguće smiješno i ne baš sasvim izlišno, ne baš sasvim kao da su tamo samo da ovaj ne bi pjevao u prazno, iako ovaj naravno i pjeva samo u prazno – ne možeš imat izdvojenog adresata dok pjevaš u mjuziklu – pri čemu tobožnji adresati najčešće izgledaju prebrižni i poklanjanju previše pažnje sugovorniku, šta je najnezgodniji i jedan od smješnijih položaja u filmskoj industriji. Nezgoda je naglašenija ako song ne uključuje i ples; ako pak pjevač zapleše, tobožnji adresat svojoj izlišnosti može doskočit tako šta zapleše s njim pa ipak imamo neku situaciju dueta.

Iako sam htjela i trudila se vjerovat i podržavala ideju romantične ljubavi, kad bi vidila neke ljude na ulici da se vole, izgledalo mi je kao da me vrhovna instanca zeza, kao da mi je izvrnula fizičke postavke planete, jer nekako nisam vjerovala da je to uopće moguće. Možda je upravo to najveći pokazatelj mog unutarnjeg stanja, to šta sad kad vidim druge u ljubavi, vjerujem da se to preda mnom stvarno odvija.

*

Kad kažem *ti*, taj označitelj je ispunjen svime šta si, i ako neki aspekti tebe nisu u suglasju zazvučat će mi krivo. Kad netko ili ja *primijetila* napiše ispravno, *s i*, to mi se čini malo pretenciozno. Kad netko, najčešće neka institucija, kaže: *ljubazno molimo*, uvijek mi se to učini prijetvorno i dodvorivački i lažno: ne možeš ti reći jesi li me ljubazno zamolio da priprelim sitan novac ili ne, samo si me zamolio, a na meni je da prosudim je li to bilo ljubazno. Valjda žele reći da su im namjere dobre, ali to se treba ostvarit usputno, paralelno s prijenosom informacije i ne može funkcionirat kao performativ.

Bila sam u banci pa su me usput pitali hoću li uplatit osiguranje protiv nezgode, *samo pedeset kuna godinu dana, a doba je nezgoda*, pa se mislim što da ne, mama bi rekla da sam sklona nezgodama, a možda i slomim nogu. I ispunimo mi to sve, nisam ni pitala za uvjete i premiju, i da ona meni papire i vidim da sam osigurana u slučaju *smrti uslijed nezgode, smrti zbog prometne nezgode, i iznenadne smrti od bolesti*. To me malo šokiralo, jer sam mislila da sam se osigurala od nezgode, a smrt teško da je baš nezgoda i jer ne planiram umrit u sljedećih godinu dana uopće pa ni uslijed niti jedne od navedenih okolnosti. Uz to sam kao korisnik osiguranja navedena isto ja, znači ako umrem uslijed nekih okolnosti, dobijem pare, ali kako ih mogu dobit ako sam umrla? To je kao ono u *Unu* kad je Dominka, osvojivši partiju bacanjem zadnje karte, koja je slučajno glasila +4, inzistirala da Katarina nakon toga peška četiri

karte, jer će Katarini onda finalni rezultat bit nepovoljniji, i da oni tako uvijek igraju, ali njenim bacanjem karte partija je gotova, nema tu nitko više ništa peškat, isto tako ne mogu ja tu peškat te pare od osiguranja kad me nema. Mala su mi utjeha te imaginarne pare, u stvari nikakva, baš nikakva, a još mi i stvaraju pritisak da si osiguram nekakve nasljednike i uznemiruju me jer mi postojanje tog ugovora, postojanje same te činjenice da sam se osigurala, smrt čini opipljivijom. Uostalom, uopće ne razumijem ta životna osiguranja: možeš li ti meni onda osigurati da ne umrem u ugovornom razdoblju i ako ne, kako se možeš zvati životno osiguranje? Zašto se ne zoveš smrtno? Osim toga, osiguraj ti meni da on mene voli, osiguraj mi da ću bit zdrava i dobit plaću. I osiguraj mi zbivanje.

U Limbu su dečki pričali za koga ne glasati i kako će svi napraviti rezove u financiranju medija, gledala sam Mislava i najednom mi se pričinio kao mladi vojnik prije bitke koji sa suborcima u bunkeru raspravlja o strategiji za sutra. Već smo se neko vrijeme domišljali di nabavit materijal za pokretanje proizvodnje u tvornici robe u stečaju kad je nekom palo na pamet ukrast draperije po crkvama. Uzbudeni, krenili smo razrađivat tu opciju i sanjariti o njoj kad nas je prekinio drug: ako vam se toliko krade po crkvama, pustite robu, ukradite zlato.

Jel zlato ranije bilo sredstvo plaćanja jer je bilo rijetko i zato skupocjeno i pogodno za univerzalni ekvivalent i osim toga moglo se kovati, ili zato šta je svjetlucalo? I nafta ima razmjensku vrijednost i na cijeni je, zašto se ljudi onda nisu kitili i plaćali vrčićima nafte? Jel zato šta je naftu lakše nehotice proilit? Kako išta potrošno može ičemu bit

referentna točka? I ko je taj koji sjedi i svaki dan odredi tečaj valute? Prema čemu on na dnevnoj bazi određuje taj tečaj, jel pregleda kretanja na burzi pa pretpostavi, jel pogleda koliko je toga od jučer zemlja izvezla ili proizvela, ili onako, po osjećaju, odoka? Zamišljam to radno mjesto i potpuno mi je nevjerojatno.

Kad je riječ o porezu na dodanu vrijednost, ko je na sve te stvari dodao tu dodatnu vrijednost koja se onda oporezuje? Vrijednost se izračuna u procesu razmjene, šta sa sobom nosi rizike i šta je po meni nepošteno, ali taj rizik preuzimaju kapitalisti pa onda neka, iako ga oni uračunaju unaprijed pa u biti spuše radnici, ali kako se dodana vrijednost može dodavat proizvoljno? A ako se ne određuje proizvoljno, kako je za svaku pojedinu stvar precizno izračunaju? I kako ona uopće može postojat? Postoji vrijednost i to je to. Hoće li se država dosjetit udarit dodatnu dodanu vrijednost, kao šta ljudi u Americi dižu drugu hipoteku na kuću? (Drugu hipoteku koja mi uopće nije jasna, jer šta je jamstvo toj hipoteci ako je prvog jamstvo nekretnina? Druga dimenzija te nekretnine?)

*

Sjedila sam na Rivi i odrađivala sumrak vrteći pjesme, tražeći neku koja će me više spustit i pitajući se koliko sam blizu granice trovanja duhanom i kolapsa, kad mi je upao neki stariji lik pomalo kao džanki, al masu blag i dobronamjeran i jako pitomo me upitao vatre. Slagala sam mu da nemam, jer mi se nije dalo davat mu šibice i petljat

s njim cijelu minutu, htjela sam da uopće nemam posla s njim. A da je bio mlađi, vjerojatno bi mu dala. I na tu misao sam popizdila na sebe odmah tamo, na klupi i više mi nije trebala pjesma da me rasplače. Pjesma je išla na repeat, a publika je na početku svaki put pljeskala jednako entuzijastično, nerazočarana time šta oni opet sviraju istu stvar. Ja sam bila razočarana u sebe i tužna zbog tog džankija, mislila sam da si to nikad neću oprostiti i samo mi je otežavalo to šta sam nekako bila uvjerena da bi mi on odmah oprostio. Da mi je sve već unaprijed oprostio, onako kao šta to radi Isus.

Nekad terapeutu kažem da sam umorna od života, a on mi sugerira da sam možda samo umorna. Slijedom toga, razmišljajući o tome kako si pribavit osjećaj nekog cilja, zaključila sam: možda se treba napit pa se sam vraćat pješke doma s druge strane velikog grada. Dok sam se pijana vraćala doma učinilo mi se to tako apsurdnim: da se svi vraćamo doma spavat, a ne ostanemo tamo di se zateknemo. Poslije sam, nešto trjeznija, zaključila da nas je na to vjerojatno kondicionirao onaj Ježurka Ježić koji je povazdan lutao, ali se uvijek vraćao svojoj kući.

Kad nas se kao malene uči da imenujemo svoje lutke i umjetnu ili pravu živad, daje nam se i usađuje pomisao da smo mi tu glavni, ravnatelji, bogovi. Tu leži začetak kasnijih previsokih stremjenja i razočaranja koja iz njih proizlaze, u tome šta sama mogu nečemu dat ime, a u njemu je sadržana bit. Kad je zlikovac imenovan svi igrači se odmah više za njega zainteresiraju, jer znaju da se dungeon master oko njega malo više potrudio i da će ga bit teže savladat. Lijepo mi je šta na skroz neočekivanim mjestima, naprimjer u hobijima mojih ljubavnika, susretnem neki super aspekt svog hobija semiotike: kad nešto označiš imenom, to omeđiš i izdvojiš kao dio stvarnosti i na neki način i stvoriš, kao bog. Šta dungeon master na neki način ipak i jest.

Regionalna jedinstvenost mog imena proizvela mi je osjećaj jedinstvenosti mene, kao i osjećaj o predmnijevanom tuđem osjećaju jedinstvenosti mene. Proizvela je i osjećaj o jedinstvenosti njega kao samo mog označitelja, a kako sam relativno obaviještena, znam da ne postoji vlasništvo nad niti jednim označiteljem pa s prezirom gledam na tu svoju umišljenu jedinstvenost. Ne razumijem zašto ljudi prevode imena. Ako se papa zvao Giovanni Paolo, kako ljudi mogu na njega referirat sa Džon Pol? Uopće nisam sigurna da netko tamo neće izmislit prijevod za moje ime, a ako mi prevedesh ime, ja se izgubim u prijevodu. Zbog svega toga zapitala sam se šta bi se desilo da odbijem imenovat svoje dijete, ali saznala sam da ga onda imenuje država. Kako mora da je lijepo to radno mjesto: nisi ništa stvorio, ali smiješ to imenovat i pritom bit skroz lud jer nema pritiska kao da je tvoje. Ali, sama ta ideja da ljudi imaju imena i to takav tip koji se ponavlja je luda. Zašto nas ne imenuju kao zvijezde?

Kažu da fini i dobro odgojeni ljudi ne smiju, ako je ikako mogu izbjeći, u iskazu previše koristit osobnu zamjenicu *ja*, a pogotovo njome iskaze započinjat, jer time ukazuju na sebe, na svoju važnost naspram sugovornika. Ali ako svi napustimo tu rabotu i više ne bude egoističnih iskaza spram kojih će se određivat ko je fin i uljuđen, stvorit će se nova distinkcija, a (ja) nagađam da bi se to moglo izvest prenošenjem tog egoizma na glagol.

Dok mi socijalno neprilagođeni ljudi drže monologe, zbog čudnih i nepotrebnih pauza imam dojam da pričaju s nekim drugim. Kao da ne govore meni, nego nekom drugom, jer im iskaz ne pretpostavlja mene kao adresata i retardacije su smještene na skroz druga mjesta od onih na kojima ih ja očekujem, ili na kojima bi ih naknadno uspila motivirat. Svejedno jesu li krivo shvatili moje potrebe kao adresata, iznevjeruju li ih namjerno ili uopće ne znaju da ih imam: samim time šta pričaš sa mnom u nekoj socijalnoj situaciji pristaješ na činjenicu da živimo u društvu pa onda prouči i poštuj pravila i uvježbaj se malo. Volim ja inače prekršit pravila, ali kako očekuješ da se referiram na tvoj sadržaj ako mi cijelo vrijeme osvješćuješ postupak?

Izašla sam na teracu, izašao je i barba Ante na susjednu. Upitala sam ga jel gledao utakmicu, nezainteresirano je rekao da je. Ipak, pokušala sam povest razgovor i komentirala kako su naši spušili od, ono, Škotske, ali on mi nije odgovorio. Tako sam skužila još jednu stvar, a nešto slično je uostalom još davno skužio Lévi-Strauss: ljudi koji nikad nisu bili izloženi *small talku* ne prepoznaju ga i ako se pokušam upustit u njega, neće me razumit, ili me možda neće uopće ni čut.

Primila bi ja svakoga u ekipu, nek je crnac, nek je iz Argentine, nek se svi igraju i zabavljaju, ali koja je onda poanta reprezentacije? Koja je poanta da navijaš za nekog na nacionalnoj osnovi, da su oni tvoja ekipa, kad nisu iz tvog susjedstva? Ja bi prva navijala za ekipu sa svih strana, ali koja je poanta ovim nacioljupcima navijati za vlastitu zemlju ako tu igra neki Čileanac kojeg su *kupili*? Pa ako i pobijedimo, nije naša zemlja najbolja, nego je naša reprezentacija najbolja, jer ju je netko mudro složio i imao para da kupi dobrog igrača iz tuđe juniorske lige. U sportu pobjeđuju oni timovi čiji vlasnici imaju najviše novaca za kupiti najbolje igrače i najboljeg trenera i čija zemlja najviše subvencionira taj sport. Koga onda konkretno reprezentacija tu reprezentira? I kako je pošteno i ravnopravno da mala zemlja igra protiv velike, siromašna protiv bogate, strana na tuđem terenu? Zar se ne bi mogli svi igrači naći negdje pa da kapetani naizmjenice biraju kao na tjelesnom?

Ako upadneš u tuču s nekim ko trenira neku drugu borilačku vještinu, po čijim se pravilima onda tučete? Jel onda napustite pravila i prepustite se refleksima nadajući se da je vaša borilačka vještina krovnija pa vam je usadila obuhvatnije pokrete, ili samo svako piči svoju koreografiju pa udarate u prazno i ne možete naći zajednički jezik kao većina ljubavnih parova, a povremeno udarite, naletite jedno u drugo ali nespretno, kao većina ljubavnih parova, i udar katkad više škodi udaraču nego udarenom? Ako bi se nakon nekog vremena malo i uigrali, meni to nikad nije bilo tako dobro. Volila bi da mi dođe netko ko trenira isto šta i ja, da se pohvatamo kako treba.

S jedne strane se mislim, čemu to sitničavo inzistiranje na savršenom saskoku sa sprave, s druge mi se čini da je on najvažniji dio nastupa: pokazat da si u stanju nakon velikog performansa ponovo unižen nastaviti bivati skroman u suglasju s gravitacijom, fizičkom dušom planete.

*

Upalilo mi se grlo i bila mi je pomalo puna kapa pa sam zašutila. Svi kažu da im je teško pričati dok ja šutim, iako im je malo lakše kad se zapričaju i užive. Šutim pa im ne mogu reći da im riječi ne odjekuju u prazno, da im se to samo čini – znam da im treba da moja šutnja ima za razlog onijemljenje pred njihovim riječima, a ne da je apriorna. Meni pak moja šutnja paše: mirnija sam i odmornija, jer nema tuge zbog njihove neadekvatne reakcije na moje riječi.

Nekad ljudi nakane nešto reći i prije no šta zauste njihov ljubavnik kaže *reci*. Ja se uvijek oduševim, jer najimpresivnije je kad te netko može pročitati. Iako, jer situacija zna bit i obrnuta, znaš po onom olakšanju kojeg osjetiš kad on kaže *kako si znala* da je to dijelom navika, dijelom dedukcija, dijelom nagađanje, dijelom sreća, a ni po čemu primordijalni instinkt koji dokazuje da smo jednom bili spojeni.

Kad zajedno sa svojim dečkom potpišeš ugovor o najmu stana na godinu dana, to je kao da si potpisao da ćeš godinu dana bit s njim, a i on da će s tobom. Kao da je to dopisao usput, na marginu, kao kad iz suknenih haljetaka u koje je umotan kostur etnolog zaključio da su se tu nekad

uzgajale ovce, kao kad opat Držiha sroči neku darovnicu, nevažnu za opću stvar koliko je nevažan i taj ugovor, ali koja nam, kao i taj ugovor, kazuje nešto drugo, ako znamo to drugo iščitati, ako raspoložemo pravim ključem. Ispalo je da je na ugovoru trebao samo jedan potpis, pa se potpisao samo on. Ispalo je i da sam ja imala pravi ključ od stana, ali ne i od njegovog srca niti od te cijele situacije, on je često zaboravljao svoj u bravi pa bi mu ga ja donosila naokolo, poslije mi je rekao da sam retardirana glupača, a meni je trebalo predugo da odjebem od njega, makar me na to eksplicitno upućivao.

Kaže mi ona nek budem dostojanstvena i nek ne pišem o njemu. Ali nije meni bed patit javno. Nije on učinio ništa posebno ni vrijedno spomena ili tuge, osim šta me odjebao, sve ostalo, i ono prije i ono poslije, učinila sam ja. Potpuno sam ga iskreirala, prvo osobine i značajke, a zatim važnost i relevantnost, relevantnost po mene. Dakle, ne da patnja pripada meni iz nekih mutnih pjesničkih razloga, nego mi istinski pripada, jer istinski potječe samo od mene.

Problem s rastavama i sličnim izlascima iz diskursa je šta nisu svečano i gloriozno obilježeni kao ulasci pa ljudi nemaju lako servirane parametre za ustoličenje u ne-status koji ih dočeka i traje sve dok ih ne dopadne sljedeći status. Kad prekineš s nekim koga još uvijek voliš, ali ne možeš dalje, i kad nemaš potrebu nikom kazat za prekid pa čak ni dok se tematizira upravo vaša veza, a tebe oslovljava kao dio para, mislim da to nije samo zato šta ti se ne da nanovo i nanovo svakome objašnjavat da ste prekinili i zašto, nego i zato šta dok je jedan dio tebe uistinu odlučio prekinuti – makar se uistinu djelić tebe zbog toga slamao – jedan sloj,

onaj slike o sebi, a i društvenog statusa, još uvijek ne zna kako da se obnovi i nanovo izmisli. A kad si ostavljena, onda je sve drukčije, svima kažeš jer ponosa nema i jer ti treba da oni priznaju tvoju raspadnutost, jer tako će ti bit lakše ponovno se drukčija sastavit. A kad si ti ostavila čista srca onda je najbolje uživat u svom statusu i ne govorit puno o tome.

*

Javila sam se Mireli da vidim šta ima dole, rekla je da se onaj jedan momak ubio, onaj koji nam je zimus upao na kućicama javit se, i bilo je čudno šta mu se nisam sjećala lica. Probo se nožem pa kad mu nije uspijlo, poslije se u bolnici bacio kroz prozor. Iz filmova smo naučili da se neki ljudi pokušaju ubit jednom pa ih poslije malo prođe pa je dobro šta nisu uspijli otprve. A ti, ti koji ne uspiju pa se onda opet ubiju, kao najmlađa sestra iz *Virgin Suicides*, njihove patnje su mi najstrašnije za zamislit, strašnije od patnji onih koji pokušaju pa uspiju iz prve, jer za njih nikad nećemo znat jel to bio afekt kojem su podlegli – a kojem smo mi neki naučili ne podleći, jer nakon nepodnošljivog ipak slijede razdoblja ljepote – ili determinacija da se anihiliraju pod svaku cijenu.

Kad kažu: poremećaji ličnosti, pretpostavlja se da postoji neka neporemećena ličnost. Kužim da postoji društvu idealna ličnost koju je netko nekad zamislio i postala je norma, ali kako oni znaju da je moja ličnost po defaultu takva, njima idealna, kad je zdrava, a da je

ova sad ličnost poremećena? Kako oni znaju ko sam ja inače? To možda znaju moji prijatelji, ali ideološki aparat države sigurno ne zna. Oni bi najradije svakoga proglasili poremećenom ličnošću da ga mogu *izliječiti*, i to na njegov račun.

Srela sam Stolinog mlađeg brata i bilo mi je milo dvojako, i zbog njega samog, koji je mio, i jer u njemu uvijek vidim Stolu. I baš zato šta su na prvu tako slični, on je sličniji svakom drugom na svijetu nego svom bratu, jer potrebno mi je staviti cijeli svijet između njih da bi Stolu zadržala kao posebnu ličnost. Kao sa sestrama Blagaić ili sa mnom i mojom sestrom, činjenica je da onima koji ih ne znaju sestre i braća masu slične, a onima koji ih znaju ne slične nimalo. Kad sam bila mala, nisam se identificirala s crvenom bojom zato šta mi je mama odijevala crvenu pidžamu, nego zato šta je meni odijevala crvenu, a sestri plavu.

Raspadam se, ne kao uvjet objektivnoj spoznaji, već kao njena posljedica. Kad mi netko kaže da je lijepo bit u mojim mislima nisam baš sigurna da je taj iskaz objektivno istinit jer kako on može znat kako je u mojim mislima? A ako je slučajno pogodilo, računa li se to kao objektivna istina? Najveći kompliment koji mogu dati nekoj datosti (i najveća moja zabluda) je da sam je objektivno spoznala. Kad ni ne vidim uvjete koji su mi uvjetovali tu subjektivnu spoznaju – toliko mi objekt spoznaje savršenošću zaslijepe oči.

Kad odem kod okuliste provjeriti dioptriju uvijek sam više uznemirena nego kad odem kod ginekologa ili zubara. Najsretnija sam kad me prvo ispita na onoj težoj stolici, onoj di se pogađaju slova. Na njoj se mučim i opravdavam,

molim jače staklo, kažem da ne znam to, ali da znam ono ispred i ono iza. Kad mi premjesti onaj konjski vizir da mi ispita drugo oko, to mi ide glatko jer sam tad već naučila slova napamet. Ipak, kad dođem do onih skroz malih slova malo mi je neugodno baš ih sve znat, da me ne uhvati da varam, pa povremeno kažem da ne vidim. Ako je okulist bio čovječan i ako smo uspjeli uspostaviti dobar kontakt i razvit privremeni odnos pun razumijevanja i uzajamnog povjerenja, onda mu možda i kažem da sam slova naučila napamet.

Kad te konačno prozovu, odnosno kad si odabrana, valja skočiti šta brže i pokupiti svoje stvari, zatvoriti knjigu i spremiti je skupa s pletivom, uzet jaketu i torbu i ući u ordinaciju u manje od deset sekundi, ili bi se moglo dogoditi nešto strašno. Ne znam šta, ne znam ni kako to znam, ali znam da je tako. Dok ležim na ginekološkom stolu mislim se šta ako bace bombu i ginekolog pogine, a ja preživim s onim spekulacijom u sebi, ko će mi ga izvaditi? Zato mislim da uz osnove izviđaštva, poljoprivrede, prve pomoći i općenita DIY znanja, za slučaj apokalipse treba usvojiti i neka partikularna. Jedan od mojih poslova iz snova je „osoba koja smišlja moguće loše scenarije u nuklearci da bi stručnjaci mogli predvidjeti sva rješenja“ i mislim da ću na tragu toga predvidjeti sve moguće situacije u kojima me može zateći apokalipsa i naučiti sve vještine koje se uslijed toga pokažu nužnima za udobnije preživljavanje, s naglaskom na prve trenutke nakon udara, a vađenje metalne raširive falusoidne sprave s mogućnošću fiksiranja u raširenoj fazi iz rodnice bit će prvo na listi.

*

Često to želim i pokušavam, ali uvijek mi je problem uvjeriti ljude da sam ružna. Problem je najčešće u tome šta svoje najbolje argumente ne mogu upotrijebiti jer bi oni onda uvidili da to stvarno i jesam. Kad sam bila malena imala sam zlatnosmeđu kosu, kad sam bila mlada imala sam kožu zdrave breskve, nikad nisam imala penis, nedavno sam si pribavila jedan simbolički, ali sam nedugo nakon toga privremeno izgubila zub pa opet imam manjak ekstremiteta, manjak na koji (iz potrebe da me se ne shvati kao osobu koja ne drži do dentalne higijene već kao žrtvu opake prometne nesreće) neprestano ukazujem da bi ga time nekako simbolički umanjila, učinila ga prihvatljivim uvećavajući ga. Istiskujem si prišt, bolesna tijela, i mislim na našu gadnost i nesavršenost. Volimo li upravo to jedni u drugima? U kolikoj je mjeri naša ljubav sažaljenje, ili zasnovana na njemu? Zanimljivo je kako mislim da ne mogu romantično voliti nesavršene ljude, a opet, naravno da su svi nesavršeni i da kad smo zaljubljeni to, makar nam bilo očito, ne vidimo pa se zato i možemo zaljubiti. A opet, kad volim, volim sve do zadnje nesavršenosti koju volim i više od savršenosti jer su savršenosti, makar su tako rijetke i time izvanprosječne, ustvari dosadne prosječnosti, a nesavršenstva su mjesta puknuća na kojima se lomi i osoba i naš pogled na nju, mjesta kroz koja proviruje prava poslastica koju onda možemo sladostrasno oblizivati. Kad je riječ o mojim vlastitim nesavršenostima, naravno da mi idu na živce, ali su mi zdrobljeni i skrpani zub ili razrezani

i krivo skrpani prst, možda čisto jer su svojom defektnošću privlačili više moje pažnje, postali prisniji dijelovi mene od onih neoštećenih, dijelovi koje stalno želim odrezat znajući istovremeno da ću, ako odrežem defektan dio sebe, izgubit više nego ako odrežem zdravi.

Kad mi je netko seksi, kad mi je djelić svakog dijela njegovog tijela seksi, zašto mi je seksi, zašto mi je taj djelić seksi, kultura me nije učila da dijelove djelića objekata uzimam sinegdohalno seksualno, zašto? I perverzno je da ga želim u sebi, da ga želim konzumirat pičkom i ustima, da ga želim doslovno pojest, jer kad je on u meni, kad se smiksamo, izaći će dijete, seks je perverznan jer će iz njega izaći dijete, dijete je perverzno ili je perverzno tek to šta ga predmnijevamo nevinim. *To je izvorni grijeh s kojim se svi rađamo, a ne neka šovinistička prehrambena edenska spika.* Menstruacija je navodno kazna ženi za taj istočni grijeh, ali muškarac samim svojim bivanjem u muškom tijelu nužno griješi, jer ako i ne opći i ne masturbira pa čak ni ne sanja grešno, u jednom će mu trenu tijelo nužno izbacit sjeme i skupa s polucijom će iz njega isteći i čestitost. A menstruacija nije kazna, ona mi ritmizira godinu i pruža utjehu poznate boli. Kad dođe, noge mi se odsjeku kao od zaljubljenosti ili straha. Trbuh se napuni kao kad prvi put nakon suhe zime uranjaš u more, kad nakon duge pauze sjedneš na bajk, kad avion uzlijeće a ti si u njemu, a onda provali i oslobodi te i kao da si se odvažila izjavit nekom ljubav, ili ušla u more pijana u sunčano poslijepodne i skinila se i slobodna si.

Možda su nam WC-i tako strašni jer u njih odlazi sve ono šta smo gurali pod tepih: zavist, prokrastinaciju,

nezadovoljstva, nesavršenosti, pretjeranost, nesvršene poslove, lošu ishranu i inferiornost, a ne želimo znat di to ide, samo želimo da ode i ne osvrćemo se, potiskujući samu pomisao da se može vratit pa se to sve vraća kao trauma, ali onda nju opet flushamo u zahod. Zašto nam je arhetipan strah od pipaka, mrtvih ruku i općenito ticala koja će nam doći iz WC školjke? Zato šta smo nezaštićeni, ono dole je nepoznato i zastrašujuće, bojimo se dirat u govna i bojimo se da se s nečim šta dođe od dole nećemo moći nosit i da će nas zateći nespremne, s leđa, i dirnut u naš najranjiviji dio. Kako nikom u tom pustom strahu nije palo na pamet namontirat retrovizor na WC školjku? Ne znam boje li se toga i muškarci pa ne mogu donit zaključak da je to strah od silovanja ili općenito penisa, ali sam ga, naravno, donila.

Nekad sam naklonjena ljudima, ali u neke dane snažno poželim ispovraćat sve šta me svojom ogavnošću nagnaju da progutam, po njima, ali umjesto toga povratim hranu u WC školjku. Jednog od ovih dana će mi iz tijela počet rast, iz laktova, ramena i koljena, šiljci, a u pičku ću stavit umjetno zubalo da im odgrizem sve njihove nametljive, gadne, neoprane, smrdljive kurčeve.

Nekad mladić priča o pornićima pa se zanese i onda sa žarom i oduševljenjem priča i o porno glumicama pa kad ja u neka doba popizdim on misli da je to iz neke površne ljubomore, ali ne pogodi da je to zato šta ga moram vidit oduševljenog nekom ženom zbog onoga čime se ona bavi i načina na koji to obavlja, a meni nije omogućeno da se ikad okušam u tom poslu, i to baš zbog činjenice šta sam djevojka mladiću koji to ne bi tolerirao i onda sam u nemogućoj poziciji. Nema veze šta se ja vjerojatno ne bi

stvarno okušala u tom poslu jer sam presentimentalna, nego šta ne mogu ni imat otvorenu tu mogućnost, koju bi imala da se žene, predmeti divljenja mog mladića, bave nekim dostupnijim mi zanimanjem, naprimjer da su poznate spisateljice, ili da se bave recimo ronjenjem, koje me isto nužno ne mora zanimat i možda se njime nikad neću baviti, ali mi je bar otvorena ta opcija i mogu reći *pa dobro, mene to ne zanima, ali ja bi to još bolje od nje*. A o ovome ne smijem ni pričat, ne samo jer se njemu ne bi svidila misao da se na meni reda dvanaest tipova pa mi onda svrše po licu toliko da ne mogu otvoriti oči, nego i jer ja više uopće nemam mogućnost da imam tek dvadeset i pet, a iza sebe propali brak i karijeru punu homoseksualnih ili analnih first tajmova pred kamerom.

Ovi dani su dani od vjenčanja pa sam pojačano krenila razmišljat o prosidbi. Gej vjenčanja su skroz poštenija jer tu može zaprositi svako svakoga, osim ako i tu ne postoji korelat između primanja u krevetu i primanja prstena. Ako gledam vezu s klasičnom binarnom rodnom podjelom po kojoj su uloge muškarca i žene jasne, ili u kojima je jasno ko je tu muško, i ako gledamo po tradiciji, tu muškarac zaprosi ženu i od nje se najčešće očekuje da odgovori odmah. Očekivalo se to ili ne, ona najčešće i odgovori odmah, šta je često znak ili da je odgovor već imala spreman, šta bi značilo da je o toj opciji već razmišljala, ili da je uslijed trenutnog uzbuđenja i usađene želje za brakom automatski pristala i da nije dobro razmislila. Ako je ona imala spreman odgovor, to samo po sebi nije problem, kao ni to da su i ona i on prethodno razmišljali o opciji braka, ali, u trenutku u kojem se on odluči vjenčat s njom, on

je može zaprositi, a od trenutka kad ona odluči da se želi vjenčati s njim, ona mora štititi i čekati, čekati da on pita. Ali ona, ona se uslijed tog razmišljanja možda odlučila da se ne želi vjenčati za njega. I šta onda da napravi? Po tradiciji, srećom, i on i ona imaju pravo prekinuti vezu. Ali ono šta sam ovime htjela reći, htjela sam reći da normalno da žena stalno bjesomučno razmišlja, jer mora spremna i odlučena dočekati njegovu prosidbu. I onda smo mi kao opsjednute vjenčanjima.

Tetovirani prsteni mi nisu nešto. Njih ne možeš opetovano zametat, ne možeš ih odložiti na umivaonik i ne mogu posljedično upasti u odvod. Ne možeš ih dramatičnom gestom baciti u vjerenika, muža ili lirskom preko mosta u rijeku. Nekako, pomisao da se sad udam me rastužuje, kad su mi obe babe mrtve. Previše bi mi tužno bilo da nisu tamo jer znam koliko bi im bilo drago.

Šta se tiče braka, uzmimo metaforu da se svi vozimo u avionu u kojem se odjednom, zbog oštećenja na oplati kroz koje se zbog razlike atmosfera naglo isisa zrak, stvori povećana rupa i da netko ne bude baš odmah isisan nego se još malo drži, ali mu pojas visi o niti, a prsti koji se grče na naslonu za ruke već popuštaju pa shvati da općenito vapljenje za pomoći nije učinkovito jer su svi u šoku i nitko se ne osjeća baš pozvan s takvom rupom u trupu ustajati sa sjedala i glumiti junaka te da je nužno nekoga zazvati po imenu i da ako ispadaš imaš vremena zavapiti samo jednom pa nećeš odabrati onog kojeg zbilja hoćeš nego onoga za koga znaš da će te sigurno zgrabiti i koji te neće možda odjebat. No, jebo brak, ja neću vikati ničije ime kad budem ispadala iz aviona, a ako me netko uhvati lijepo ću reći

hvala, a ako me uhvati neki koji mi se sviđi onda ću mu ostat u naručju i tako stat zauvijek. Isto tako i s mladićem izvan aviona, ali neću ga više ići zazivat i hvatat, nego čekam da mi dođe i uzme me. Uostalom, ja se ni ne mogu uhvatit za njega – ovo će sad bit jako nekorektno, ali šta mogu, ja sam samo iskrena i otvoreno priznajem da gledam puno romantičnih komedija: kad padam naprimjer u bunar ili u depru, meni treba da me netko ulovi i zgrabi, dok muškarcu treba nešto šta će zgrabit, za šta će se uhvatit da ne propadne. U tome je razlika mene i muškarca. Zajedničko nam je to da to nešto mora bit nešto i da može bit bilo koje, ali moje mora bit živo, najbolje ljudsko, biće i uz to aktivni subjekt, dok se on može uhvatit za grančicu. Kako na svijetu i po stijenkama bunara ima više grančica nego aktivnih subjekata, život pun propadanja je jako puno lakši muškarcu nego meni.

Kako je tužno biljkama. Svi ih uvijek koriste za neke metafore o strpljivosti i ustrajnosti i kao, korijen će naći put kroz asfalt, biljka će niknut di god sjeme padne, rašće i u pukotini između dvije stijene, ali gledam stabla pod svojim prozorom i pokušavam s njima uspostaviti nekakav emotivan odnos, nekakvu vezu, jer sam usamljena, i došlo mi ih je žao, jer ona odavde nikako ne mogu pobjeći, cijeli život rastu tu, na granici dvaju kvartova, među penzionerima i uz zvuke folklornog ansambla koji dole ima probe. A ja ipak mogu pobjeći, ako nađem snage i drugi jeftin stan s pogledom na zapad. Mogu i otputovat na more i popet se na brdo i tamo onda mirno stajat, mogu otići na koncert i u Limb, sestri na balkon, Goranu pod prozor i u London vidit drage, daleke ljude, a stabla moraju

stajat tamo dokle god su živa. Stabla doduše vjerojatno nemaju draga, daleka stabla koja bi im falila i uostalom, ona su navodno sva umrežena pod zemljom nekim nervnim sustavom, ali svejedno, masu je depresivnije gledat ta stabla nego one umiruće mušice.

Sve su mi biljke poumirale, osim one paprati koju ne bi uspila ubiti i da hoću, bojim je se jer joj je korijen izašao kroz rupice na dnu tegle i strepim da ću jedan dan doći kući i vidit da mi se ukopala u policu i knjige i da je više nikad neću uspit iščupati, da će se to desiti dok budem spavala, da ću se probudit i naći njeno korijenje zarinuto u mene, ali te se biljke zbog navedenog ionako planiram riješiti i strahujem da ona to sluti. Skoro sve su mi biljke poumirale i bojim se, ako mi igrom mogućeg slučaja dijete bude biljka, da će mi i ono umriti. Jer ja se ne znam brinit za biljke.

*

Kad točno možeš govoriti u množini, i možeš li ikad? Kad si naprimjer udana ili trudna, ili imaš neke najbolje prijatelje ili zajednicu kojoj čvrsto pripadaš, onda govoriš u množini, ali možeš li ti zbilja govoriti za ikoga ko ti nije eksplicitno prepustio glas? Pitam se je li govoriti za druge privilegija i kako ti se onda promijeni identitet. Ja sam već i zaboravila kako zvučim umnožena.

Kad vidim naizgled usamljenu mladu trudnicu, ili samo trudnicu podobnu da to upišem u nju, najčešće duge kose u širokoj, laganoj haljini i s teškom torbom, budem malo tužna zbog svoje mame koja, jednom kad je

zatrudnila, ali dok me još nije upoznala, mora da je bila jako potištena. Konačno si udvojena i konačno imaš priliku ne bit usamljena jer je netko, netko stvarniji od sićušnih ostataka blizanca kojeg si proždrla još u maternici, u tebi, ali to ne donosi očekivanu utjehu jer na sebi moraš nosit breme dviju duša, a ne možeš to nekako iskomunicirat, u sebi nosiš breme ljubavi za nekoga ko ti to još nikako ne može uzvratit.

Stalno pitam mamu: mama, je li tebi ludo šta si rodila nekoga ko je sad velik? Je li ti ludo šta si me rodila, a ja sad znam pisat i sve, i imam svoj rukopis? Pa se ona nervira jer je gnjavim, ali meni je to skroz ludo, a kako ona očito nije osvijestila tu poziciju sebe kao nekoga ko je u sebi uzgojio nešto šta će poslije naučit održavat ravnotežu i imat autonomiju za ubit se, onda ja osvješčujem njenu poziciju i zamišljam: ko zna kakav je to filing! Očito nikakav.

Trudnice su nama skroz prirodne, a drugo stanje nam je postalo samo izraz, ali one su stvarno u drugom stanju i da dođe vanzemaljac on bi to vidio puno bolje od nas (uzmimo Aliena, nama je njegov način razmnožavanja neobičan i gadljiv i ako ne kompliciran i intrigantan, a ono bar zanimljiv i čudan). Volila bi znat kako je to kad tvoje tijelo nije tvoje. Je li to kao kad beba Alien uzme tebe za domadara? Osvijeste li trudnice ikad u sebi bebu kao nešto izvanjsko pa samim time i strašno jer je u njima i, šta je još gore, jer je dijelom dio njih?

Dijete izlaskom iz nje(ga) dolazi na svijet, pa ženin trbuh nije svijet. Kako je ženski trbuh sinegdoha žene tako žena nije svijet, koji sačinjavaju samo muškarci i bespolna djeca. Lako je promislit: sve ovo samo u jeziku, ali valja

stalno na umu imat pitanje, treba li ga više ponavljat; šta je to izvan jezika?

Kad kao dijete prvi put vidimo roditelja u stranom nam, a njemu razvidno pripadajućem kontekstu – pripadajućem jer je vidljivo udomaćen u njemu – dođe do jednog u nizu pomaka u sistemu, pomaka koji mi je visoko informativan po pitanju psihoemocionalnog sazrijevanja, zato šta smo do tog trenutka mislili kako nam roditelji u cijelosti pripadaju, a tada vidimo kako su oni puno više od onoga šta znamo o njima, i vidimo da nam ti dijelovi, o kojima ne znamo ništa, ni ne mogu pripadat. Slijedom toga se nekako kao malo zaljubimo u njih i te neke njihove aspekte koje nikako ne možemo dohvatit i zato cijeli život trčimo za njima. Ti su aspekti zajebana stvorenjca koja se razbježe baš kad im se približimo toliko blizu da nam se učini da ćemo ih konačno sve ulovit u mrežu, nalik onoj za leptire, ili za male ribice.

Kako se sad družim s ljudima i ženama koji imaju djecu, vidim da su momenti kad smo kao djeca bili spavat u babe (šta smo tad doživljavali kao posebnu poslasticu i nagradu) zapravo bili momenti kad su nas se starci trebali riješit da bi se zabavljali bez nas. To me fascinira, taj sveopći dobar provod koji se odvijao na raznim stranama, ja u babe, starci ko zna di, a da ja pritom nisam bila svjesna da sam im u stvari smetala.

Gledajući neku madridsku babu u civilu razmišljala sam: ako nikad ne budem udana, ako ne budem imala djece, onda kao baba neću imat za kim nosit crninu, neću nikad imat taj status i dobitak. Ali, neću nikad imat ni taj manjak koji bi mi dozvolio da tu crninu odjenem, tako da

sve skupa može odjebat u troskocima, meni je dovoljno dobro. Stvar s babama i bakama je ta šta da bi postala baka ne moraš napraviti ništa, osim u nekom trenutku bit nekome majka, i eventualno, po potrebi, gnjaviti da hoćeš unuke. I tako ne napraviš ništa, a dobiješ jedan ekstra status i možeš se njime po miloj volji hvaliti, možeš se hvaliti ulogom koja automatski podrazumijeva autoritet i ljubav i koja te legitimira i van najuže zajednice time šta sad tvoja godinama, izgledom, predrasudama i tradicijom dobivena titula babe ima i materijalnu podlogu, koja je transformira u nešto ljepše: baku. Zato valjda žene vole postati baka.

Jedna od stvari, koju jedan dio moje ekipe ipak masovno propitkuje, a drugi u širokom luku izbjegava i misliti o njoj, je ta da ima da nađeš smisao u prokreaciji – ako je smisao uopće nešto šta te muči, a mene sigurno da, velik broj njih možda i ne, ali onda je nalog jednostavno nalog, bez smisla. Više ljudi mi je reklo da sad kad imaju dijete osjećaju da su nešto napravili, pa da i sutra umru, nešto su ostavili iza sebe. Onda se ja pitam šta sam ja ostavila, jer moja je ostavština vrlo apstraktna i teško ju je obuhvatiti, ali znam da je ima i da je točno onakva kakvu bi željela ostaviti i to je okej, iako nisam iskoristila puno od svojih potencijala. Iako, naravno, treba preispitati i sam koncept ostavštine. Stvar s djecom je, ako ih shvatiš kao jedini i prevladavajući životni projekt, a u neku ruku moraš da bi ispali šta je moguće više okej (iako ti, opet, ne smiju bit sve na svijetu jer ih onda gušiš i nisi im baš dobar primjer) je da je to pass it on princip u kojem sve svoje nade i obveze spram samoga sebe polažeš u sljedećega, umjesto da se sam uhvatiš u koštac sa stvarima. Ali zar se život i ne

ostvaruje u davanju drugome, ponajprije ljubavi, pa kome god to bilo? Pitanje je na koji način se afirmiraš djetetom, a na koji (svim) ostalim stvarima. I je li jedan ispravniji od drugog? Ja više od djeteta želim bend – znači li to da je kultura nadvladala prirodu? Bila ona utjelovljenje vrhovnog smisla ili ne, na prokreaciju sam gledala kao na nešto na šta kasnim jer kad rodim moji prijatelji će već bit slobodni, ali sad se mislim, roditelji su usamljeni kad djeca odu, i ljepše je da sad živim život pa rodim kasnije, doživit unuke nije nešto prenužno, iako će ne doživit ih vjerojatno bit tužno. Čudno mi je šta su neke žene, koje su mi u nategnutom scenariju mogle bit kćeri, već majke i čudno mi je gledat prijateljice koje su majke, mislila sam da spram njih kao majki imam drukčiji fling jer ih znam, da su mi zato one drukčije majke od naših majki, ali shvatila sam da je to ustvari zato šta su one sličnije meni nego našim majkama, išle smo u iste škole, volile istu muziku, izlazile na ista mjesta, skupa šaputale i gledale svijet i one su u biti kao ja, samo su majke i sad moram revidirat cijeli taj pojam, koji je do sada značio moju mamu i, prošireno, mame mojih prijatelja i svakako, *svakako* nekog starijeg, a sad znači nešto drugo, u neku ruku potpuno neovisno o meni.

Tako je nepošteno da od sve te moguće djece mi rodimo samo slučajan, odabrani i slučajno odabrani broj. Ako neću rodit sve (ili bar koliko je fizički moguće), nije u redu da rodim nijedno. S abortusom se stanje malo pogoršava, ako ne rodiš to jedno ili dvoje, nije u redu rodit nijedno (iako je u konačnici stvar ista kao i sa svom tom neaktualiziranom odojčadi, svejedno jesu li jajašca bila oplodena ili ne). Tako je nepošteno da su se od sve moguće djece rodila baš ta

neka. Naravno, stvar je potpuno drukčija ako razmislimo o reinkarnaciji ili o bazenu duša koje odlučuju, ili netko za njih odluči, da će se materijalizirati još jedan đir na Zemlji. Zapravo, tako je nepošteno da se netko mora roditi, a drugi su izuzeti.

Ponekad se moj buntovnički duh sukobi s nekim pravilima pa ih onda prekršim. Međutim, ponekad se nađem u problemu kad želim preći cestu na crveno, a gleda me maleno dijete. Onda pričekam da mi se prometna signalizacija nakloni i pravim se da sam na pozornici jer zapravo i jesam. (Mislav pak pređe na crveno pa kaže da je djelovao protiv sistema iznutra, zanemarujući vlastitu sigurnost i dobre običaje, pobunivši se protiv maskuline semiotike crvenog čovječuljka.) Isto tako moram pozdravljat malu djecu u neboderu, dok stare susjede ne moram, jer prema njima nemam obavezu držat ih u iluziji o uređenom svijetu. Jedino još ne znam u kojoj njihovoj dobi da povučem granicu deziluzionacije.

Mnogi od nas smo se u puno prilika sramili svoje braće. To sam uzela kao polazište za razmatranje o spremnosti pojedinca za roditeljstvo: šta ćeš uraditi sa svojim sramom kad se na isti način budeš sramila svog čeda? I šta ćeš uraditi sa svojim čedom?

Majka je gurala svoje odojče u kolicima, a djevojčica šetala svoju lutku u malenim kolicima. Kolica djevojčica su uvijek roza, dok kolica velikih djevojaka poprimaju boju novorođenčeta. Kolica djevojčica moraju uvijek biti roza, jer kolica malih djevojaka poprimaju njihovu boju. Jesu li onda sve djevojčice roze? Možda sve one koje šetaju svoju lutku u kolicima? Jesu li samo one koje guraju svoju lutku u kolicima, djevojčice?

Plišane životinje i lutke nam je tužno bacit i teže nego neke druge stvari, ali to je razumljivo i nije glupo, jer njih smo personificirali, oni su nam bili najbolji prijatelji s kojima se nikad nismo posvadili, oni su nam kao preparirani preci. Djeci se to personificiranje donekle tolerira, ali kad odrasli pridaju ljudske osobine stvarima, na to se gleda onako ispod oka. Kad nešto izgubimo, šta nam je netko dao, onda nam je žao zato šta smo osjećaje za tu osobu upisali u taj predmet pa je to u nekoj mjeri prihvatljivo. U nekoj mjeri. Ja sam imala slom pa sam razbila laptop, šta se pokazalo glupim jer mi je izazvalo dosta logističkih problema. Pita me terapeut šta sad mislim o tome i osim šta mislim da je bilo glupo jer mi sad otežava rad žao mi je tog laptopa jer on nije ništa kriv. I da mi netko razbije biciklu, bilo bi to nepraktično, ali bilo bi mi i žao jer ona to ničim nije zaslužila. Zašto mi je žao, ako znam da ne osjećaju? Jesam li ih personificirala, ili sam možda svjesna da je sva materija povezana i da prema svima i svemu oko sebe treba bit jednako dobar? Mama mi je kupila plišanog medu kad ga nisam mogla pustit u dućanu, a nisam mogla jer je bio tužan i pomalo ljut na svijet i nije htio otići nazad na policu nego mi se zakačio o prsa onako malo rezerviran, ali u stvari sam osjetila da sam mu se svidila. Otad ga pokušavam oraspoložit, ali on nikako da promijeni izraz lica. Izraz njuškice. To je donekle frustrirajuće, ali neću odustat.

Jurila sam niza skale i nisam je vidila, uletila mi je pod stopalo malena gušterica. Preplašeno sam je tražila pogledom, tako je mala bila, i ugledala je svu drhteću, titrala je kao moje srce kad sam van sebe, stresala je bol kao šta pas

stresa vodu, jedna nožica joj je bila iskrivljena u pogrešnom smjeru i iako sam nekako znala da će bit u redu, jer gušterice uvijek budu u redu, nisam mogla samu sebe dovoljno uvjerit da joj duša neće bit povrijeđena. Ne jer bi suprotno mene učinilo zlom, nego jer bi to njoj pokazalo da je svijet loše mjesto, a ako i gušterice izgube iluziju, sjebani smo.

Neonska, narančastoroza kugla Sunca sjela je na Drvenik i krenila tonit. Sjetila sam se da svjetlu od Sunca do tu treba osam minuta i znala da ono u ovom trenu uopće više nije na tom mjestu, skroz nam se maklo pod obzor, jednostavno *nije* više tu – a ja ga evo vidim, još pola viri iza Drvenika. Vidim ga, tu mi je, a za sebe zapravo nije. Tako za neke ljude misliš da su ti tu, možda se udaljavaju al još ih vidiš, a zapravo ih nema. Ispadne da su već zašli za obzor. Dida je jučer rekao *sve je priroda*, iako on nije na problem gledao s teretom društveno-humanističkih znanosti na leđima, jer da ima ikakav uvid u društveno-humanističke znanosti, rekao bi upravo suprotno, naravno.

04

Prvo šta sam ugledala kad sam došla u Split bio je čovjek na kolodvoru. Stajao je na željezničkoj stanici i pišao izloženim kurcem u kanalizacijski otvor. Pitala sam se je li bolje sakrit kurac iza stupa pa pišat niza stup, ili ga tako izložiti ali pišat u kanalizaciju. Svaki put kad ih vidim da tako pišaju naočigled, snažno poželim čučnit kraj njih i popišat se. Mama se uglavnom buni na tu ideju, ali kaže da bi vjerojatno bilo okej čučnit iznad kanalizacijskog otvora ako imaš dugu veštu. To bi lijepo nadopunilo obiteljsku povijest čučanja na kolodvorima i obavljanja toaletnih radnji, jer je sestra jednom nasred autobusnog kolodvora u Zagrebu promijenila tampon zaogrnutu kabanicom, a moj pokojni dida je obično pišao u lavandin, jer mu je tako bilo zgodnije. Ali nije on izolirani slučaj, čujem da ima masu takvih.

Večeras sam malo gledala *Big Brother*. Hrvoje je rekao onoj s madežima da mu se sviđa Arsen, ali da mu ona to ne smije ni slučajno reći, ali je ona odmah odjurila to saopćit drugima i sto posto će muški nominirat Hrvoja za eliminaciju jer se neće znat nosit s tim. Umjesto da porade malo na sebi, prihvate mogućnost da se sviđaju nekom dečku i usvoje činjenicu da to ne znači da su i oni gej. Nedavno su mi dva prijatelja rekla da bi ih mogli privući muškarci i to mi je bilo jako drago jer sam se, otkad sam se prestala furat na nepostojanje rodova, počela furat na biseksualnost i tako, hoću reći da je lijepo saznat da ima ljudi koji se zaljube u osobu, neovisno o tome kakvu spolnu opremu ima. Iako, priznajem da volim kurac, ali vjerojatno zato šta sam ga s godinama zavolila. Pičku nisam baš imala kad zavolit, osim svoju, a i uvijek je nezgodno to s prihvaćanjem vlastitog tijela.

Nikad se nisam primjereno, to jest adekvatno njihovim očekivanjima obradovala, ili bar iznenadila kad bi mi mladići uzeli ruku i stavili na penis da pokažu da je dignut. Šta sam ja to trebala mislit da će mi pokazat, a da bi se pritom iznenadila? Uz to, po njegovom pogledu i toj gesti posezanja za mojom rukom već vidim šta je na stvari.

Uhvatile smo kraj *It's a wonderful life* i složile smo se da je neobično šta je junakova žena u alternativnom svemiru loše odjevena usidjelica, a u stvarnosti u kojoj se udala izgleda vedro i mlado unatoč tome šta je izrodila četvero djece i brinila se za muža. Čudile smo se nadalje tome šta izgleda da, ako se ne udaš, dobiješ dioptriju. Poslije sam primijetila da kad se opraštaju dugovi i prikupljaju pare u kadru ima nesrazmjerno više muškaraca od žena, ali taj dio mi je bio razumljiv.

U sitcomima su kamera, studijski gledatelj i TV gledatelj najčešće na poziciji koju u dnevnoj sobi inače zauzima TV. To znači da se sitcomi poigravaju pogledima i pozicijama kao Velázquez na svojoj slavnoj slici *Las Meninas*, čime mi odmah rastu u očima pa mi dođe da pometem pod tepih sve šta sam o njima krivo rekla, ali znam da je to samo iz ekonomičnosti seta. U nekim sitcomima recentne američke produkcije koji se vrte kod nas žene su lijepe i njegovane te racionalne i sklone opraštanju, a muškarci ružni, pretili, nesmotreni i razmaženi. Kome je ta kombinacija duhovita i prihvatljiva? Meni kao ženi je samo iritantna, kad ona na kraju njemu oprostí ono šta je zasrao i odu se mazit u krpe ona sva isfrizirana i utegnuta, a on s trbušinom koja se prelijeva i s masnom facom. Mogu doduše pretpostavit da bi muškarcima takva raspodjela

psihofizičkih karakteristika bila u redu, ali pobogu koji je postotak muškaraca među konzumentima sitcoma?

Stalno pokušavam muškim prijateljima dočarat kako je teško bit žena, jer je pred nas stavljeno puno nekakvih glupih zahtjeva, poput depiliranja ili nanošenja podloge, a onda i nadgradnje na lice, koji nam oduzimaju vrijeme. Mislavu sam rekla da mi je teško šta moram cijelo vrijeme glumit. Upitao me koga. Meni je s ljudima s kojima sam (nekad bila) bliska najzanimljivije i najmilije dok ih gledam u javnim situacijama znat ko su zapravo i koji postotak njih je maska, i na koji način je stavljaču.

U bajkama palčice i palčići, sva ta stvorenjca koja nisu nikom nalik na kraju nađu srodnu dušu. To ako ćemo upotrijebit frazu, jer točnije je da nađu srodno tijelo. Recimo da je djelo htjelo da nas pouči, to jest zavara o tome kako svaka krpa nađe zakrpu, a lonac poklopac: tu je zajedničkost djelo utjelovilo u tijelu pa je ono naizgled metafora za duh. Ali zapravo nije, jer su se recimo Palčić i neki stari bračni par slagali duhom, ali nisu završili zajedno u ljubavnoj vezi, nego su ga oni usvojili kao rođeno dijete. Ne smiju se zvanično deklarirati kao srodne duše jer nemaju istovrsno tijelo, ili su nedajbože istog spola. I tako priča ide dok oni ne nađu nekog jednakog tijela, a bome i statusa koji se u tijelu ogleda. Tijelom možeš transcendirati status. Dušom ne možeš transcendirati tijelo. Statusom možeš transcendirati dušu. Ipak, statusom ne možeš transcendirati ljubav. Ali ljubavlju ne možeš transcendirati tijelo.

Sve te ljepotice kraj svojih zvijeri, sve su one pizde. Da ja volim nekoga tako kako one navodno vole svoje zvijeri, pobjegla bi negdje s njima ako ih hrvatsko društvo ne bi

moglo prihvatit, ili bi se borila za nas dok ne umremo rame uz rame, a one stalno zdvajaju o nemogućnosti da budu skupa, šta je dobro samo za perpetuiranje narativa i rasplakivanje žena odraslih uz puno krive literature.

Kad me neka žena gleda ozbiljno i ispitivački prvi mi je instinkt da je se bojim i budem oprezna, ali uz malo naknadne obrade vidim da bi, ako je stvarno superiornija, taj pogled lako zamaskirala u dobrohotnost. Ali kako je otvoreno opaka, ili je glupa pa me ne može ugroziti, ili zna da ima neko veliko intimno pokriće za to, recimo da joj je tata Elvis i da zna tajne svemira, a onda sam ionako spušila. Iako i ja znam tajne svemira, ali s njom se očito ne da razgovarat kad toliko inzistira na poziciji moći. Želim ih pobijediti unutar parametara koje su same postavile, u njihovoj vlastitoj igri, ali im istovremeno pokazat da su im mjerila potpuno deplasirana. Ako bi i zanemarili to da su im parametri van ičega šta bi ja uopće išla razmatrat, i dalje bi ja bila superiornija. To želim da shvate.

Sve žene ili bar ja volimo da nas muškarci, ili partneri bilo kojeg roda, pročitaju i shvate, ali kad Bon Jovi pjeva kako sve još uvijek miriše na njen jeftini parfem malo pretjera, jer to baš i nije djelić moje stvarnosti koji bi volila da se naglasi. Jest da on igra na to da je pomalo socijalan, radi šire publike, ili misli da je to kul i moralno, ali kad mi muškarac koji me shvatio u cijelom mi rasponu (i ja sam s tim okej, baš jer se radi o cijelom rasponu, a ne kad netko vidi samo neki djelić mene pa se zaljubi u mene pa me to nervira), kad mi taj muškarac stalno govori kako mi smrdi parfem ili mi je frizura loša, onda me je zaništa cijelu lijepo vidio kad mi naglašava onaj dio koji pokušavam zaboravit.

Nekad na nekom mladiću primijetim da sam mu super i vidim da želi bit sa mnom. Problem mi je taj šta on ne želi bit sa mnom zato šta smo kliknuli, jer nismo, ili iz razloga iz kojih bi trebao htjet bit sa mnom, jer specifične aspekte moje intime koji bi rezultirali uvidom u te razloge ni ne primjećuje i ne kuži, već jer misli da je zaljubljen u mene zbog nečeg u meni šta ja uopće ne smatram razlikovnim elementom potrebnim za zaljubljivanje u mene. On misli da je zaljubljen, ali sam mu ustvari samo općenito super, šta je krasna osnova za druženje, pogotovo ako je i on meni super, ali zašto onda postat sebičan i poželit nekog samo za sebe, poželit ga dograbit šta prije? Od nestrpljenja da me dira? Od hitnje da me dograbi prije nekog drugog? Ali ako naiđe netko drugi, tebe ću ostavit, a ako on naiđe prije tebe i ja to poželim, ostavit ću njega. Od nestrpljenja da budem tvoja? Ja nikad neću bit tvoja, niti mogu bit ičija, ali nekidan mi se učinilo da bog možda ulazi u moje ljubavnike, one koji me kuže, ili da mi ih šalje tata pa sam se rasplakala. Bila sam malo pijana. On mi može reći *ali ja subjektivno tebe tako volim nema veze šta ti misliš da to nisi ti* (možda i jesam, neki djelić mene, ali ako netko stavi naglasak na njega, time narušava moj cjelokupni akcenatski sustav, pa i nisam). I neka ti, onda budi ti subjektivno zaljubljen u nekoga, ali ja subjektivno neću doživit da sam to ja i diskrepancija između tvog objekta želje i mene koja mogu bit željena samo na određeni način učinit će me nezainteresiranom i iznervirat. Da bi ja bila s nekim, nije stvar u tome da mi se on treba svidit, nego se trebaju poklopit moje i njegovo subjektivno viđenje mene. A kad se ne poklope, ja ću se opet ljutit kao i uvijek kad se ljutim na one koji me idu zavest, ali ne uspiju do kraja.

Kao uronjenoj u to polje, a koliko se da iščitat iz onih krnjih članaka o propalim prosidbama na stadionu, čini mi se da su neke djevojke odbile takve prosce upravo zbog načina prosidbe i pitam se kako su ti pretendenti mogli djelovat toliko nepromišljeno. I sad je svima žao jadnih mladića jer su javno poniženi odbijanjem, ali po meni su poniženi, a iz istog razloga mi ih nije žao, samim time šta su spremni život provest s djevojkom koju ne poznaju ni toliko da bi znali koja bi je vrsta prosidbe pridobila.

Kad se vjenčaš pa ti dođe imigracijska kontrola pa provjerava jel stvarno živite skupa i znaš li marku njegove pjene za brijanje i stranu kreveta na kojoj spava, pod uvjetom da ti uopće dozvole da se vjenčaš, time država doslovno nameće tip odnosa koji bi mi morali imat, a da bi ih ona prepoznala. A odnosa je tako puno i ne mora moj bit isti kao drugi i šta se država ima petljat u to? Šta oni imaju meni upadat u intimu? Ne mislim zadirat u intimu time šta je provjeravaju, neka gledaju ako im se gleda, nego šta njima ima bit relevantno koji je karakter moje intime, šta oni imaju dirat u moju intimu normirajući je, šta ih briga živim li ja s partnerom, ili ne, i seksamo li se, ili ne, i jesmo li bliski, ili ne? Država je fašist. I šta se brak ima ne smatrat valjanim ako nije konzumiran, šta Crkvu briga jesam ja slučajno aseksualna osoba? Shvaćam da ju je briga iz natalitetne perspektive, ali ipak, koji kurac?

Zato sam odlučila odbacit neke institucije.

*

Oduvijek sam previše slušala autoritete. Ne iz nesigurnosti, ne jer nisam znala za drugo, bolje, ili više kul, ili jer nisam znala mislit svojom glavom, jer sad kad to znam opet imam kao neko nagnuće slušat ih, nego jer mi je takva psihološka konstitucija. Sad kad to znam najučinkovitiji mi je pristup sama birat autoritete, i to sa zadržskom i oprezom, i odabrala sam dobre, ali kako sam htjela samo najbolje, oni su dosta jake ličnosti pa moram bit pojačano oprezna. A oprez, on se kosi s prihvaćanjem autoriteta. Razmišljala sam, kad bi i unutar devijantne paralelne radnje mladež imala zadanije rituale, koji bi se svojom propisanošću maksimalno približili onima u mainstreamu, ne bi brzala s delikventurama jer bi za svaku od njih postojalo predviđeno vrijeme koje bi se s nervozom nestrpljivo iščekivalo da bi na kraju došlo upravo u onom trenutku u kojem je pojedinac psihofizički spreman za vršenje ili trpljenje određene radnje i u kojem bi ona na njemu ostavila najblaže psihofizičke posljedice.

Danas u mojoj komunističkoj ekipi vlada ozračje odricanja od sakramenata Katoličke crkve kojima su ih protiv njihove volje podvrgnuli roditelji i babe, a meni je zbog toga drago i istovremeno me rastužuje, jer imam utisak da oni imaju više simboličkog kapitala od mene koja nikad nisam primila nikakve sakramente. Svi ih se odriču šakom i kapom, ali ih ipak imaju, šta ih stavlja u poziciju da ih se uopće mogu odreći. Stalno mislim da bi, da me baba kao bebu krišom odvela u crkvu i riješila to, bila bolja osoba

jer bi ih se sad mogla do mile volje odricat i odmahivat rukom. Stalno mislim da bi ipak bila nešto čišća. Da bi bila sabranija, mudrija i divnija prema drugima, da bi bila lijepa i imala elegantnije geste. I da bi me on volio.

Meni, koja sam šta svojom voljom, šta konstitucijom i igrom slučaja i sudbine lišena većine svečanih ulazaka u diskurs, u koji zbog konstitucije najčešće i nisam htjela ući, ali me to uvijek ostavljalo negdje na margini, meni takvoj bi uostalom pristajalo poginit u avionu i nemat ni pošten sprovod.

Na Gospu, dok smo pili u Sinju, prija je spomenila kako se ispovjedila. Pitala sam je, jer uvijek su me zanimali procesi u vjernicima, je li rekla popu za vjerski seks sa svojim dečkom i je li se u tom trenutku iskreno pokajala. Jer kako je, epistemološki gledano, moguće ispovjedit grijeh za koji *znaš* da ćeš ga ponovit? Zar nije istina da, ako se vjernik u trenutku ispovjedi ne pokaje, ispovjedi ni nema, da je to njen ključni sastojak i njen performativni preduvjet? Da bi se aktivirale moći ispovijedi, moraš bar u tom trenutku iskreno vjerovat da više nikad nećeš ponovit grijeh, da ga više ne želiš ponovit. Tako ja gledam na to pa me mučilo: je li obećala da neće više i je li to stvarno mislila, jer ako nije, ispovijed ne važi, a ako je, kako je to mogla obećat? Odgovorila mi je da *po njoj* predbračni seks nije grijeh pa ga nije ni spomenila.

Katolici kažu dok nas smrt ne rastavi i ako onda doista u braku dočekaju da ih rastavi, preudaju se. Kako je to kompatibilno s idejom nebeskog kraljevstva u kojem svi *blaženici* uskrсну i trčkaraju vječno sretni po njegovim livadama di bijela djeca jašu lavove biljojede? Ko im je onda

tu partner? Jel se važi prvi ili zadnji muž? Ili je na oblaku dopuštena poligamija, i to ne samo poligamija, nego neka umrežena kombinacija u kojoj netko ima tri muža od kojih svaki u isto vrijeme ima još pokoju ženu? Zato, ako nećemo od početka i zauvijek bit s jednim partnerom, onda svakako treba odustat od tih suludih ideja o kraljevstvu nebeskom.

Doznala sam da postoji hijerarhija anđela. Sve one katoličke bebe koje su umrle i postale anđeli, postaju li one tim viši anđeo šta su višoj klasi pripadale na Zemlji, ili se klasa anđela dodjeljuje obrnuto proporcionalno zemaljskoj klasi, kako bi bilo pravednije? I ne bi li uostalom bar nebesko društvo trebalo bit besklasno?

Moj problem sa zagrobnim životom je šta kad netko umre ne mogu zamislit njegov duh bez njegovog lica – ali lice je ostalo tu, na lešu, umrlo. Jako me brine šta će bit s mojim tijelom kad umrem, jer u biti ga uzme sustav i ako se hoćeš kremirat daju ti nakon par dana šaku ko zna čijeg pepela, a tijelo stoji tamo danima dok čeka svoj red da ga zapale i može ga silovat i oskrvnit ko hoće, a meni je više dosta oskrvnjivanja mog tijela i mislim da s njim trebamo postupat s poštovanjem. Sviđa mi se tibetanski običaj di mrtve ostave strvinarima na nekom gumnu, a poslije cijelo selo razbija kosti macama i vjetar raznese prah dok svi plešu.

Prolazila sam bivšim kvartom u bivšem gradu, kraj crkve čije sam vjenčanice, zastave i harmonikaše nekoć gledala s balkona, i vidila sam na fasadi zastave sa slavnim don Boscom čije sam ime prema nečijoj sugestiji upisala kao password kad sam se pokušavala spojiti na crkvin wireless kojeg su skroz neprikladno zaštitili. Pisalo je

sveti Bosco i imao je aureolu i onda sam razmišljala kako je pogrešno nekog proglasiti svetim, jer ne možeš znati je li netko svet, možeš samo pretpostaviti ili mu vjerovati na riječ ako ti sam kaže, jer jedino čovjek sam zna je li svet ili nije. A o statusu sveca odlučuje se, skroz krivo, tek kad netko umre, i to tek nakon pet godina, osim u slučaju jako popularnih osoba.

Blagdani su blizu. Najčudnije mi je kad mi zaredaju s čestitkama, i to ne bilo ko, nego ljudi s kojima sam odrasla i koji da ih probudiš usred noći znaju da ja to ništa ne slavim. Valjda je to neka navada katolika, čestitat svima i svakome. Možda misle da je to pristojno i lijepo, ili ih blagdanska sreća jednostavno toliko obasja i zaslijepi pa ne vide baš dobro kome čestitaju. Ali meni to ne prija i u neku ruku mi nije pristojno. Znam da svi ti ljudi imaju dobre namjere i smatraju to lijepom gestom, ali meni zvuči sumanuto da recimo mali Kyle na Hanuku krene nazivat sve po South Parku i redom im čestitat. Nikako da se pomirim sa životom u katoličkoj državi. Naizgled je lakše bit depresivan na blagdan jer su okolnosti jasne, svagdan je problematičniji jer ako nema vidljivih razloga – kao naprimjer da svi osim tebe imaju bor, a ti si tupa i jedna – onda znači da ne valja nešto od kemije unutar tebe ili od osnovnih postavki tvog života u datom sustavu. S druge strane, meni između blagdana i svagdana nema razlike pa je svaki dan svagdan u kojem mi ne valjaju kemija i osnovne postavke, a kad se poklopi da je drugima istovremeno blagdan onda se osjećam dvostruko zakinuto, za kuglice, za mlince, za papir za umatanje, za iglice, za Isusa, za shopping, za obitelj, za to šta nisam uspila sredit da mi

to ne bude važno, za Boga, za bijelu svjetlost, za radost i višeglasje, za besplatna peciva, hladan grad i vruće ulje, za svjetla po ulicama od mog poreza koja ne svijetle meni, za misu od mog novca koja ne misu meni, za prigodni TV program od mog poreza koji ne emitiraju za mene. Odlučila sam ne bit više pičkica, kupila bor, okitila ga i obznanila da od sad slavim poganske blagdane i da počinem sa solsticijem. Nisam još sigurna kako se on slavi, ali sigurna sam da je to pravi dan za proslavit jer kako je najkraći, od njega gore ne može pa onda sve može ići samo na bolje.

Iako se deklariram kao ateistica, a zapravo vjerujem u bijelu svjetlost, gajim nekakvu simpatiju spram poganskih obreda, možda jer sam etnologinja, možda i jer ih smatram autentičnijima od katoličkih jer su bili prije. Znam da sam u zabludi s tom autentičnošću, neko vrijeme sam smatrala da treba tragat, i šta je još gore, da je moguće naći ono autentično u sebi, pa se onda riješit svega ostalog. Tragala sam za sobom, ne znajući da ja kao takva, ja koju sam tražila ne postojim. Koliko bi daleko trebalo ići za odredit nešto autentično? Šta je autentična hrvatska kultura? Koje su moje želje autentične? Naprimjer, mladić me (uvijek, nužno i strukturalno) precjenjuje i da bi mu sačuvala dostojanstvo moram se truditi bit to šta on hoće od mene, gubeći se naravno time, jer iako smo sami po sebi promjenjivi i nikad se ne prestajemo oblikovat, ako mi nije dopušteno da se oblikujem omeđena parametrima koje sama odredim, ne prestajem li onda bit autentična ja? Ali kad odem malo dalje i razmotrim slučaj u kojem sama nisam baš zadovoljna sobom (to može bit i slučaj u kojem sam pounutrla potrebe i želje primjerice mog mladića) i potrudim se bit ono šta

hoću od sebe, oblikujući se pritom parametrima koje sam ja odredila, ne prestajem li i onda bit autentična ja? Ne prestajem, jer iako je moj pogled na mene uvijek tuđi pogled na mene, tim drugima koji me gledaju sam, kao šta znamo, sama odredila šta o meni misle. I prestajem, jer sam to odredila parametrima koje su oni meni odredili. I ne prestajem jer ne postoji autonomno, slobodnoplutajuće autentično. I prestajem jer u svojoj biti mogu bit jedino neautentična. I ne prestajem jer je neautentičnost moja autentičnost.

Nije dobro bit u intimnom odnosu jer se uvijek prilagođavaš tuđoj želji. Ne samo ako želiš subjekt koji želi, ili želiš nešto zajedno s tim subjektom, ali na različit način, nego i ako ti do subjekta nije posebno stalo, čim primijetiš njegovu želju. A ja, naravno, mogu postojat samo tako prilagođena i zato ulazim u intimne odnose.

Imam opet neka razmišljanja o jastvu. Primijetila sam u jednom trenutku samosvijesti, tijekom reakcije na nešto šta je rekao sugovornik, da se moj izraz lica ne slaže sam nego ga ja namještam ovisno o tome na koga bi volila nalikovat, to jest kakvu želim da me sugovornik vidi. To postignem razrađenim postupkom, kojeg sam primjenjivala i za svojih najboljih glumačkih dana: koga u svojoj slikovnoj bazi podataka imam s tim izrazom? → šta (mislim da) je on u tom trenutku mislio, odnosno kako se osjećao? → reproduciram taj osjećaj kod sebe, štimaajući dok ne ugledam sebe kao tog modela, dok ga ne ugledam u sebi → požalim se Mislavu kako ne postojim, šta on zaniječe, šta ja potvrdim, i naglasim da je tako otkad sam progledala i ugledala prvu osobu. To je ipak patetično pretjerivanje – ne

znam kad sam počela, ali znam da mi je sad teško, a možda i nemoguće, bit autentična, a pogotovo mi je teško odmoriti se od samouvida, a najteže mi je ne moći djelovati od puste svjesnosti da me netko gleda.

Kad bi se imala priliku frontalno susresti s božanstvom ili bijelom svjetlosti i pitat ih samo jedno pitanje, najradije bi da to bude je li objektivna istina spoznatljiva. Samo šta neću znat jesam li njihov odgovor objektivno spoznala. Treba mi, dakle, neka treća instanca koja će verificirati boga, i četvrta, koja će verificirati nju.

Neki ljudi misle da bi im bilo lakše da znaju koji im je smisao života, jer bi im on pomogao u odabirima, djelovanjima i kušnjama pa ga traže, ali nikad ne povjeruju da su ga našli jer ne vjeruju sebi, jer smisao života je najveća stvar ikad i mora ga verificirati neka božanska instanca. Ili im ga, po mogućnosti, dostavit, ali koliko nas ima sreću da nam se božanska instanca obrati nekim mističnim kanalom koji bi imao dovoljno tradicije iza sebe pa da to bude dostatno plauzibilno? Ali da ja imam certifikat da mi je smisao na ovom svijetu naprimjer štitit nekoga pa onda to krenem radit, ali taj netko ugrozi Mislava, ja bi ga razbila ne mareći za svoj službeni smisao života. Pritom bi, pak, došlo do diskrepancije i uznemirila bi se jer sam poremetila svemirsku ravnotežu (iako bi znala da sam je time, kao uostalom i svime ostalim, ipak samo uspostavila) i zato mi je drago šta mi nitko izvana nije rekao šta mi je smisao i, ako mi je i rekao, šta mu nisam povjerovala.

Da se Bog obrati nekom svećeniku i naloži mu nek ne zvoni više (možda jer mu više ne treba, ili mu je dosadilo jer mu nikad nije ni trebalo, ili je stavio zvona u historijski

kontekst i uvidio besmislenost zvonjave u modernim, urbanim sredinama), njemu bi sigurno, možemo se kladiti, bilo neugodno obznaniti javnosti i još više braći kolegama iz struke, promjenu pristupa slavljenju Boga i njen izvor, jer mu nitko ne bi vjerovao, jer nitko zapravo ne vjeruje u Boga i jer tradicija i konvencija nadvisuju fenomene, premda su na vjerovanju u te iste fenomene i izgrađene.

Razmišljam o tome da počnem moliti boga da dođe *ex machina*, ali mislim da se pritom, uz nužnost usložnjavanja verifikativnih instanci, nameće i problem poslušnosti takvom bogu. Čak ni religiozni ljudi ne bi, da ga vide i nekako se uvjere da je to on, naposljetku baš šljivilo boga. Išli bi ga gledati i pitati ga svakakve stvari: voli li me, vara li me, dal da odem, dal da ostanem, na šta da se kladim, dal da se upustim, šta je isplativije, koja je moja svrha. Upitno je bi li ga poslušali, ali mislim da svakako ne bi ako se njegov napatik tiče problematike u koju subjekti ne žele uplitanja. Kao i kod poslušnosti na ljudskoj razini, podvrgnut ćemo se samo volji onoga čija se volja podudara s našom ili od strane koga nam prijete ostvarive sankcije. Tako bi taj bog, bar u tom *ex machina* nastupu, morao biti strog, osvetoljubiv i pomalo sadističan, a pravo rješenje bi bilo da se njegova moć ne provodi kroz naredbe nego kroz otjelotvorene performative nalik na čarobnjačke pretvorbe.

*

Danas sam srela Gradonačelnika. Ugledala sam ga još iz daljine kako mi se približava pa sam prvo odvratila pogled da ne buljim, a onda sam, prije nego šta sam ga opet pogledala, nabacila izraz lica koji je govorio da ga ne poznajem, da mu time bar malo povrijedim ego. Pogledala sam ga hladno i nezainteresirano, kao i svakog sredovječnog čovjeka na ulici. Usna mu je malo zatitrala, ali je zagrabio dalje. Nadam se da sam mu bar malo pokvarila dan.

Prijatelj mi sporadično pošalje neku vijest koja uključuje Tedeschijevu ženu i pjevača Suedea kojeg joj je muž doveo da joj pjeva na rođendanu pa se poteže pitanje jel se ovaj prodao i ljubomora spram Tedeschijeve žene i činjenica kako svijet nije pošten i kako se svakoga može kupit. Da ja imam love za dovest si Suede da mi sviraju na rođendanu, zvala bi sve fanove da uđu i poslušaju. Jako često se pitam koliko ta ekipa ima osviješten svoj položaj u svim njegovim delikatnim aspektima, ali mislim da oni stvarno i istinski ne vide da nisu nimalo posebni, da su samo bogati, a da te novci ne mogu učinit posebnim, možda samo kul u očima ekipe koju nisi znala impresionirat sama nego ti je muž morao dovest Suede na rođendan. Možda sam u krivu, možda imaš dobre prijatelje koji misle da si posebna sama po sebi, ali ipak sigurno misle da si tom svojom posebnosti uhvatila muža koji ti na rođendan dovede Suede i sigurno misle da to ne može svaka i da si zato posebna. Shvatila sam šta me tu u stvari smeta: to šta Suede uopće imaju tolikog fana u nekome poput

Tedeschijeve žene. Jer šta to onda govori o Suedeu i šta to onda govori o meni kao njihovom fanu?

Jednu zoru pred spavanje ležeći pored njega po prvi put mi se jasno otvorilo, jer do tad nisam shvaćala zašto se u filmovima, a onda valjda i u životu, ljudi toliko boje braka: bolje bi im bilo da se boje zajedničkih kredita, kao šta kaže Goran, ali to se valjda još nije uvuklo u mainstream, a možda nikad i neće jer je ovaj u službi kapitalističke ekonomije. Ležala sam i prvi put na brak nisam gledala kao na perspektivu intimnog društva s jednom te istom, te istom, te istom osobom do kraja, nego sam promislila: imaš samo jedan život s ovim svijesti. Imaš samo to i onda ništa više, a odlučiš se to vrijeme provest s tom osobom, odlučiš da ti je ona sve, odlučiš da sve šta ikad na planu romantične ljubavi imaš dat možeš dat samo njemu i vjeruješ da on to može primit, odlučiš da sve šta će ti ikad trebat od ljubavnika i najbližeg povjerenika, od partnera u zločinu, utjelovljuje on. To je dosta velika odluka. Dosta velika oklada.

Kad ljudi upadnu u ulogu, naprimjer u brak, ja ne mogu pustiti da mimo mene prođu lakoća, neprirodnost i brzina s kojom partnera više ne oslovljavaju osobnim imenom već on postane „moj muž“. Gledam ih: da uđu u novu ulogu većini ljudi treba malo više vremena i ta njihova skoro pa gluma kad svojem djetetu kažu „ima da *mi* pojedest sve“ odaje da su prije svega uživljeni u ulogu i ostavlja mi dojam da je ona iznad svega drugog, pa i ljubavi. A onda je sve puno lakše, puno je lakše kad si katolik i kad voliš rutinu i izdepirirane noge, kad ne slušaš Bon Jovija, a na druženjima odmah kreneš put kuhinje di hengaju žene,

lakše je volit dečke i nemat potrebu da te odmah poljube i imat oca kojega se dečko pribojava i imat prije s kojima izlaziš subotom i torbicu punu mejkapa makar si alternativa i imat ulogu, jasnu ulogu, odabranu iz ono maleno ponude stock charactera koji su se oblikovali kroz vrijeme i ne moraš se ni malo mislit oko toga ko si i zašto si i koji bi kurac trebao radit i kako se ponašat.

Ima ljudi koji se dogovore za neko druženje, ali im onda uleti neka zanimljivija opcija pa ovo prvo otkazu. Neki su, pak, skroz pravični pa bez obzira na to šta im je u tom trenu napetije, kažu: sori, ono sam prvo obećao. Takvi su kao okej i bolje osobe od onih prvih, ali ja osobno ne bi volila da se netko nađe sa mnom samo zato šta je obećao – zato uostalom i volim Mislava – plus nek meni kažu ovi pravični kako se ponašaju kad se požele rastavit? Zašto tad ne kažu drugoj: oprost, već sam svojoj ženi obećao bit s njom. Ili zašto ikad prekinu ijednu vezu, ako su obećali? To ja ne razumijem. Zašto me i ti pravični ostavljaju.

Čudno je kako ljubavne partnere i prijatelje lakše ostavljáš od obitelji. Nekad mi se činilo da se s momkom slažem bolje nego s didom, ali onda momak tako lako prekine s tobom, a sestra ti u načelu ostaje zauvijek, ili bar dok ne umre, čak i ako se smrtno svadite, opet se pomirite. S momkom se ne pomiriš nego svako ode svojim putem i sve tako, iz jednog odnosa u drugi, u kojem su momci manje osobe, a više prazna mjesta koja popunjava kandidat koji je u datom trenutku najprikladniji. Mislila sam da vas možda brak, ili zajednički kredit pretvore u obitelj, a s obitelji možeš bit opušteniji jer su uvijek tu i neće te nikad ostavit, osim ako napraviš ogromno sranje, i

volit će te kakva god bila i ljutit se na tebe i jebat ti mater, i trudit se oko tebe i za tebe, i tražit stvari od tebe, ali nikad, nikad neće otić, sve dok ne umru, a momci svaki put odu. Naravno, ovo s brakom bi funkcioniralo da on i dalje funkcionira po nekadašnjim principima sjedinjenja u ekonomsku zajednicu dok vas smrt ne rastavi. Tako je rendom i prisilno, to da se tako intenzivno moraš družiti s nekim ljudima s kojima nužno nemaš puno zajedničkog osim DNA, ali to je možda prirodin trik da nas drži blizu u slučaju da nekom treba transplantirat bubreg, ili koštanu srž, a možda je i prirodin trik jer priroda nije uopće glupa pa zna da su odnosi generalno zakurac, a ipak smo napravljeni tako da preživljavamo u zajednici. Naravno, sve je kulturno uvjetovano, pa tako i odgoj djeteta unutar obitelji, i priroda s tim nema puno veze.

*

Nisam u stalnom radnom odnosu pa me posljedično poslodavci ne mogu u šaci držat prijetnjom otkazom i ucjenjivat gomilom nezaposlenih koja poredana čeka da uskoči na moje radno mjesto. Zato me mogu u šaci držat time šta mi ne isplate honorar, ili ga ne isplate do kraja, uostalom, ni kad sam bila u radnom odnosu nisu mi isplaćivali plaću. Ipak, drže me u šaci time šta mi ne ostavljaju prostora da ih sjebem bar malo time šta ću im otkazat suradnju, za šta znam da bi im zaista bilo kazna, pa svima koji se budu interesirali za taj posao snažno sugerirat da ga odjebu. Jer, kao šta kaže Vesna, da, dobro je pronijet

glas, ali šteta je šta ima toliko rezervne armije radne snage da ove za života nećemo ugroziti našim istinitim glasinama.

Kod prekarnosti i bolovanja nije jedina loša stvar to šta prekarijat bolovanja nema, šta ima samo dedlajne i šta moraš raditi bolesna kako god znaš, ili odustati od gaže, nekog sjebat, ispasti nesposobna i ovisiti o solidarnosti drugova. Meni je grozan još jedan aspekt: to šta ne mogu nekome s kim surađujem, računovotkinji ili nekome ko zove i pita kad će honorar, reći da sam na bolovanju, jer mi to zvuči kao da se kitim tuđim perjem, kao da lažem i predstavljam se za nešto šta nisam, i šta nisam ni zaslužila biti – osoba u radnom odnosu – pa kažem *ispričavam se bolesna sam*, i onda to bude čudno, jer riječ bolovanje nudi distancu, a riječ bolest im servira svu moju prljavu tjelesnost ravno u krilo i ispadam čudakinja koja im nameće svoju intimu. Nije teško samo to šta nemam sva ta socijalna prava koja bi kao građanka morala imati, mnogi nemaju ni zdravstveno niti doktora koji bi im proglasio to jebeno bolovanje, nego me zakidaju i za čisto nominalni status, koji bi mi mogao dati malo dostojanstva i utjehe, i to taj bijedni status osobe na bolovanju, status poštovanog, ali privremeno indisponiranog člana društva.

Čekajući na semaforu čitala sam stup s ponudom za brzi kredit i opet sam osjetila tjeskobu. Grozno je da živimo u svijetu u kojem netko može hitno trebati novac pa morat pribjeći mutnim uslugama oglašenim po stupovima javne rasvjete, svijetu u kojem ja mogu naslijediti nečiji dug, u svijetu u kojem sam, samim time šta sam rođena na ovom teritoriju, zadužena, šta je država bila tako ljubazna da se bez mog pitanja zaduži u moje ime. Uopće je grozno

uređen svijet u kojem živim. Da sakupimo svu ničiju zemlju u jednu državu: tamo bi ja živila.

Kad smo u domeni ilegale, naprimjer neprijavljenog iznajmljivanja stanova, računa li se to ipak po nekim legusima, ili smo u mračnoj zoni u kojoj ja mogu poslat svoje ilegalne gorile da nepravilnosti u ilegalnom protokolu (primjerice gazdin zahtjev da mu ja plaćam pričuvu) ili čak odstupanja od onoga šta ja predmnijevam protokolom, riješe na ilegalan način? Mora li svaka partikularna situacija bit razriješana konsenzualno, nevezano uz i-legalnost? Ako je nužna konsenzualnost, nakon nje postignute nepravilnost u protokolu ni ne postoji. Ovo dakako ne vrijedi, pod (pogrešnom) pretpostavkom da je konsenzus naposljetku uvijek moguć, ali ako ne vrijedi u nekim slučajevima, ako nije poopćiv, kako onda može vrijedit ikako?

Goran je napisao članak o privatnim arbitražnim sudovima pa sam čitala i mislim se, neće to funkcionirat, jer ko ima para za još i sud plaćat? Samo oni koji imaju tolike pare i tolike veze da do suda ni ne dođu. Ali još i važnije, ne pada mi na pamet, ako se recimo sporim s tobom ko je kriv za naš prekid i ko je tu drugom učinio veću nepravdu, odluku o tome stavit u ruke nekom tamo privatnom sudu, jer čim on uzima naše pare, znači da može meni iza leđa tebi uzet više para i onda reći da si ti tu pravednik, a ja zla očajnica. A spor ne može bit roba, spor je uzvišen i njime trebaju ravnat drevna vijeća mudrih staraca, kraljevi koji pilaju djecu na pola, bogovi i država, u koju ne vjerujem ništa više nego u boga ili u seosko vijeće u kojem nema nijedne žene, ali ipak, iza države stoji zakon i makar mi se ne sviđao taj zakon, on je isti za sve nas i daje mi neki privid jednakosti i pravednog postupanja sa svima nama u državi,

makar ga provode potkupljivi i zastrašeni. A na privatnom sudu se samim njegovim odabirom mi dogovorimo po kojem zakonu da nam sude. Pa da se to možemo dogovoriti, onda se ne bi svađali. Da se slažemo oko toga kako treba glasiti zakon ljubavi. Oni žele komodificirati naš spor, a kad već nemam tvoju ljubav ni tebe, naša zavada je jedino šta mi ostaje i na nju ne mogu staviti cijenu.

Mi volimo reći da je dominantna kultura zapadnjačka, ali ona nije samo to nego je i sjevernjačka i pitam se osjećaju li se ovi s južne polutke, pogotovo oni koji imaju pristup masovnim globalnim medijima, loše, i kao da svijet nije iskrojen za njih, jer ako je sad jesen, onda je jesen, oglašava se jesen, žalimo se na jesen, slavimo jesen, radimo projekte vezane uz jesen, sadimo i beremo jesenje biljke i slično, a južna polutka ne može sudjelovati u tom sveopćem veselju.

Puhala je bura. Parkirali smo uz more i gledali par kako se ide poševiti u kućicu. Rekao je da ide pišati, a onda se vratio u auto po mobitel. *Da te mogu zvat ako me ko zarobi*, rekao je.

Kad šaljemo poruke u svemir, u sondama, putem radiovalova, demonstrirajući snagu naših komunikacijskih kanala, zar zbilja nitko od odgovornih ne pomisli kako to baš i nije najbolja ideja, da sastav našeg DNA, naše proporcije i kemijski sastav našeg tijela ponudimo bilo kojem vanzemaljcu koji prolazi, vanzemaljcu koji je možda gladan ugljikovih spojeva, ili željan prostora za kolonizaciju, a ti podaci će mu samo pokazati koliko je nenapredna naša civilizacija i koliko su potencijalno ukusna i porobljiva naša tijela. Nije da ne mislim da ima i drugih načina špijuniranja osim ovog di se kao budale namjerno izlažemo, ali kad nas napadnu, nije da to nismo tražili.

Bila sam malo nezadovoljna količinom zbivanja u zadnje vrijeme, makar, kad pogledam, bilo ih je natprosječno puno, i prema tuđim parametrima i prema mojim, a ja uspjeh svog života mjerim zbivanjem, time koliko se toga uzbudljivog desilo i koliko sam posljedično sretna. Iako je ta sreća samo moja, uspješnost je ipak donekle društvena kategorija, premda se moji parametri uspjeha ne podudaraju s onima u mojoj provinciji pa sam uspješna samo u svojim očima. Odnosno neuspješna, ali bar sam to po vlastitim parametrima.

Ekipa je bila na nekom šminkerskom hausu, ali tuga ne pita za đir pa sam ih locirala, navukla štikle i krenila. Izletila sam toliko brzo da sam se putem do birtije, potežući iz staklene pivske boce didino vino ozbiljno zapitala jesam li uopće obukla kakvu suknju. Zamišljala sam kako se trafikantice i prolaznici čude šta nosim pivo, a imam vino na usnama, ali bolila je njih opet neka stvar. Mladići mi govore da puno psujem. Dok sam kupovala duvan trafikantica me pitala imam li osamnaest. To jutro sam predigla novu osobnu pa sam joj je pokazala: imala sam trideset i dvije. Ona mi je rekla blago se vama, a ja sam bila zadovoljna i zabavljala se: ko zna koliko ću godina imat kad me prestanu to pitat! A onda sam shvatila: bolje da prestanu šta ranije, jer ako se ovo samozavaravanje nastavi predugo, ko će me moći utješiti? U poroke sam upala kad me momak ostavio, a onda shvatila da liječe i općenitu tjeskobu i tugu. Nemam neke namjere prestat, iako sam se nekih poroka rekla riješiti kad možda opet budem imala mladića, do tad su mi kao neka štaka. Znam da je to grozno, ali bolje mi je da mogu sama hodat pa makar i uz štaku nego da trebam nužno hodat s nekim mladićem.

Pričala sam sa sestrinim bivšim, bio je jako nadrogiran ili skoro spaljen, i kao da sam pričala s vanzemalcem, s Japancem, ali kimala sam i konverzirala, uopće ne znam o čemu, ohrabivala ga, uzdisala: da, da, takav je život, šta možemo, treba gurati dalje; bio je totalno urokano, a ja sam osjećala obvezu da mu bar na nekoliko trenutaka malo podržavam iluziju da je u njegovom spetljanom i možda teškom svijetu sve vrlo uobičajeno i normalno.

Ako si dovoljno pametna da vidiš odnose i razotkrivaš ih, da im vidiš uvjetovanost, da ih vidiš nametnute, da ih vidiš kao odraze i promicatelje ideologije, da ih vidiš arbitrarne – onda kad dođe tvoje vrijeme da preuzmeš neku ulogu i zauzmeš mjesto u nekom odnosu to ne možeš napraviti, ne iskreno ili ne uopće, jer bi morala zaboravit sve šta znaš i ako nisi dobra glumica šanse su da to jednostavno nećeš moći odglumit – jer iskreno to odživiti ne možeš. Moguća su dva rješenja, ili da do daljnega ostaneš na margini, piješ, promatraš i eventualno pišeš, a svakako patiš i budeš donekle usamljena, ili da zauzmeš blago sarkastičan, ali dobrohotan stav spram stvarnosti pa uloge preuzimaš bivajući istovremeno iznad, a time i izvan njih.

Ponekad mislim da pripadam nekoj posebnoj vrsti ljudi i s ljudima s kojima se kužim gledam na druge dobrohotno, ali malo podozrivo, makar svi imaju ljude s kojima se kuže i masu više onih s kojima se ne kuže pa s prvima možda podozrivo gledaju na druge. Ipak, unatoč toj svojoj groznoj uvjerenosti da sam svojom spoznajom i opredjeljenjima posebnija, nekad – jer se osjećam pogubljeno u stvarima u kojima su oni tako dobri, a u stvarima vezanim uz normalno funkcioniranje osjećam se kao neadekvatno

maleno smeće – nekad im se prepustim kao toploj babi da me zakrile, ljuljaju i pobrinu se za mene u okvirima ovog svijeta u kojem se tako dobro snalaze.

Skužila sam di ih smistit, jebene ljude s kojima se kužim koji prema meni imaju pokroviteljski odnos i paze me kao starija braća (umjesto da ja njih uobičajeno hendlam kao svoje sinčiče), one mudre koji sa mnom idu do neke granice, ali nikad preko nje, s poštovanjem koje sugerira da znaju neku tajnu o meni koju ja ne znam, ali mi to ne govore, i ne rade oko toga frku nego čekaju da je sama otkrijem, jer jedino ću tako aktivirat svoju moć.

Šta se tiče mene i tajni, nije mi stvar u konkretnom znanju neke tajne koju ne smijem nikom reći, nego u samoj činjenici *znanja* neke tajne, u tome šta je samo ja znam, jer to me čini samom. To mi je ranije smetalo, jer nisam bila baš tip osobe koji bi bio sam. Sad se često osjećam kao da čuvam veliku tajnu, nekad i više njih, i osjećam se pritom kao da varam bliske ljude jer im nešto skrivam, nešto šta nema veze s njima, ni s nama, a ni sa mnom, osim u onom smislu u kojem me izolira, pogotovo zato šta mi ta izoliranost sve više paše.

Čitala sam o elektronima i poistovjetila se s ionom. *Elektroni kruže oko svoje molekule kao planeti oko zvijezde. Povremeno poneki elektron odleti i za sobom ostavi pozitivno nabijen ion koji onda ima samo jedan cilj: ispuniti prazninu koju je ostavio njen maleni, izgubljeni elektron.* Ujutro sam provjerila prognozu, ali namjerno nisam ponila kabanicu. Svidala mi se apokaliptična slika mene u oluji i vodi, apokalipsa izvana koja se poklopi s apokalipsom u meni i izjednači tlak između mene i svijeta. Nebo se utjeskobilo i

to mi se svidilo, kaže Stipe da nije tjeskoba, nego negativni naboj u zraku, ali ja kao ion tad cvjetam, jer se oko mene kovitlaju oblaci elektrona koji mogu nadoknadit moj maleni, izgubljeni elektron. Kad se sručilo, smiješila sam se drugim biciklistima i oni su se smiješili meni. Iz neba je lilo na refule kao u starim filmovima kad loše naprave kišu. Možda sam cijelo vrijeme bila u krivu, stari filmovi možda nisu loše prikazivali tu kišu, očito je da takve kiše ima. Ili to, ili sam ja u filmu pa makar samo kao statist. A ako sam se zatekla na setu, ima da glumim.

Dok sam stala u redu na blagajni, bilo me, kao i uvijek, sram, jer sam bila svjesna da ljudi u redu imaju neko mišljenje o mom odabiru namirnica, ali nije me mučilo šta o tome misli blagajnik. On se smiješio i pomislila sam kako je prodavačima sigurno kul, ako nisu preizmoždjeni da bi uopće mogli za išta marit, kad primijete da netko kupuje iste namirnice kao i oni. Bilo mi je simpatično kako oni imaju taj višak informacija o meni, koji ja nemam o njima: mi volimo iste opskurne kekse, i onda mi je bilo drago zbog njih.

Uzela sam sako iz kemijske i zbog toga se osjećam kao da sam u New Yorku. Uzbuđenija zbog kese i usrane metalne vješalice nego zbog samog sakoa, prebacila sam ga preko ramena onako kako to rade u kul njujorškim filmovima (nikako u *Seks i gradu* i tim sranjima) i krenila doma, malo oneraspoložena jer živim samo sto metara dalje. Ranije danas stala sam na balkonu i sušila kosu na suncu kao šta su to radile venecijanske djevojke na svojim krovnim podestićima i pitala se: ko je meni dao tu autonomiju da živim i radim sve ove stvari?

Ispuhala sam nos i zaokrenila iza kantuna di stoji kontejner. Tamo je kopao neki barba. Stisnila sam slinavu maramicu u šaci i krenila dalje, nisam mogla bacit smeće na njegovo radno mjesto, da ga ne uvrijedim, jer to bi bilo kao da sam mu rekla da mu je radno mjesto smeće. Ne mogu se odlučit jel osjećam da ovdje pripadam, ili da ne pripadam. Teško je i neizdržljivo, ali imam pregled nad situacijom i sve ću riješit, nije da znam šta radim, ali onako većina nas većinu vremena improvizira, a i neizdržljivo se do sad uvijek pokazalo izdržljivim. Možda dobijem tinitus. Da se to desi, ispalila bi do kraja. Svaki put kad se sjetim tinitusa zahvalna sam šta ga nemam, kao i šta nemam multiplu sklerozu. Od toga se otprilike sastoji sva ljepota mog života, šta nemam tinitus i multiplu i šta mi disk nije probio moždinu pa još uvijek mogu hodat. Kako ne bi razmišljala o prerezivanju grkljana – ne kao o nacrtu nego kao o pukoj sanjariji – nastojim steći kontrolu nad sobom definirajući se na određeni način. Naravno, moj aparat za definiranje iskovao je netko drugi, a kad su mi rekli da je moguće iskovat i svoj, otad mi se više ne da tuđim, ali nemam ni kovačnice, ni metala, ni drva da izdjelam dršku, jer u mojoj gradskoj ulici nema kvalitetnog drva, a tokarski stroj je ionako kod dide na otoku.

Prošetala sam do mora. Sjela sam na klupicu i uskoro primijetila: uz obalu stoje i sjede ljudi, i pobojala sam se, istovremeno se ponadavši da je to stanje možda izvedivo jer oni su svi bili tako mirni, hoću li bit sama kao ovaj starac kojem je sigurno umrla žena, ali onda vidim: on nije u crnini, dapače, ima yachting attire i uskoro je odšetao prema lučici s jahtama. Skrenila sam pogled na onoga šta je

sjedio sam na stijenama upitavši se hoću li bit sama kao on, ali do njega je u međuvremenu sjeo prijatelj. Pogledala sam trećega i skužila da on uopće ne kontemplira nego piša u more. Počeli su došetavat trudni parovi, sjela sam na bajk i otišla: obala me iznevjerila.

*

Auto je zastalo da mačka svojim ritmom pređe cestu. Fasciniralo me to kako mačkama dopuštamo toliko više nego ljudima. Vozila sam po pločniku, pažljivo gledala pješake i predviđala kuda će se dalje kretat, jer oni su kao žohari, kad se užive znaju ići vamo-tamo bez razloga, a ja se ne želim zabiti u njih. Ispred mene bio je dečko, ususret mi je dolazila djevojka. Išli su ravno jedno na drugo i pokušala sam predviditi ko će se kome izmaknut da vidim s koje strane ću običi momka. Ali oni su samo išli jedno prema drugom sve dok se nisu sudarili, ali onda sam vidila da se uopće nisu sudarili nego su si pali u zagrljaj. Zaobišla sam ih i odvezla se dalje.

Kad vozim bajk po mraku pa predvidim neku udubinu ili malu nizbu, možda zbog sjena, možda jer se krivo sjećam, a onda udubine ne bude nego nastavim po ravnom, imam dojam da sam se lansirala u nebo. Bajk ponekad vozim u suknji; u te dane više gledam ljude koji me gledaju, iako od toga nema koristi, jer neće to šta ja vidim da me gledaju spriječiti da oni vide moje gaćice. Ali kad naiđu ljudi u invalidskim kolicima, mislim se, pa neka samo gledaju ako im tu ima nešto zanimljivo, i drago mi je šta su u joj

stvari privilegiraniji od ljudi koji mogu hodati. Kad mi na ulici ususret ide slijepac, ili kad sa mnom na Knežiji na tramvajskoj stanici čeka slijepa djevojka, ja se uvijek nakašljem ili uzdahnem, da im tako pomognem da si malo bolje mapiraju okolinu, da od okolnog svijeta dožive malo više, nešto malo ekstra: evo, tu naprijed lijevo vuče se neko ljudsko biće i uzdiše.

Izašla sam iz tramvaja i pomakla se da žena i dječak koji su jurili uspiju ući. Gegajući se prema prijelazu vidila sam ljude kao u plesnoj predstavi, svi na istom mjestu, ali svako svojim putem i opet sam pomislila: kako puno ljudi ima, ko će se za sve nas pobrinit? Trebali bi bit solidarni i dobri i uvijek pomagat, posebno ako je nekome jako teško ili jako pati, ali ustvari ima da se pobrinemo sami za sebe. Treba pomoći nekome da uđe u tramvaj i pređe cestu, ali kuda će ona dalje je ipak na njoj, a ne na nikom drugom. To kuda ću ja dalje. Taj pritisak, taj nalog i sloboda stežu me svojim implicitnim imperativom.

Koliko ja god puta bila na Jarunu, opetovano ga ne znam naći. Sišla sam iz tramvaja na rendom stanici i odlučila se slijedit rendom mladića u sportskoj odjeći, jer je postojala šansa da me odvede do jezera. Baš kad sam se počela pribojavat da ću ga izgubit iz vida, jer je bio dosta brži i nisam mogla držat ritam, mladić je ušao u neku zgradu, a ja sam nastavila nagađajući.

Mladići me uvijek iznevjere.

Kako sam ja feministica, te pretendiram na, ako već ne emotivnu, a ono fizičku samostalnost, ne tražim stanovite usluge, poput nošenja teške putne torbe, od svog mladića. On ih onda, a jer je dobar, ponudi nekoj drugoj ženskoj

osobi s teškom putnom torbom pa mi onda bude krivo šta se on, kad se već mora trošit, ne troši na mene nego na nepoznate ljude. Dobro kaže Barthes, *radi se o proturječju – da naš ljubavnik mora biti dobar, jer je savršen – a s druge strane, ne smije biti dobar prema drugima, samo prema nama.* Došla sam do Mislava na kavu da mu se požalim pa sam se žalila kako sam se svadila s dečkom i Mislav me masu oprao da sam ja naporna momcima i nek ga ne tlačim; ja sam prosvjedovala i psovala, ali sam znala da je u pravu jer me Mislav stvarno jako dugo zna. Osim toga moj jedini argument, da moj psihoterapeut kaže da imam pravo, on je otklonio uz pretpostavku da se ovaj mora složiti sa mnom jer me se vjerojatno boji.

*

Povela sam Mileninu djecu u šetnjicu po mistu. S Elom nisam imala problema, ona me pitala koliko imam godina i rekla mi da izgledam puno mlađe, otprilike kao da imam petnaest, ali odavno nisam bila s tako malim djetetom kao šta je njen brat pa nisam znala šta da radim s njim. Pokazivala sam mu svijet oko nas, brodove, auta i malog dječaka koji piški u more: to ga je inspiriralo pa sam ga jednom rukom obgrlila i nagnila s obale, a drugom mu uhvatila malog pišu. To za mene, ženu bez piše i bez djeteta nije postupak koji dolazi sam po sebi, ali srećom sam jednom bila na praksi u vrtiću pa imam iskustvo držanja malog piše i još i danas sam očarana povjerenjem s kojim mi je onaj dvogodišnjak dao da ga skinem i pomognem mu

da se popiški. Samo je stajao tamo u WC-u u koji sam ga ugurala nadajući se da će sam znat šta da radi, ali on jedva da je znao stajat, a kamoli puno više od toga, i tako je stajao i čekao i ganule su me ta njegova uvjerenost da ja znam šta treba raditi, da će se svijet pobriniti za njega i njegove potrebe i spremnost da se skroz prepusti u ruke tog svijeta.

Da mi je dobro, danas bi letila za London, ali nije mi dobro i umjesto toga stojim tu i pravim se da ne moram doniti nikakve odluke. Noćas sam sanjala da je sestri i meni krenio padati taxi aviončić, pilotkinja je iskočila s padobranom, probudila sam se prije crasha i bilo mi je drago šta danas ne letim, šta nisam u avionu koji će se danas sigurno srušiti. Jučer sam sanjala da je baba uložila masu svoje zamišljene ostavštine da mi kupi propisanog i prijeko potrebnog dopa u tabletama. Logično, jer normabeli koje gutam na svakom letu bili su njeni, uzela sam si ih u nasljedstvo kad je umrla. Dida je bija operirat kilu na dan babine smrti, mama je vragolasto rekla da bi bilo ludo da i on umre na isti dan, jer mi volimo crni humor. Odma sam se sjetila di sam bila kad mi je javila da je baba umrla, i di sam bila redom kad su svi ostali umrli. Tati je ovaj vikend godišnjica, pričam Goranu, a on odgovara da točno zna di je bio kad je saznao da je on umro. Svi se mi, kad se priča o nekoj smrti, prvo sjetimo di smo mi tad bili, dal zato šta smo egocentrični, dal zato šta to jedino ima smisla: kad te preuranjene smrti uzdrmaju, šok ublažit uzemljujući se, toliko snažno da ti zauvijek ostanu urezane koordinate tog trenutka.

Izašla sam vanka nakon sto godina, Stola je snimio film pa je zvao. Poslije nas je masu išlo na piće i dosta sam se pogubila. Gledala sam drugarice koje su kad sam ih zadnji put tako na okupu vidila bile cure. Ja sam izgubljenija nego prije, a te drugarice, za koje znam bar donekle da su jake i drage, samopouzdana i nesigurne, žrtve patrijarhata, s bad hair dayevima i kućnim depilacijama, stručnim radovima, prosvjedovanjem i mukama, vidila sam, postale su žene. I dalje ne do kraja ispunjene, i dalje neizborenih bitaka i neostvarene, i dalje u vječnoj borbi i trudu, ali žene. Dok sam ja trepnula. A meni terapeut kaže *to šta osjećate je sasvim normalno, za dijete predškolske dobi*. Osjećam da sam ispala iz sestrinstva, makar isto tako osjećam da u njemu nikad nisam ni bila. Inače je mrzim i prezirem, ali rodna identifikacija je ponekad, uz mnoge druge stvari, jedino šta mi ostaje. Kad se osjetim jako sama, usporedno popravljanje frizure u ženskom WC-u nekog kluba da mi bar nekakav osjećaj pripadnosti. Nekad povratim i bude svejedno. Nekad povratim, obrišem se WC papirom, potegnem vodu i staklenih očiju pustim unutra sljedeću curu dok u zraku kiselo mirišu moja iznutrica i nutrina. Onda se umijem, popravim kosu, nastojim zamutiti oči i izađem van.

Možda je stvar jako jednostavna, možda se, kad je muški rod već dominantan i vlada svijetom, treba posvetiti njegovom odvajanju od muškog spola i svakoga potaknuti da i on bude muško ako želi i da šefuje naokolo i ima veću plaću i štajaznam šta sve ne. Kad je svijet već takav da postoji ta jebena binarnost, a onda neka postoji, šta ću joj ja, kad neću doživjeti neko daleko buduće vrijeme kad

će se ona satrt, onda bar mogu bit muško, da mi bude malo podnošljivije. Iako postat muško, naravno, ne bi bilo politički korektno i produktivno za našu stvar, a uništiti binarnost bi svakako bilo dobro. Ali ako svi postanemo muško, neće li onda, sa ženama, nestat i binarnost?

U jednom trenutku, tiho je svirao Springsteen, bar se polako punio, našla sam se izoliranom u vremenu i prostoru i onda, u onom trenu koji je uslijedio kad sam se trgnula i shvatila da se nalazim u stvarnom svijetu, pomislila sam da sam na tren bila upala u džepić, slijepo crijevo svemira. Nije mi jasno zašto nas Bog nije stvorio već pijane. Sve bi nam bilo toliko lakše. Do sad sam se čudila Zemlji i fizici i tome kako je sve čudesno, kako je čudesno šta su nam na nosu rupe s donje strane da nam ne upada kiša i kako je sve komplementarno i sve se nadopunjuje, samo mi dlake nisu skroz jasne, ali preko njih mogu preći, nekad čak i rukom ako su na prsima ljubavnika kojeg volim, ali vrijeme je da evoluiramo u nešto konstantno pijano.

To šta lik miješa više različitih ritmova ima smisla jer se isto tako meni sve miješa u glavi i pokušavam naći dominantni beat da se ne izgubim, da se ne rascijepim na 40 strana, plus možda uopće ne treba naći dominantni, možda je to zapadnjačka laž, pa ih pokušavam istovremeno pratiti sve, paralelno, i to je donekle neprirodno, ako prirodno postoji, neintuitivno, ali izvedivo, iako preteško na duge staze i ne pomaže mi da se uzemljim i onda se opet koncentriram na jedan i uhvatim za njega pa na tren znam u kojem obliku postojim pa mi to malo smiri paniku u glavi i prepustim se filingu da sam u nekom underground klubu u New Yorku pa mi na tren bude bolje. Kad je na koncertima

krešendo, a ja sam sklona napadaju panike, mislim da će na nas past avion i mislim da to svi znaju, ali se prave da nije ništa i da žele tako umrit.

Stipe je profesoru objašnjavao vježbe s girjom. Pijana sam požurila doma uhvatit tramvaj da mogu jest makar sam doma sama i tužna, a tu sam pijana i među prijateljima, ali bila sam jako gladna i možda previše pijana za čekat sljedeći noćni. Iz tramvaja sam gledala svjetleće reklame i pomislila kako nisu dovoljno veličanstvene za moje potrebe. Meni je trebao Times Square, ali ove reklame su ipak bile više nego šta ima u nekom selu i onda mi je bilo drago šta sam tu. Bilo mi je lakše, šta sam tu, u civilizaciji, i šta gledam te reklame, i pokušala sam se osjetit otuđeno, i uspila sam, i to mi je bilo lijepo jer se podudarilo s onim šta sam bila.

Rasplakala sam se od pogleda na Afriku na karti iznad stola. Stalno gledam tu Afriku i na toj karti je tako malena, a znam da je zapravo skoro najveći kontinent i kad gledaš iz svemira zauzme ogroman dio Zemlje. To uopće nije pošteno. I kanali: nije mi jasno zašto ih ne probiju pa da se mora sama izniveliraju nego bi tad bjesnile oluje i nevrijeme i plimni valovi pa moraju gradit one bazeneliftove za brodove.

Opet mi se onako lagano javlja želja da otputujem. Putovanje je iščupavanje iz poznatog, a ja sam u zadnje vrijeme bila kao dijete koje to ne želi i ne može ishendlat, osim ako ga prati svita voljenih osoba, plišanih životinja i kakva-takva rutina. A mene ne prati nitko, sad više ni on. Javlja mi se želja da otputujem iako sam i dalje prepadnuta, usamljena i pogubljena – možda si opet želim vanjskom pogubljenošću opravdat unutarnju, a činjenicom da sam

sama u višemilijunskom gradu svoju usamljenost. Ne znam. Iako, meni se čini da se meni u životu sa svim tim novim prostorima mijenja jedino lokacija na kojoj plaćem.

Po europskim pločnicima europske cipele odjekuju drukčije. Odjekuju li bolje od balkanskih europske cipele i na Balkanu? Odjekuju li i moje balkanske bolje u Europi? To je zvuk ne prerezak, niti preglasan, ugodno tvrdogumen, gotovo plastičan. Potplati su upravo dovoljno debeli da zvuk sugerira da nisu izlizani, a dovoljno tanki da o onima koji ih nose sugeriraju da ne moraju nositi debele potplate da ih uzdignu iznad ovih govana. U Starbucksu je bilo strašno puno ljudi, svaki sa svojim svemirom i stvarima koje su mu važne i svako od njih bi plakao da mu pomru dragi ljudi i svako od njih je potencijal za patnju, a nitko od njih, nitko koga sam srela u ova dva dana nije plakao.

Ekipa je stajala metaripo ispred Guernice, natisnuta do one razvučene sajle, gledajući onu osminu slike koju su odatle mogli viditi. Mi smo se ljutili šta deset metara udaljeni, odakle smo vidili cijelu širinu slike, od njih ne vidimo donju polovicu i pitali se kako su tako glupi. Falila im je učiteljica da im kaže: sad svi skupa napravite dva koraka unazad. Lijevo i desno od slike sjedila je po jedna žena i gledala u narod. Bog zna da su se slike već nagledale, ali svejedno je bilo neobično šta im je ta rijeka anonimnog naroda zanimljivija od nje. Ja sam zato morala malo glumiti, ozbiljno se zanimati za sliku i učeno je zagledat, svjesna više njihovog pogleda na sebi nego same slike, inscenirajući dobru posjetiteljicu.

U lutanjima smo zalutali u jednu od onih ulica, u njih svaki put zalutaš i samo se nađeš usred toga svega, živa crvenasta slika neke kurve napadne te iz izlogića s jako čistim staklom i to uznemiruje više nego kad se one nude na cesti, jer su u izlogu, kao šta roba na prodaju inače jest, a tjeskoba je dodatno pojačana time šta je ovo zemlja di su i ostali fini građani isto stalno u izlozima, s tim da oni ne nude upotrebu svog tijela na krevetu zgodno smještenom u samom izlogu koji se od ostatka građanstva u za to primjerenom trenutku odvoji zavjesom, već nude sliku ugodnog, ispravnog – i ponešto hladno frigidnog, jer primaće sobe po kojima su izvaljeni na svojim kaučima moraju bit čiste i uredne, kao šta i čarape na njihovim nogama, podastrete svima na uvid dok dignutih nogu gledaju TV, moraju bit po mjeri i bez rupa i nekako znaš da ne smrde iako strahuješ da ipak jesu, ali ti to kroz njihov prozor ipak ne možeš osjetit – građanskog života kojem, kao u neku ruku ni kurvama, nemaš pristupa – prvima jer nemaš novaca i dolaziš s Balkana kojem ćeš se vratit i na kojem ćeš i ostat i koji te dovoljno obilježio da nikad ne uspiješ, a ako si tankočutna poput mene istinski i ne poželiš vodit uspješan život, a drugima jer nemaš novaca za platit ih, i jer kad bi i imao, to šta one nude ti, zbog svog stanja, ne bi ni mogao kupit, kao da mi netko prodaje dodir u šestoj dimenziji koju ne mogu pojmit i u kojoj stoga ništa ne mogu ni osjetit, a uz to dodir možda nije moguće prodat nego samo dat.

Uopće ne znam šta bi s ovom zemljom, tu su osnovne postavke seoskog zirkanja, tinejdžerskog voajerizma kroz nišan puške koju je tata posudio od nekog susjeda

da potamani miševe i dokoličarskog, ili čeznutljivog gledanja onoga vani i iščekivanja života da dođe k tebi, potpuno izokrenute. Tu se svi u prozorima daju na van, šta bi meni, staroj voajerki, koja sam na prozorima uvijek samo uzdisala, a po ulicama tražila domove koji su topliji i radosniji od mog, u teoriji trebalo pasat, ali nije gušt gledat nekom u sobu kad ti se otvoreno nude, jedna za drugom, ulicu za ulicom, di uz to nikad ne znaš kad će na tebe umjesto obiteljske sjedjeljke u primaćoj sobi naskočit polugola djevojka koja *povlači zavjesu*. Gušt je unutra čirit i osjećat da ti se posrećilo jer je netko u prizemlju zaboravio navući zavjese, a pada noć.

Vozili smo se, a ja sam uživala u brzini i usporenom vremenu. Gledala sam naokolo svijet kroz koji smo letili i pomislila: kako bi bilo kul da možemo vidit sve u valovima, da možemo percipirat titranje svih stvari. To bi bilo kao da vidimo matricu u kodu, onda bi sigurno mogli prolazit kroz planine, rekla sam, a on se složio. Poslije, u tunelu, nismo više hvatali radio pa me začudilo kako bi to mi prošli kroz brdo da nema tog tunela, a ni radioval ne može i zaključila da radiovalovi začudo ne znaju svijet percipirat u valovima. On je rekao da dugi valovi bolje prolaze kroz planinu jer manje interferiraju s njom – jedan prođe u istom vremenu dok prođe sto visokofrekventnih – pa sam skužila: zato se meni tako teško probijat kroz svijet, jer titram prevelikom frekvencijom.

*

Nakon nekog vremena provedenog u igranju *Tetrisa* igrač skuži svoje problematične obrasce suočavanja sa svijetom i svime šta on baca na nas u trenucima dok nemamo pripremljen recepcijski teren: neko polje ili džepić za to spremit. Ja recimo računam previše na budućnost i slažem sve savršeno da ne ostane nijedna rupica pa odem previše u visinu i čekam spasonosne duguljaste da mi upadnu u duboke rupe. Moja sestra je arhitektica pa igra tako da rješava redove i konstrukcija joj je uvijek niža od moje i može lijepo sagledat hoće li joj se rupica koju je ostavila uklonit u sljedeća dva poteza. A ja sve idem analno, po redu. U životu uopće ne planiram duboko u budućnost, jer sam takva, ali i da planiraš, opet ti toliko sitnica može sjebat planove, kao i u *Tetrisu*, jer ne znaš šta će ti upast u budućnosti, ali uvijek se, u životu i u *Tetrisu*, nadam da će mi sad brzo brzo doći jedna duguljasta da me spasi. A kad mi level postane toliki da znam da ne mogu dalje, preživljam znajući da mi je vrijeme ograničeno ne bi li izvukla još koji bod i pritom znam da je svaki taj bod dobiven na prevaru jer je jedini cilj njegovog zadobivanja on sam, dok bi, da bi bod punopravno i punomoralno vrijedio, potez kao side effect – koji je ustvari primaran jer je uvjet nastavka igre – trebao sadržavat i pažnju spram pripremanja terena za svaki sljedeći. Prevara je to, taj *Tetris*, ne pruža mi nikakav bijeg ni distrakciju od mog

svakodnevnog jada.

Neobjašnjive stvari i fenomene možda trebamo tumačiti kao u igricama – netko ih je udizajmirao da otežaju ili pomognu junaku, a on shortcutove i trikove dokučuje polako, metodom pokušaja i pogrešaka, a ne odjednom i ne razumom. Isto tako ja ne mogu odjednom skužiti koji kurac, nego trebam bit strpljiva i uporna. Zašto one igre, koje u pustolovnim filmovima postanu stvarnost, za cilj imaju to da izbjegneš smrt, ako smrt ne možeš izbjeći? Ne mislim na one iz kojih u neko doba izađeš, nego one u kojima je cilj beskonačno skakat s ploče na ploču nadajući se da ona na koju si naskočio nije minirana. Beskonačno, dok ne umreš, ako budeš *sretan*, od starosti, srčanog, ili vjerojatnije dosade. One u kojima je cilj pronaći skrivena vrata da te približavajući zidovi ne bi zgnječili, samo da bi se opet našla u sobi zidova koji se približavaju i u kojoj opet imaš minutu da nađeš skrivena vrata koja će te odvest u još jednu takvu sobu, pri čemu se ne krećeš unutar ograničenog polja, prema rubovima koji bi u tom slučaju postojali, nego nekako fraktalno i beskonačno, kao da ne ideš prema rubu galaksije nego iz jedne razine u drugu, rasteš ili se smanjuješ kao Alisa, ali to ni ne primjećuješ, i tako zauvijek. Šta nas tjera da ne damo da nas zidovi zdrobe? Isti nagon koji nas nakon nekog vremena zarobljene u kavezu pod morem natjera da udahnemo, ili nada da sljedeći prolaz, da sljedeći naskok ipak vodi u slobodu?

Firma je dobra. Šalju nas na korporativni put u Italiju i dobri su prema nama jer plaća stiže na vrijeme. Kolege su jako drage, ali ja nisam u firmi zato da se družim, nego da budem eksploatirana i da u radno vrijeme, ili

prekovremeno, prodajem svoj rad, i ljutim se kad firma ulazi u moje privatno vrijeme. Makar je moja firma skroz draga i sve je opcionalno, osim ujutro doći na posao. Makar ovih dana baš i nema posla. Ne pada mi teško taj dio di prodajem svoj rad, nego mi teško pada onaj višak, kad prodajem sebe. Svoje ime i sve ono šta prešutim: svoje stavove, svoje hlače s rupama, svoje ožiljke, svoja lezbijska iskustva, svoje neprihvatanje grudnjaka, svoje sate psihoterapije, svoje vjerovanje u pad mirovinskog sustava, svoju depresiju koju je nemoguće kontrolirat, ali ju je nekad moguće skrit pa tako, skrivajući sebe, radim iz dana u dan.

Sad kad imam pravo na bolovanje bed mi je iskoristit ga jer sam nova i jer druga nova kolegica direktoru govori kako vjeruje u ciljeve firme, a ja vjerujem u zamjenu mog rada za novac i nemam nikakvih iluzija. I onda opet radim bolesna, ali sad je još gore nego prije: kao frilenser sam bolesna radila u pidžami iz kreveta, sad se bolesna moram upristojit i dovući do ureda pa tamo u temperaturi sjedit 8 sati.

Metnula sam glavu na ruku, ugurala ispod šal i odmarala nepunu *High and Dry* na uredskom stolu. Sjetila sam se Milenine bebe i kako ta sigurno smije spavat koliko joj se prohtije (to šta joj se ne prohtjeva je druga priča). Tako sam i ja smila kad sam bila mala, pa su me razmazili. Tako svaku ili gotovo svaku bijelu zapadnjačku bebū razmaze pa ona kasnije ima prilagodbenih problema, poput mene. Zabrinilo me to šta ne znam di je točno ta granica, granica iza koje su me prestali tetošit, iza koje moj rast i razvoj nije najvažniji (na) svijetu, iza koje ja nisam (nečije) središte svega. Je li u smrti roditelja, je li u odseljavanju u

neprijateljsku sredinu, je li u zaposlenju, je li u tome kad me prestanu onako puno volit, je li u tome kad se sama prestanem puno volit? Je li u tome kad opet prestanem vjerovat da je negdje stvoren muškarac ili žena ili dijete koje će me apsolutno volit?

Kad glavni upravitelj dođe u Hrvatsku provjeravat naše direktore, onda mu ja kuham kavu jer sam za to po više čimbenika podobna. On je srdačan, nabaci koju duhovitu primjedbu i pjevuši po odlasku na i izlasku s toaleta. Zbog tog sam pjevušenja nekako osjetila kao da on polaže seksualno pravo na mene, kao uostalom i na sve zaposlenike firme. Koliko god znala da je to potpuno ludo, ipak vjerujem da je u nečemu utemeljeno.

Sjedila sam u uredu, nije bilo posla. Posla nije bilo uopće. Šefice nisu bile tu, sve zadatke sam obavila i čekala na povratne informacije. Tako sam satima neispavana sjedila ne radeći ništa, šarajući po rokovniku i nadajući se da će netko ući u ured da me malo zabavi i istovremeno strahujući da će netko doći jer sam se skrivala, skrivala sam sebe, svoju dosadu, svoj umor tim danom i životom, svoju depresiju, svoju besposlenost, jer ako me vide, ako mi banu u ured i zateknu me takvu, vidit će da sam višak, vidit će da im tu uopće ne trebam – šta, s druge strane, i priželjkujem, ali to će meni bit potvrda da ne trebam uopće postojat. Tako je to kad sam u firmi, a ne u revoluciji. Sav taj rad ima smisla onima s djecom koju uzdržavaju. Ja uzdržavam samo sebe, a za sebe sam uvijek bila spremna napraviti manje nego za druge, a uz to, svog sam se života već strašno umorila. Naravno, iz psihopolitičkih razloga ne želim rodit

ako mi je motiv da time na neki način sebe spasim.

Groznije od bivanja na poslu mi je kad izađem odande pa ne znam šta bi od sebe. Jer htjela bi toliko toga i tolike su opcije za to malo dragocjenog vremena koje provodim van ureda. Mislav mi je rekao kako moram naći načina za efektivno iskoristiti to vrijeme. Optužila sam ga da razmišlja u ekonomskim terminima, ali kaže da mu je to profesionalna deformacija. Ja ne želim biti efektivna, samo želim biti sretna.

Sutra mi ističe ugovor i već sam dva tjedna u agoniji oko toga dal da potpišem još jedan, uvredljiv, na određeno – svi mi govore: ali tako je sad u državi, i znam to, ali svejedno, ne trebam ja njih, oni trebaju mene, a ponašaju se kao da toga nisu svjesni. Vjerojatno i nisu. Vjerojatno misle da me mogu ucjenjivati klasičnim kapitalističkim šemama, ali ne računaju s tim da ja ionako 50 posto slobodnog vremena maštam o tome da me nema pa mi izglednije na smrt i nije neka prijetnja. Više me to mučilo na emocionalnoj razini. Bilo mi je bed ne potpisati sljedeći ugovor na određeno jer mi je bilo žao firme pa me sestra morala podsjetiti da poslovni subjekt nema osjećaje. Snaga mi je bila pri kraju i na kraju sam jedva izguravala dan. Ipak, hvatala me tuga zbog odlaska, tuga jer ću se rasti od kolegica. Rasplakala sam se, on me *opet* upitao šta mi je, rekla sam da ih ne mogu ostaviti za sobom, da osjećam kao da ih ostavljam u rovovima. Koga ostavljaš u rovovima, pitao je. Svoje kolege, rekla sam. Nije mu bilo jasno: kakvim rovovima? Metaforičkim.

U kome je otjelovljena korporacija? U direktoru? U kolegama koji će ti uvaliti svoj posao, ili u kolegama koji

će ti uskočit u pomoć? U čemu je otjelovljena? U zgradi mrskoj kad je ujutro vidiš, ali dragoj jer ima grijanje? U neoptimiziranim poslovnim procesima i potrebi za osnivanjem sindikata koju vidiš već prve sedmice? U team buildingu, božićnoj zabavi i pauzi za ručak koju provodimo s kolegama, u onome ko je direktoru špijunirao da je bilo svađe u odjelu, u onome šta korporaciji dajemo mimo rada? Čemu se to opiremo frilensajući druge gaže u radno vrijeme? Davajući otkaz, mislim da sam je naposljetku našla: korporacija se skriva u odlomku ugovora o raskidu radnog odnosa u kojem stoji: *Strane su suglasne da tijekom trajanja radnog odnosa Radnik nije stvorio autorsko djelo, s čijim postojanjem je Poslodavac upoznat, a koje bi Poslodavac mogao koristiti ili iskorištavati te temeljem te osnove ne postoje nikakva potraživanja Radnika naspram Poslodavca. Ako se naknadno utvrdi postojanje autorskog djela kojeg je Radnik stvorio tijekom rada kod Poslodavca, Poslodavac ima neograničeno pravo iskorištavanja (...), a Radnik s navedenih osnova nema niti će imati ikakvo potraživanje prema Poslodavcu.*

Prolazili smo kraj bivše zgrade ureda i osjetila sam svašta, a on to, čini se, nije primjećivao i tad sam skužila: ja bi da meni netko stalno bude u glavi. Da nisam unutra sama. Da ništa ne osjećam sama. Da sve šta znam zna još netko i da sve šta osjetim osjeti jos netko. Zato se ja sve ovo vrijeme dajem ovoliko na van, kao budala koja do sad nije kužila da je nemoguće da itko osim mene bude skroz unutra u meni, sa mnom.

*

Upala sam u depresiju, ponajviše jer nisam raspolagala adekvatnim mehanizmima za susprezanje klasnog bijesa i nevjerice, pa mi je Ksenija darovala svoju pretplatu na fensi hotelski spa s bazenom. Navodno sam joj bila rekla da me plivanje usređuje. Dok sam plivala u skoro praznom i dobro održavanom bazenu prisjetila sam se mladih tjeskobnih junakinja koje u kriznim i prijelomnim trenucima života idu plivat u poluprazne bazene i – iako Gomila, nedopustivo zaboravivši na voice over, kaže da mi ne možemo znat šta junakinje misle – nastoje ispraznit glavu od bilo kakvih misli ne bi li umakle svojoj boli, a ja to nisam uspila nego sam stalno mislila na probleme, pretežno utemeljene na klasnoj podjeli društva i kapitalizmu generalno, i na to kako sjebaju život mojim ljudima i meni.

Ljudi oko mene, većinom gosti hotela, bili su dijelom zaista ljepši i sretniji od onih koje srećem po gradu, ali onda sam, ulazeći nesigurno u hladni i prazni vanjski bazen, u kojem sam se htjela isplivat jer su unutra buržujska dječica pravila gužvu, a oko kojega je ekipa dokono ležala, začula zvuk i nije bilo nikakve sumnje da je starac, koji je ležao na ležaljci pored starice s ogromnim šeširom, ispustio vjetar. On ničim nije odao da mu je neugodno, a dama i osoblje ničim nisu odali da su išta čuli.

Dok sam ležala u jacuzziu ušao je neki starčić, uz riječi: *ah, the water is good, isn't it?* Ja sam na to izašla, razmišljajući jesam li bila nepristojna dok je on bio tako

mio, ali ideja bivanja s nepoznatim, ili bilo kojim starčićem u jacuzziu dok i sama nisam njegova staričica bila mi je čudna. Ipak, sutradan sam išla ispraviti nepravdu i ušla u jacuzzi dok se u njemu točao neki drugi starčić. Ušla sam bez riječi, činilo mi se da je njemu bilo neugodno pa sam cijelo vrijeme gledala nekud sa strane i ubrzo izašla. Treći dan je ušao neki mladić i rekao dobar dan. Ja još nisam prokužila jacuzzi bonton, kao uostalom ni saunski, di se kao moraš omotat u šugaman, ali svi su u kostimima osim starčadi koja je gola, a tog nekog dobro obdarenog lika sam vidila kako dobro obdaren izlazi iz onog hladnog postsaunskog bazenića i šepiri se, ali imao je i zašto jer taj bazenić je stvarno hladan, a on je unatoč tome bio obdaren.

Spa osoblje me tretira s ljubaznim poštovanjem zbog kojeg mi je u početku bilo neugodno jer ih nisam ja platila za tu ljubaznost, a mislila sam da me zbog tog prijenosa statusa člana gledaju s podsmijehom koji je njihovo tobožnje poštovanje učinio još više nevažecim. Nakon par dana ta se neugodnost istopila, zanemarila sam zdrav razum i počela opušteno uživati u činjenici da ima to jedno mjesto di im je stalo do mog blagostanja i drago šta me svaki dan iznova vide. Nije da će mi sve to ikako pomoći, ali ipak, lakše je bit tužna u jacuzziu nego doma na kauču.

Kako mi se ništa ne dešava i na svakom polju se redaju samo failovi, odlučila sam diplomirat francuski. Imam za položiti tumačenje starofrancuskih tekstova, sve onako detaljno, i ne mogu se nikako uživati, a one priče da će mi razumijevanje povijesti neke riječi pomoći u prevođenju me ne pale pa sam odlučila intrinzičnu motivaciju pronaći u tome da kao realnu opciju uzmem putovanje kroz vrijeme

u neko srednjovjekovno doba di ću onda bit faca među svojim suputnicima jer ću se na, doduše nezgrapnom, ali unatoč tome tečnom starofrancuskom sporazumijevat s onovremenom ekipom koristeći suvereno svih 6000 starofrancuskih glagola u oba drevna padeža i postavljat temelje za klasno osvještenje kmetova.

Vozila sam se i izbjegavala pješake. Jutros su bili osobito trapavi i bezglavi i jako su me usporavali. Pizdila sam na njih jer sam bila sporija od tramvaja, ostali su me trebali čekati i kasnili smo na policiju prijaviti prosvjed. Mislila sam kako mi se ne da raditi to za njih, kako su glupi i nezainteresirani i kako mi se ne da, ne iz lijenosti, ne jer oni to neće cijeniti, nego jer su trome konformistične bube, one metalik debele koje ljeti idu na cvijeće, samo šta je njihovo cvijeće smrdljivo, a njih boli za to. A mene boli za njih. Pitam se jel mi dođe da idem na prosvjede od pravde per se, kompenzacije za nepostojeći privatni život, od prilike da budem rame uz rame s dobrim ljudima, prilike da se ostvarim, ili ipak od same ideje, malo apstrahirane od subjekata koji će od prosvjeda možda profitirati. Ili je sve to radi uzbuđenja koje mi donose metode borbe?

Nekad su mi zabavne najjednostavnije stvari, tipa kako mi se dok hodam mijenja perspektiva i vrijeme kao da stoji, a ja u glavi vrtim film izmontiran od hrpe statičnih kadrova snimljenih istovremeno hrpom kamera oko stvari koje su tako zaustavljene u vremenu i čiji se odnos s drugim predmetima kako idem mijenja. Kao da me netko stavio u maketu ili usred animiranog 3D prikaza nekog prostora, ili kao da lebdim po potrošenom svijetu. Pokušala sam im to dočarat, ali zvučalo je bezvezno i samorazumljivo. Zajebano

je šta trebaš bit jako vješta da bi uopće pokušala postići da te drugi razumiju i šta nema garancije da hoće, a šta ja pritom to smatram za neku svoju dužnost, ono šta vidim svima reći, podastrijet im svoju perspektivu, jer je meni važna, ali i jer je drukčija od njihove, jer je jednostavno drukčija, a korisno je, lijepo, poticajno i uzbudljivo stavljat se u razne perspektive.

Skužila sam zašto mi smeta kad mi debilno dobacuju na ulici. Ne jer me unizuju kao drugo biće. Ne jer me nervira drskost njihovog šovinizma. Nego jer mi time, šta si uzimaju za pravo da budu takvi pored mene, ukazuju na to da nisam dovoljno lijepa. Jer da sam lijepa potpuno bi zašutili.

Kad netko, a da nije cvjećar, naokolo nosi ruže to je kao znak svim namjernicima da mu je dan poseban, da je on taj dan poseban. Pitala sam se kako razlikovat njih od onih koji ruže nose nekom drugom i zaključila da je lako, jer posebnici imaju ozarenost na licu i onaj gard ljudi koji osjećaju da su nešto učinili: dovršili, postigli, dali, preživili ili doživili. Ali kad ja nekom nosim cvijeće i ja imam taj gard. Kad žene prodaju ruže od stola do stola a ja sjedim s mladićem, osjećam se napadnuto jer mi nitko nikad ne kupi tu ružu. Ja ne želim da mi kupi tako na silu, niti mi je važno da mi kupi inače, važno mi je da mi pokazuje pažnju, šta i radi, ali pred tom ženom tad, makar je njoj samo do prodaje, pred njom, jer su velike šanse da su njoj shvaćanja mainstream, on ispada neromantičan i nepažljiv, šta mene povratno čini luzericom. Volila bi zato otići s njim na ladanje pa da mu, kad prođemo kraj grma divlje ruže, kažem *tako bih rado jednu ovu ružu*, umjesto da u njegovu ime niječno odvracam gospođi s ružama, preduhitrivši ga da ne bi morala ostat ponižena kad on to uradi.

*

Odlučila sam se ošišat. Već sam par dana znala da nešto malo veće od nadolazeće menstruacije ne valja jer sam stalno razmišljala o šišanju, a općepoznato je da je to pokazatelj da nešto osim same frizure ne valja. Da nešto ne valja mislim unatoč tome šta znam da apsolutno ništa ne valja, ali unutar tog generalnog ne valja i nešto partikularno. Premjestila sam razdjeljak na drugu stranu, paše mi uz ovaj osjećaj da sam se vratila od iza ogledala. Uvijek kad mi je ostajalo nešto za napraviti, nešto za dočekati, postojala je mogućnost da će tad bit bolje, a sad već znam da može bit samo teže, tužnije i usamljenije jer sve šta sad očekujem je da ljudi koje volim nastave umirati. Lijepi stvari koje su se imale desiti su se desile, one koje nisu se nikad ni neće, ja pomirena s tim živim dalje, ne nerviram se više puno i radujem se sitnim radostima i svakom trenutku s onima koje volim kao da je zadnji. Opsesivno, s besmisleno preuranjenom nostalgijom i boli.

Kad mi je prije bilo loše, govorila bi si: bar nisi u avionu. Trebalo mi je par godina da s panike od gubitka kontrole u vozilima i strašnog straha od smrti koja me zaskoči nespremnu (uz dodatak da ako se jako koncentriram mogu upravljati vozilom koje ne vozim, sustavom i svijetom), dođem do iste takve panike pri lijezanju u krevet, zbog mogućnosti da se u prostor oko mene zabije avion, šta je masu smješnija i neuzbudljivija smrt. Ne mogu naći mjesto u kojem oko mene neće bit tog prostora koji

dopušta velikim predmetima da me razvale i satru.

Dok ležim na satu joge zamišljam da smo u hangaru svemirskog broda kojim zajedno idemo u nepoznato. Poslije kad učitelj kaže *vratite se u tijelo i osvijestite gdje ste*, ja osvijestim da sam na podu, na sjevernoj polutci ove planete koja se vrti naokolo, na ivici galaksije koja se vrti još brže i bude mi okej šta sam tu di jesam, jer sam u svakom slučaju u svemiru. Kad god mi zafali brzine a u tom trenutku sam statična bez nekog uzbudljivijeg gibanja u perspektivi, sjetim se da sam na rubu galaksije koja se vrti strahovito brzo i to mi bude divno i odma je osjetim, brzinu. Kad sam pijana ne moram ništa osvještavat, jer mi se već vrti: zapravo me tek intoksicirano stanje dovede u pravo stanje stvari. Kad mi se svijet počne vrtit tek onda sam u pravoj poziciji za percepciju. Tek tad mi je točka gledišta točna, a ne ove relativnosti koje osjećamo dok ne osjećamo rotaciju, revoluciju i galaktičko obrtanje.

Kad stojim, vrijeme mi dolazi, oblaci se polako zgušnjuju, kiša ima početak, mada nema kraja, sve se valja i preraspodjeljuje, a ja polako upijam hladni miris opranog kamena koji se širi vlažnim zrakom i uzbuđuje me. Ili stojim u gustom, toplom, kao seoski žumanjak žutom rujanskom poslijepodnevu, kad vrijeme traje zajedno sa mnom koja sam njime strogo, ali pravedno stegnuta. Potpuno je drukčije brzom i ustrajnom vožnjom sjeći prostor. Tad siječem i vrijeme, zasijecam ga oštrinom svog kretanja i kiša koja mi odjednom prekrije vjetrobran razlikuje se od one koja se odjednom sruči na mene dok na teraci promatram more, jer sam u nju upala nasilno, a ne je strpljivo dočekala i ona nikad ne može bit moja kao

ona druga, ne može bit nimalo moja ako se ne zaustavim i pustim da se ona diktira umjesto da joj ritam kojim me pogađa namećem ja. S vremenom u koje nasilno upadam me mogu uspostaviti valjan odnos jer sam uvijek superiorna.

Dok me motor uvlačio vrijeme se razvuklo i imala sam ga sasvim dosta da poželim još samo tu zadnju stvar: da me rasiječe na tako male komadiće da samo prođem kroz njega i da avion nastavi letiti.

Nisam u snu bila netko drugi pa da mi je to bilo bed. Bila sam i dalje ja, ali neka koja ne želim bit, kao da je moja svijest bila zarobljena u nekoj drugoj ja koja ne želim bit, ali koja je i dalje ja. Kao šta je gore kad imaš tumor nego kad ti netko stavi govno na tebe, jer tumor je dio tebe. Stravično je bilo to s buđenjem u snu.

*

Biljke nikako da se usreće sa mnom, da nema mladića umrle bi, ja se to ne sjetim zalit. Kažu da ne možeš imat sisavca ako ne možeš prvo biljku držat na životu, ali mačka i pas pa uostalom i beba se jave kad su gladni i gnjave te dok im ne daš jest, a biljke samo stoje i šute i umiru. Kaže on da je neprirodno imat psa u stanu, da je lijepo kad se imaju di rastrčat, ali kažem ja, neprirodno je imat biljke u stanu di im ne pada kiša nego mogu umrit od gladi i suše i sjene.

Mislim da se nekad ljubavnik naljuti kad mu u krevetu okrenem leđa. To je ipak malo ublaženo time šta ih i on ponekad okrene meni. Začudo, kad si ih okrenemo uzajamno to ne poništi krivnju. Ali i da bi se okrenuo od

nekog potreban je taj netko, tako da on u svemu tome ima važnu ulogu. Meni samo treba malo zraka i autonomije, ali dok mi netko pritom čuva leđa. Posteljinu ne mijenjam prije nego šta mi stigne ljubavnik zato da njemu bude čisto, nego zato šta je to trenutak u kojem si mogu dopustiti da se lišim njegovog mirisa i prisustva imaginarnog ostatka njegovog tijela u plahnama. Ljeti se kod babe svi smjenjujemo na jednom krevetu pa svako od nas ima svoju posteljinu, ali baba ima neko nagnuće da tu posteljinu uopće ne miče s kreveta nego samo stavlja sloj na sloj pa onda svako ljušti slojeve dok ne dođe do svoga. Često nam ipak svaki put stavi novu i onda kad ide prat robu skinu tu ogromnu količinu lancuna i začudimo se kako je krevet ustvari malen. Tako ja ljuštim slojeve mladenačkih iluzija sve dok mi ne ostane prosta, jednostavna, malena stvarnost. Sjetila sam se da sam odrasla i da mogu činiti šta hoću pa sam si za doručak isfrigala krumpire i ispekla dvije bržolice. Oprala sam gomilu suđa i da se pritom bar malo zabavim složila pijate i tave u spiralu prema Fibonacciju. Za ručkom sam pisala i osjećala se pomalo kao Tristram Shandy. Problemu sam doskakivala nadom da se nekad ipak ništa neće zbivati.

Stavila sam babin parfem za kojega više ni ne brinem koliko smrdi drugima jer me više brine činjenica koliko smrdi meni samoj. Danas nije lijepo bit ja pa sam išla isprobat jel mi danas možda malo više paše bit baba. Ali nazvao me Mislav iz kojeg sam iskamčila izjavu da sam mu ja najdraža prija i da bi na mom sprovodu najviše plakao, pa se još uvijek imam za šta držat, makar iskamčeno.

Onaj osjećaj kad ti je neugodno zbog nekoga jer znaš da je njemu neugodno, pa se praviš da ne vidiš to zbog čega

mu je neugodno makar tebi to uopće ne smeta, e pa tako je meni kad posjetim nekoga u bolnici, a taj netko je slab, ali se pravi da je dobro i malo mu je neugodno šta ga vidiš u haljama kroz koje proviruje neobrijan, mršav, nepočestlan i žučkasto-proziran. Danas sam bila u bolnicu posjetiti prijatelja koji uopće nije bio apologetičan, bio je bolestan i to je bilo okej. I onda sam skužila da mi je ta opcija, makar socijalno lakša, tužnija. Koliko god mi bilo lijepo vidit da se netko junački nosi sa svojim stanjem, masu mi je teško vidit da se netko sa svojim stanjem pomirio.

Meni se neugodno žalovat. Žalovanje se radi po jasno definiranom protokolu, ali kad imaš tu točno određenu stvar koju moraš izreći, ona ti zvuči čudno i izmišljeno. Ti si u tom trenutku glumac koji izgovara naučeni tekst nepoznatog umjetnika, ali situacija je puna nečije iskrene tuge i kako da ti pored nje budeš glumac? Svjesna tog odmaka, ne možeš izgovorit riječi a da pritom nisi svjesna da ih izgovaraš. Malo mi je zamislivije reći *žao mi je nego moja sućut*, jer ja nikad ne bi rekla nešto poput *moja sućut*, a masu sam puta rekla da mi je žao, jer mi je masu puta bilo žao kad bi nešto usrala, ali sad, sad kad to baš treba reći, prvo ga zamislim u glavi, a onda ga ne mogu prevalit preko usta jer si zvučim lažno makar mi je stvarno žao. Onda nekad ni ne kažem, toliko mi je neugodno. Možda samo trebam vježbat, a kako je krenilo, stvarno imam puno prilika. Gledala sam sliku koju sam slikala na putu za barba Antin sprovod. Zaostala sam iza dide, uje i mame i onda ih uslikala, više zbog filmičnosti trenutka i jer sam primijetila da su se rasporedili u lijepu kompoziciju skupa s Donjim Selom, nego šta je bio trenutak za zabilježiti. Sad

kad je gledam, slika kao da se dere: ovo je zadnji put da ih vidiš u ovom sastavu kako idu pokopat člana obitelji. To možda i nije istina jer nikad ne znaš, ali vrlo vjerojatno će sljedeći sprovod bit didin i zato kad gledam tu sliku vidim ga istovremeno natprosječno živim i nestajućim. I opet sam se rasplakala.

Htjela sam mu poslat neku našu sliku, ali čim sam otvorila album, rasplakala sam se. Ugledala sam onu sliku za koju sam mu bila rekla nek se makne iz kadra, da uslikam pejzaž. To je sitnica i to uobičajena, zamolit nekoga da se makne iz kadra, i on mi to sigurno nije zamjerio, ali to je u stvari nepošteno, poremetit nećije mirno bivanje svojom glupom agresijom, pogotovo jer ja tad nisam fotografirala neku svoju umjetničku viziju, nego sam nastojala dokumentirat sreću.

Kad je ranije netko bio poznata zvijezda, tabloidi bi mu iskopali dvije slije iz mladosti, od kojih je jedna naravno obavezno iz godišnjaka ako si Amerikanac, a s Rive ako si Splićanin, a danas je sve već online, ništa, ništa nije zabavno više danas, em nema zavijanja kazete kad je baterija pri kraju, ni oduševljenja kad ti tata pokloni par praznih, onih fensi, TDK, ni uzbuđenja dok čekaš da objave nečiji poster nego ga sad samo uguglaš i staviš sliju na desktop, koncerte smo prije gledali samo uživo ili na videokazetama, jer smo valjda bili jedina zgrada na Skalicama bez kabela i prije bi, kad mi se netko sviđao, ležala prije spavanja dva sata budna u mraku i mislila na njega, a sad ga dva sata prije spavanja tražim po netu. Ne želim zvučat kao čangrizava

babadevojka, al bezveze, bezveze.

Ne znam dolazi li mi nostalgija za osamdesetima i romantični pogled na komunističke rituale možda zbog mog djetinjstva proživljenog u osamdesetima, jer djetinjstvo uvijek bude donekle magično, čak i kad je donekle traumatično. Ja sam uvijek, zbog čudnog rada nostalgije, romantizirala političko uređenje koje je tada vladalo i koliko god to bilo blesavo, ono je ipak bilo isprepleteno s ritualima djetinjstva i još uvijek mislim da je romantičnije bilo pjevat o crvenim makovima nego zazivat Boga da ti čuva državu, jer te pjesme su dobro zvučale, svjetlo je bilo toplo i meko se lomilo, domovi su bili sigurniji, velik i neistražen izvanjski svijet usložnjavao se prema sve manjem, dominirala je opsesija detaljem, nismo imali cjelovite slike o sebi, pustolovine smo producirali bez problema, zahtjevi koje smo pounutrili bili su izvedivi i dobrodošli, a oni veći, neizvediviji, koji te na kraju unište, njih nam još nisu bili počeli usađivat.

Velik dio onoga šta ja radim je pokušaj zadobivanja identiteta nakon šta sam ga izgubila u tranziciji. Ne ekonomskoj i političkoj, nego intimnoj. Dodatno otežava to šta sam znala odakle idem, ali ne i di idem pa se nisam dobro pripremila. Postala sam prozirna i nitko me više ne vidi niti je važno šta me ne vidi. Samo, ne znam za koga sad pravimo svijet; možda za našu prljavu bespolnu djecu koja će odrast u podzemlju grada.

Kod tih požara i odsječenih cesta, palih dalekovoda i odrezanosti otoka uslijed bure, kod tih nepogoda i katastrofa ljudi se nekako uzbude i bude im, ako baš nema neke grozne štete i žrtava, bude im malo drago. Jer imaju

o čemu pričat, jer se sad moraju nekako snaći, ići do kopna brodom ako je most zatvoren zbog požara, poslat djecu spavat u susjeda i ostat bdjet nad kantama ako krov uslijed potopa prokišnjava, iskopat šterike a onda poslat po jedan kolač svakoj susjedi iz ulice da ispeče u onih sat vremena koliko su nam najavili vratit struju na rođendan moje male sestre. Onda je uzbudljivo i znaš šta su prioriteti, zabavno je i ne razmišljaš baš o smislu života, jer se smisao sveđe na snalaženje i preživljavanje i otjelovi se u privremenoj, ponovno uspostavljenoj zajednici.

Znam malo ljudi koji su se do te mjere uspili odalečit od drugih ljudi da bi se na prvi pogled ili nepažljivom promatraču moglo učinit da su to učinili uspješno i u cijelosti. Svi smo prisiljeni ulagat se u druge i time se stavljamo u poziciju u kojoj možemo ostat povrijeđeni. Makar nikoga ne volili, viđat ćemo nekoga ko nam kroz vratanca gurne hranu i kome mi gurnemo sić s fekalijama. Ili ćemo na TV-u vidit javnu osobu, iskonstruirat joj ličnost i zaljubit se u nju. Ili ćemo od jednostavne potrebe da nas netko grli noću nekoga izsanjat. Pa izlaza nema, ili ću bit povrijeđena, ili ću ekstremnom racionalizacijom pokušat eliminirat povrijeđenost, a ako ekstremno izracionaliziram neće mi više bit lijepo, milo, rastapajuće i razdiruće pa zakurac.

Jedino šta me do sad uvijek držalo bilo je zajedništvo u radosti i mucu pa čak i kad je nisam mogla iskazat. Uvijek su svi, kako kad, ali svi, bili naokolo spremni da me uhvate, a sad kamen na srcu ne mogu podijelit ni s kim i nikad nisam bila usamljenija. Ljepljikavo popodne koketira podjednako s oblacima i sa suncem i to je malo tjeskobno. Ležim na stolu i čujem njihove glasove prigušene kao truba s onim čepom pa znam da sam umrla.

*

Vozim se kroz krš i makiju dok sunce novozelandski zalazi za Dinaride. Od prethistorije dijele me samo dalekovodi i cesta, u isto me vrijeme spajajući s nekom madmax-budućnosti o kojoj nekad snatrim, ponajviše zbog osjećaja prostora i mira. Sunce je nešto veće nego inače i zato je više zvijezda, a manje arhetip i tobože samorazumljivo. Uživam i dišem; mirna sam, na onaj dobar, ispunjen i nemiran način, ali svaku malo mi doživljaj kviri činjenica da sam u Hrvatskoj. Da je ovo hrvatsko tlo. Da mi ovo nikako do kraja ne može bit kao u filmu i maštariji, jer je obilježeno, i to ne nečim nepoznatim i uzbudljivim nego poznatim, a lažnim, koje mi ništa ne donosi, nego samo oduzima. Prije sam češće zamišljala kako bi izgledao taj isti komad krajolika da nije svega ovoga, ali u zadnje vrijeme se češće pitam kako će to izgledat kad se istrijebimo, koliko brzo će nas raslinje obrast.

Uspinjala sam se uza skale, bile su od onog slijepljenog šodera pa su mi se činile dosta socijalističke, ovaj je pjevao o ratovima s lažnim povodima, pomislila sam kako tu nije rat i još uvijek imamo para za obnavljanje tih skala, ako nekad dođu na red, pa sam onda zamislila da više poreza i gradskih nameta nema, da više nema države ni ikakvog krovnog uređenja, samo možda neka horizontalna mreža, iako sam se osjećala previše samo za povjerovat u mogućnost ikakve mreže, mreže u kojoj krpanje rupa na skalama svakako nije prioritet, a ionako se grade rampe,

ili, ako sam eto sama, više nitko nigdje ni ne ide nikakvim skalama, nitko više nigdje uopće ne ide, samo ja šetam po ostacima svijeta, uspinjem se naokolo da bolje vidim pustu zemlju. I onda odjednom nisam više mogla dočekat taj trenutak, trenutak u kojem više neću sanjat postapokalipsu jer će ona bit svugdje oko mene.

Kad sam drugu noć za redom slušala metal (crust punk, stoner, whatever) u onom betonskom podrumu s lošom akustikom, počela me hvatat depra. Vani smo bili samo nas troje jer su Jure i Dome bili na medenom mjesecu njene sestre, a Stola je već otišao u Zagreb. Situacija je bila nešto lakša jer sam s dečkom kojem je smetala moja depresija raskinila, ali svejedno, osjetila sam se kao u onom vječnom danu s onim sviscem, s tim da ja nisam imala mogućnost išta ispraviti, osim recimo sutra ostat doma. Problem je šta nemam nikakav plan niti ništa, samo se trudim bit na gornjem ekstremu amplitude, trudim se shvatit ljude i naći one koji znaju volit, trudim se zabavit, bit lijepa i pametna i ne bit pizda, osjetit druge i nekad im pomoći, stvorit nešto lijepo i bit dobra prema mami, trudim se učiti, kontrolirat depru, kontrolirat sebe, ne jest kasno navečer i ne bit opsesivno-kompulzivna, trudim se estetizirat, historizirat i ne plakat iz čistog užitka, ne ubit se, ne pušit, ne postat alkoholičarka i ne umrit rano kao tata i trudim se da mi je svejedno kad ću umrit, ne samo zato, ali i zato šta je uvijek sve jedan te isti te isti te isti dan. Onda je bend odsvirao *White Rabbit* i prekinio me u mom defetističkom mazohizmu i sve je bilo malo bolje, plus to me podsjetilo zašto uopće živim, ako za išta živim i ako u mom životu uopće postoji mogućnost da živim za nešto. I ako je u

životu uopće moguće, ako uopće postoji ta opcija da si daš neki smisao. Jedino šta mogu je živit sada, a sada je ovakvo, i to je to. S borbom za sutra, s nostalgijom za jučer, okej, ali danas.

Na afteru smo bili u tom nekom stanu, on je zvao ekipu kod sebe, to je ekipu čudilo, *di su mu žena i dite?*, u babe, i onda je opet bilo ok; u kantunu je stala razbacana hrpa igračkaka, i bila je tako rendom, ta hrpa, bila mi je istovremeno glupa i razumljiva, strana i dostižna, neželjena i željena i osjetila sam se dobro. Šta nemam u kantunu takvu hrpu, ili šta bi je mogla imat, ili šta jednostavno u tom trenutku gledam tu hrpu. Poslije smo se igrali s tim igračkama.

Drago mi je šta imam slobodnu volju, ali često se desi da ne znam šta bi s njom. Ipak, nekad donesem odluku da negdje odem: naprimjer na koncert, na put ili na otok i to se uvijek pokaže kao najbolja primjena slobodne volje. On me par puta podsjetio da micanjem ne mogu pobjeći od sebe, ali to sam znala, a ja sam se pitala želim li izmještanjem dat kontekst i opravdanje unutarljivoj pogubljenosti, ili se samo izmjestit dovoljno da si pomaknem perspektivu i uslijed toga možda uspit sagledat svijet na način koji bi bio malo podnošljiviji. Svejedno, najveći mir osjetim kad se pomaknem.

Did me je učio da nizbrdo mogu vozit u onoj brzini u kojoj sam uspila izgurat istu tu nizbrdicu uzbrdo. To me je mogao učit jer sam vozila na otoku, ograničenom području s tek nekoliko kosina, pa sam mogla svaku intimno apsolvirat. On je ustvari znao da ja uzbrdo mogu samo u drugoj pa je htio da tako idem i nizbrdo da mi koči

motor da budem sigurnija, jer sam bila početnica i parkirala mu auto na vrh grma, ali svidilo mi se to jer se osobama općenito sviđaju pravila jer kad idu po pravilima pa uspiju, veći je osjećaj osobnog postignuća, a pravila također možeš kršiti pa je zato isto dobro da su tu, radi većeg uzbuđenja. To didino pravilo može poslužiti i u drugim situacijama, naprimjer kad si u ljubavnom odnosu pa podnosiš žrtve: ne valja baš podnositi puno veću žrtvu od one koju si spreman da drugi zbog tebe podnese, ili one koju drugi za tebe podnosi. A možeš to i kršiti pa je uzbuđenje veće. I uvijek trebaš imati na umu da se, koliko god ti dobro radile kočnice, nakon šta dosegneš određenu brzinu ne možeš odmah zaustaviti.

Trčala ti, plesala, vozila se ili plovila protekne jednako vremena, ali gledala sam nekog trkača i učinilo mi se da se njemu život stvarno rastegne, da više toga zbije u jednako vremena kao mi ostali, jer zbije više prostora, ali ako onda njegov ritam razvučeš do našeg, recimo ako je on sav u šesnaestinkama, a mi ostali u polovinkama, ako svaku njegovu šesnaestinku prevedesh u polovinku, onda njegova partitura ispadne osam puta duža od naše. Zato volim brzinu. Iako, kad si tako brz i kad se vrijeme rastegne, svijet je oko tebe u slow motionu, kao šta je stabilima sve uvijek u fast forwardu, a kad smo na afteru raspravljali o tome kako treba živiti, ispostavilo se da je cilj da osjećaš istovremeno sve emocije svijeta, za šta je potrebno da titraš šta bliže osi amplitude. Ja to baš ne mogu pa bi onda valjalo da mi titranje bude šta je moguće brže, jer šta brže titraš, češće si na središtu amplitude. Znači, poanta je nekako ubrzati vrijeme, a kad trčiš, ti ga usporavaš, pa opet ne znam kako

točno da živim.

Rekao mi je da mu je u doba kad je masu trenirao srce u mirovanju kucalo četrdesetak puta u minuti. Srce bi mu popizdilo da se nije prilagodilo, valjda, jer on je satima trčao po planini i s vremenom mu se srce naviklo na te napore pa je pumpalo jače i manje. Primijetila sam da mu je onda mirovanje bilo neprirodno, presporo, jer srce mu se bit će naviklo na stanje kretanja, a on je rekao: da, kao da je postalo ovisno o nekom događanju. Stola mi je rekao da ja imam drukčije postavljenu granicu tolerancije običnosti od većine ostalih ljudi – nije to točno tako rekao, rekao je: *Mi smo sad na Cetini i nekome će sama ta činjenica da smo došli tu bit dovoljno uzbudljiva, ali ti moraš ukrast neki čamac i onda se vozit u njemu, i nekome će to bit dovoljno, naprimjer meni*, ali meni nije, meni se u tom čamcu opet nešto mora desit, ja svaku malo moram dobit injekciju nečeg velikog, uzbudljivog i posebnog i samo moram shvatit da je tome tako. Džanki sam po rođenju, a nitko mi nažalost neće nabavljat šutove osim mene same i to je ono šta trebam radit iz dana u dan, svu energiju utrošit u to da si pribavim adrenalina, brzine, ljubavi, spoznaje i pobjede nad samom sobom. Samo šta ta pobjeda bude pobjeda nad vlastitim tijelom koje je preplivalo dva kilometra protiv struje, a ne pobjeda nad samom potrebom da učinim nešto meni tako ekstremno. Pa ako i tisuću puta pobijedim sebe, nikad neću *pobijedit* sebe i te pobjede će mi samo otežat ovu drugu, pobjedu koja mi zapravo treba da bi se skinila sa zbivanja, jer će tu moju ovisnost samo podražavat.

06

Greška je učiti svijet analiziran i kategoriziran, ne jer ga time dobivamo posredovanog, nego jer ima puno stvarnosti koja ne stane ni u jednu posredujuću kategoriju. Pitanje je šta se dešava s tim viškom stvarnosti: dal nam je nevidljiv, kao brod Lévi-Straussovih Indijancima koji nikad nisu vidili more, nepoznatljiv, kao zapadnjacima istočnjačka duhovnost i nijanse snijega, ili pogrešno spoznatljiv, kao istinska realnost svima? Učenjem svijeta kroz kategorije neprimjetno usvajamo i kategorije same pa ako do nas nešto kasnije dođe neka informacija ili podražaj, moći ćemo ih svrstati samo u jednu od tih kategorija, pa ćemo ili iskriviti informaciju, ili ostati zbunjeni. No možda nam se pritom ipak otvore prozori percepcije, i zato valja da se svi šta češće dovodimo u situacije koje nam na prvu misao neće bit lako kategorizirati.

Kad sam bila mlađa nisam volila prat suđe pa sam stalno vjerovala da sam lijena, ali onda sam ih počela prat u rukavicama i skužila da mi to uopće nije problem: jest tlaka, ali nije problem. Isto tako nisam nikako volila jest salatu dok je nisam pojela nasjeckanu pa skužila da nije da nisam volila salatu kao takvu, nego mi je smetalo šta mi se oni ogromni listovi zalipetaju na obraz i lice. Nisam ni pome na salatu volila dok nisam probala marinadu one češke turistkinje, niti je neki momak znao da zapravo želi bit sa mnom sve dok ga nisam ostavila. Ti me primjeri uče da je nekad važno promijeniti perspektivu i pristup.

Kipuća voda ili ulje te, naizgled paradoksalno, manje opeku šta im se više približiš pri ubacivanju hrane unutra. To bi trebalo imati na umu pri prvom penetracijskom seksualnom iskustvu te unatoč porivu, odnosno refleksu

da pri prvoj naznaci boli stisneš mišiće rodnice, nadvladat instinkt, ravnat se razumom i opustit spomenute mišiće jer će tako muškarčev, ili zamjenski, spolni ud nesmetano ući u za to predviđen otvor, a sudionici će eventualno doživiti samo minimalnu bol.

Kad mutim snijeg od bjelanjka izvornem terinu naopako da provjerim je li snijeg dovoljno čvrst pa me on pita da kakva je to glupa metoda, da šta bi napravila da nije dovoljno čvrst i da je sve iscurilo van, ali on ne zna da ja posudu okrećem larpulartistički, kad već znam da se snijeg stvrdnio. S druge strane, nije da baš potpuno živim bez rizika. Pošto ne volim gubit vrijeme na pizdarije, nego ga štedim da mogu šta kvalitetnije ne radit ništa u komadu, tako se volim početi skidati već u liftu. Raskopčam košulju, kajiš i botune na suknji, razvežem špigete, izađem iz lifta i uteknem u stan. Šta bi napravila da sretnem susjeda? O toj mogućnosti uopće ne razmišljam: pravi kockari uvjereni su u svoj dobitak.

Zašto mi tombola donosi užitak? Kad prozovu broj koji imam i ja ga zaokružim, osjećam postignuće, skače mi adrenalin, pogotovo kad ih se zareda nekoliko, i iako je to igra koja u potpunosti ovisi o sreći, imam dojam da nešto radim dobro, jer ako i ne ide, opet malo krene, uvijek izvuku bar nekoliko mojih brojeva, i onda imam dojam kao da pripadam tu i da sve protječe u najboljem redu, da radim nešto za sebe, jer ako ne igraš ne možeš dobit, a ja evo igram i dovoljno je samo sudjelovat, stvarno, al ponajviše ipak zato šta ti igra, na koju je u tom trenutku sveden život, pruža nadu da ćeš se iz nje izvući kao pobjednica. Na tomboli sam se napila pa su me nagovorili da odem s njima

gledat *Nimfomanku*. Mirela je dobila cinkvinu pa mi je platila upad. Na trailerima sam uživljeno navijala i nadali su se da ću prestat komentirat kad film krene. Volim bit pijana u kinu, zvukove osjećam u ustima kao okus, slično kao kad proizvodim glas dobro upjevana i opranih zubi. Zato i volim jest kokice, makar to nije kul, jer je gledanje filma oralni užitak.

Imam želju pojest ljude i žene u koje sam zaljubljena. Ne rastrgat ih nego progutat, maštam o tome kao o gumastom i oblačastom iskustvu koje mi puni usta, klizi mi niz grlo milujući mi krajnike i puni me. Ima li to neke veze s penisom? Trudim se sve dovest u vezu s penisom, pa ako ne mogu onda mi je to bar znak da je ta pojava čista i oslobođena tog tereta. Gledala sam u nekom filmu kako će zvijer proždrijet nevinu djevu, ona se opirala, izgledalo je kao silovanje i zapitala sam se šta bi od to dvoje bilo gore, šta bi od to dvoje bilo gadljivije, po čemu bi osjećaj bio različit da ti netko ide učinit jedno ili drugo? U proždiranju agresor guta žrtvu, u silovanju (kad ga izvodi muškarac, a za mene ga uvijek izvodi muškarac) prodire u nju. Koji aspekt razlike između ta dva čina omogućuje da u oba slučaja – makar su iz anatomskog gledišta oprečni – profitira (najčešće muški) agresor? Nisam se mogla domisliti i onda mi je preostala samo činjenica: da Bog zbilja voli svoje žensko dijete, kad ga je stvarao ugradio bi mu zube u vaginu. Bi li nju hendlali ginekolozi ili zubari i trebaš li uopće prat zube na svojoj vagini dentati?

Jednako me muči treba li zapravo prat zube prije ili poslije doručka i činjenica da se bojim reinkarnacije jer ne želim živit u nekoj drugoj ženi koja nije moja mama,

slično kao šta mi je odmah nakon neželjenog prekida ljubavne veze pomisao na svaku novu bliskost s nekim drugim nepodnošljiva. Možda zato roditelji u pravilu umru prvi, da ti se duh malo odvikne od njih prije eventualnog rađanja u nekom drugom. Možda kad umrem trebam proći razdoblje mirovanja, kao neke biljke zimi pod snijegom. A možda me može rodit opet moja reinkarnirana mama. S prijevremenim i neredovitim smrtima sve se tako poremeti. Ako umrem, hoće li moj ginekolog, ili moj zubar, ili frizerka, koji neće znati da sam umrla jer ne živimo u malenom selu niti sam ja nešto strašno poznata, hoće li oni misliti loše o meni i o mojim zdravstveno-dotjerivačkim navikama i navadama: hoće li kad propustim termin ili jednostavno dugo ne dođem, a oni nekad naiđu na moj dosje pomisliti da sam se zapustila, ili da sam našla nekog boljeg? Oni nikad neće znati. To me dijelom nervira, a dijelom me tješi, jer ću za njih u nedogled ostati živa. Nemarna ili nelojalna, ali živa.

Ne kužim one snaf filmove, postojali oni ili ne, ali sigurno postoje na dark webu, ne kužim tu potrebu da ti netko koga jebeš umire. Ja bi se osjećala užasno usamljeno. U mom jeziku nedostajanje je akcija onog drugog. Zato ja ne mogu ništa, to mi radiš ti, fališ mi. Možda mi uvijek netko treba jer da bi si bila samodostatna, čak i za masturbaciju, treba mi bar misao na drugog. Jutro nakon šta masturbiram mogu ga sresti i tad osjećam da ga posjedujem, zbog pretezanja informacija s moje strane, jer on ne zna da smo se sinoć u mojoj glavi seksali.

Najbolji su mi neki koje pitam koliki im je pa kažu onako dobar, prosječan, a ispadne stvarno masu ispod prosjeka. To mi bude smiješno, ali ne želim im se petljat u metriku i samopouzdanje pa ništa ne kažem. Prvo sam naivno mislila da ne znaju koliki je prosjek, ali nedavno sam saznala da si to muški gledaju kad se tuširaju. Znači lažu, ili mene ili sebe, ali svakako lažu. Neka cura mi je pričala kako njen bivši ima mali kurac i pitam se, je li u redu da mu to spomenem? Mislim da nije u redu nikome pričat o ničijem kurcu i ja ne bi pričala nekim tamo poznanicama da mi bivši ima maloga pa ne bi ni njemu pričala da sam čula da ima maloga jer trač je i dalje trač. Ne znam koja je ovdje etiketa, a bonton mi ništa ne pomaže. Stvarno bi nam dobro došao neki novi bonton, neki naputak za nepizdunski i ugodan suživot suvremenih misaonih bića.

Djevojkama je opće poznata činjenica da mladićima spominjanje zajedničkog, pa i bilo čijeg potomstva za vrijeme, neposredno prije i nakon snošaja, pa i u bilo koje drugo vrijeme, djeluje kao veliki turn off, odnosno izaziva paniku, nelagodu i odbojnost. Ono šta nije opće poznato svakom muškarcu je da mladim djevojkama mog tipa muškarčevo grubo odbijanje ideje o reprodukciji i zajedničkom potomstvu djeluje kao ogroman turn off. Duša mi se zgrči i otkloni ideju o intimnosti, bilo fizičkoj bilo emocionalnoj, s mladićem kojem je toliko odbojna ideja o djetetu sa mnom, jer vodit ljubav želim samo s onima koje ideja našeg djeteta ne dovodi do panike. Pitala sam ga želi li imat djecu sa mnom, a on je mene pitao kako mi iznenada na pamet padaju takva pitanja. Ti imaš biološki sat, kaže, pa razumijem, ali mene to ne muči. Na stranu to

šta čim me ugleda ne poželi moju djecu, šta je minus samo po sebi, jer da poželi, to bi, kako i pjesma kaže, značilo da me zbilja voli. Na stranu to, jer on možda i ne želi dijete. Ono šta me muči je šta on ne vidi da, ako jednom želi imat djecu sa mnom, i njemu otkucava moj biološki sat. Kažemo: muškima je lakše jer oni mogu oplođivat kad god. Ali mene ne mogu, moje drugarice ne mogu, još tek kratko i onda je odzvonilo. I zato se osvrnite oko sebe, pogledajte žene koje vas okružuju i zapitajte se: želimo li da one budu majke naše djece? Jer ako je odgovor da, bolje je da ga saznate šta prije, dok nam nisu otkuale i posljednje minute naših satova i dok vama nisu odzvonila posljednja zvonca na biciklama naše potencijalne djece.

*

Vozila sam se doma na bicikli i usporila optimalno za filmski kadar sniman voženom kamerom na ladanju, neka bjelogorična stabla pirkala su na vjetriću i nadvisivala cestu koja bi se u filmu zvala aleja i do te mjere sam savršeno kadrirala da više nije bilo riječ o kiču, nego je savršenstvo izvedbe oslobodilo sliku i bilo je jako lijepo, a ja sam pomislila kako ne bi uopće vidila tu sliku da je nisu odredile tisuće filmskih slika koje sam pogledala i kako (su me dobro učili da) film ne prikazuje stvarnost, već stvarnost rekreira film.

Ovi u filmovima šta nakon prekida spremaju memorabilije u kutije na onu najvišu policu u svojim zidnim ormarima, koji su to amateri. Di su oni bili kad

sam ja na krovu palila ljubavne uspomene, o kojima danas nemam sasvim jasnu sliku jer sam tijekom iste epizode zapalila i relevantne stranice svog dnevnika.

Kad u filmovima netko nekog otme ili mu radi nekih poslovnih, ljubavnih ili drugih spletki ukrade mobitel, pa zove recimo muž od otete, otmičar se ne javi. I mislim se ja kako li je glup, mogao je jednostavno prekinuti poziv i sve bi bilo manje sumnjivo. Ovako samo zvoni, zvoni, i u tome uvijek ima nešto prijeteće: osobe s druge strane nema. Nije moguće da smo joj toliko mali faktor da nas može totalno ignorirati i onda pozivatelj sluti: nešto se dogodilo. A kad nam odbiju poziv, onda prvo prorade naše nesigurnosti: ne želi sa mnom pričat, ljuta je, uvrijedila se, više me ne voli, i u toj dramatičnosti osobne drame ublaže se strah i pomisao da s drugom osobom nešto nije u redu. Kužim da je u filmu bitno gurat radnju naprijed, ali teško mi je susprezat nevjericu.

Uvijek sam volila filmove u kojima, ako već mora doći do geološke katastrofe velikih razmjera, do nje dolazi polako, da se likovima da dovoljno vremena da u paralelnoj radnji svojim ritmom obave sve šta trebaju, da bi se na kraju nekako metafizički uzdigli iznad parametara katastrofe. Takve filmove volim. Kad je prošao prvi udar, dok sam u pidžami s patikama na bosim nogama i protuvirusnom maskom na licu stajala na pustom križanju koje se polako punilo ljudima, najveći strah izazvali su mi ljudi koji su ulazili u aute parkirane uz cestu i kretali, kao shuttleovi za spašavanje, ne zastajkujući, ne osvrćući se, a mi smo zaostali iza i po nama su počeli padat šuta i snijeg.

Dugo sam za sebe mislila da ću se jako dobro snaći kad dođe neka generalna apokalipsa i iskoordinirat prigodno spašavanje, a još duže sam bila uvjerenja da ću svakako rodit Mesiju ili Ramba koji će spasiti svijet. Nisam ja ta koja je rođena spasiteljica i najkul na svijetu i najbolja, najpametnija, najposobnija, ali ću odgojit jednog takvog. Naravski, rodit dijete mogu tek kad se do kraja riješim te ideje. U filmovima me zbunjuje kako se, kad netko, najčešće žena, ostane izoliran u nevolji u nekoj postapokaliptičnoj situaciji, oformi skupina koja se najčešće sastoji od njenog partnera i njegovih prijatelja (i nekoga ko baš i ne bi išao pa je zbog toga kao pizda) koji je odu spašavat i putem ih većina pogine (pizda obavezno, otac skoro uvijek, a često i partnerov najbolji prijatelj) pa spase tu osobu, ali zbog žrtava se ekspedicija u globalu ne isplati, i uvijek sam se pitala kako to ima smisla, ići u tako opasne pohode, kako ima smisla ići i znat da će ih poginut toliko da, kad se na kraju zbroje brojke, sve skupa i nema matematičkog smisla. Ali onda sam skužila: ostavit nekoga za sobom značilo bi izdaju. Značilo bi znat da on nema nikakve šanse, ali da i ti pritom nemaš nikakve šanse, ne samo za tim da budeš ono šta bi svi trebali bit: hrabri, solidarni, dobri i velikodušni, već ni šanse da živiš sigurno, znajući da će se, kad god se izgubiš, kad god upadneš u provaliju ili te ukradu, za tobom uvijek, svaki put, baš svaki, uputit ekspedicija. Šanse da svi živimo ne odustajući jedni od drugih. Ili su možda članovi ekspedicije jednostavno glupi i naivni, svi osim one pizde, ali i ona je eto ipak poginila.

Kad netko nestane, zašto ga ljudi traže? Zbog konvencije, ili jer ga žele u svom životu, ili možda samo da se uvjere da je dobro i da onda budu mirni? Ali, ako je svaki život sam za sebe i po sebi, ima li onda veze di je ko? Ili: kad bismo znali da nema zločina, kad zločin i nevolja pa čak ni smrt ne bi bili mogući, bi li onda imalo veze da tvoje odraslo dijete nestane na nekom blesavom festivalu u Hrvatskoj, na drugoj strani svijeta, bi li ga onda očajnički tražio po Plakaluši A5 posterima kojima nećeš postići ništa, bi li onda bio zabrinut i šta bi tada osjećao?

*

Kako je lako bilo djevama u doba dvoboja. Jedan bi pao, drugi bi ostao. Naravno, uvijek je postojala opasnost da ih sjebe glorifikacija mrtvog pretendenta, osim ako im se mladić-pobjednik od početka više sviđao. Mislim da bi, ako ti je, kao Georgeu Constanzi, bilo najvažnije da ti je gospa naklona, a ne da se združite, najisplativije bilo poginit u dvoboju. Šta se tiče jedinstva duša, ionako smo svi bijela svjetlost. Nameće mi se pitanje zašto je onda važno odabrat ovog, a ne onog partnera? Ako smo izbirljivi, u stvari smo sitničavi, jer nam manifestacija natkriljuje bit, supstanciju. Ali u tom slučaju je pak svejedno i ako smo sitničavi – svejedno je sve kad smo svi bijela svjetlost odnosno Borg, samo šta ne djelujemo na frekvenciji na kojoj bismo hvatali skupni signal. A ako je stvar takva, onda sam si dovoljna i sama i mirne duše mogu otići na atole i ne bit usamljena.

Na potrazi za idealnim partnerom mora se raditi dugo i ustrajno, paralelnim radom. S jedne strane se svim silama trudiš riješiti tog koncepta, a s druge strane i dalje savjesno tražiš: uspjeh se skriva u savršenom balansiranju to dvoje. Ima tih ljudi, svih ljudi koji nisu u paru, trijadi, ili nekom većem broju, ljudi kojima je svaka gesta, svaki čin u kojem potencijalno bivaš viđen čin inscenacije, element u procesu nalaska partnera. Generalno su ljudi jadni, većinom ih zato volim, ali sebe ne mogu voliti jadnu. Nimalo ne mogu živjeti jadna, ne mogu i ne želim ući opet u tu klasu, u tu nižu klasu ljudi koji plešu jer love, hodaju da ulove, pišu da se svide, namještaju mišićice lica nesvjesno, najgadjivije je šta je nesvjesno, najgadjivije je šta im se čini prirodno, njima, koji ne vide da je sve kultura.

Loše je kad pronadeš nekoga dok si u fazi u kojoj želiš i trebaš nekoga pored sebe, jer onda ne znaš jesi li s tom osobom zato šta ti je baš ona ta s kojom želiš biti, ili zato šta ti treba netko sad, a ona je naišla i ispunjava uvjete. A kad uopće nisi planirala biti s nekim, niti osjećaš potrebu za tom vrstom ocjelovljenja, a to poželiš, onda znaš da želiš baš nju ili njega.

Rekla sam cimeru da je Stola rekao da ne voli par jer u paru nema potencije i rekla sam mu da mi je lijepo biti sama jer osjećam potenciju da ovo bude dobra noć. Objasnila sam mu, jer on je informatičar i moraš mu objasniti preko fizike, da su atomi puno uzbudljiviji od molekula, jer stoje naokolo sa svojim pozitivnim i negativnim nabojima i u svakom trenu svašta može biti, a molekule, pogotovo one stabilne, su statične i tako dosadne. Malo je zanimljivije s nestabilnim molekulama, ali razarat brakove i parove nije, bar meni, nešto lijepo i uzbudljivo, iako kakve ja veze imam

s tim ima li on neku curu, to je njegova stvar i on je mora riješiti. Uvijek me mučilo šta se mene tu nešto krivo gleda, šta bi me se *gledalo*, jer nije da su sad nešto redom ostavljali cure, nije da su samo čekali da im ja naiđem, kao šta me muči kad netko ubije ljubavnika a ženu ne, kažem ja njoj zašto bi on ubio tvog ljubavnika, pa jadan lik nije možda ni znao, dobro, vjerojatno je znao kad je vidio dječji krevetić i sve, ali nije lik kriv, šta on ima s tim, ti si ta koja bi bila kriva, koja je tu nekog *prevarila*, a kaže ona da bi on ubio i ljubavnika i nju. A onda je cimer rekao da s potencijalnom energijom nije sve jednostavno i da ne može postojati sama za sebe nego da joj treba neka druga potencija s kojom je komplementarna. Naravno (rekla sam mu da ima tamo negdje netko s potencijom komplementarnom mojoj pa je onako malo zakolutao), upravo zato i je potencijalna zato šta je sve naokolo također potencijalno, iako više nije kad napuniš trideset godina jer su se skoro svi valjani nekako uspili poženiti, a ako ne možda su još malo premladi.

Da bi ti partner mogao reći da ne bi mogao bit s nikim drugim, mora se prvo s nekim drugim zamisliti pa uviditi neprihvatljivost te slike, ili nemogućnost da si je predoči kako valja. Dakle, ipak se mora zamisliti, a kako mi je ta pomisao neprihvatljiva, pomisao da se zamisli(š) s drugima, ne smijem te ni upitati hoćeš li me prevariti, jelda da me nećeš prevariti, jelda da me ne bi mogo prevariti? Ne smijem te pitati možeš li se zamisliti s drugom jer te tako tjeram njoj. Jer kad Pilar *inglesu* objašnjava šta mora učiniti kako bi osjetio miris smrti, jel nama taj miris dočaraju nanizane slike junaka koji ljubi babe nakon šta su ove pile krv u klaonicama, ili nam ga dočara pomisao da poljubimo jednu takvu babu?

Mislim da je onaj koji je naučio dirat ženu na način da ona nema dojam da je on doživljava kao nešto odvojeno od sebe, to jest na način da ona osjeća da ju je prokužio, mislim da je on, mislim da su ti shvatili žene. Ženu. Mene. Kako osvojiti ženu? Navedeš je da se sviđa sama sebi, u svojim očima, u tvom prisustvu. Ne tako šta joj laskaš ili govoriš šta ti se ne na njoj sviđa, nego tako da se trudiš da se njoj to sviđi. A onda, kad si je tako učinio zadovoljnom, trebaš joj se prodat. To ćeš napraviti tako da budeš samoostvaren i dobar sebi u svojoj koži tako da ti nitko, tako da ti ona ni ne treba.

Najzadovoljnija sam kad se moja osobna patologija, utemeljena potpuno na nesvjesnom, podudara s nazovimo ih objektivnim značajkama na nekoj osobi, na nekom muškarcu koji me se prethodno potpuno iracionalno dojmio. Pa ga ne moram izvlačiti uspostavljanjem naknadnih narativa, niti tražiti načine kako da se zavaram znajući pritom da se varam (čemu pak moram pribjeći kad me se dojmi i draga mi postane osoba čiji mi naknadno otkriveni detalji podrivaju dragost), jer se ta osoba neprestano samopotvrđuje u slici koju sam za nju stvorila, prepuštajući meni da samo uživam u njenom društvu.

Malo sam se kao zaljubila u Giordana Bruna. Mislim da mi je došlo žao kako su ga spalili i da mi je došao ponos kako je odvratio pogled od križa, a i dodatno sam se zaljubila kad sam vidila njegovu sliku, to jest crtež (iako inače ne volim baš taj istančani tip muškarca). Mislim da nas je Giordano Bruno zadužio, a mi mu ne posvećujemo dovoljno hvale i osjećaja i zato mi je drago da sam osjetila nešto za njega. Jer iako zacijelo ipak ima ljudi koji Giordanu

upućuju hvalu, sigurno mu puno rjeđe upućuju takvu afekciju, a meni su moji osjećaji za njega dodatno dragi zbog mogućnosti da ih on slučajno može nekako osjetiti.

Pričali smo o nečemu, rekao je da ću to jednog dana doživjeti, a ja sam rekla da sam tužna jer možda me sutra zgazi auto i šta onda, a on nije, kao svi do tad, rekao da svakoga svaki čas može zgazit auto i da se s tim jednostavno moramo pomirit, niti je dodao da to nije razlog za ne izaći iz kuće, nego mi je rekao neka onda dobro pazim kad budem prelazila cestu. Zato mi se sviđa. Rekao mi je da je gledao moj *last.fm* dok smo bili svađeni da svjedoči mom prisustvu u svijetu. To je na prvu romantično i lijepo, ali ja sam mogla krvarit i izdisat dok se njemu u real timeu prikazivala muzika koja gori na mom kompu. Dok ovo čitaš, ja sam možda već mrtva. Ako želiš svjedočit mom prisustvu u svijetu i ja te pritom volim, morao bi bit kraj mene.

Ako gledamo funkcionalno, svi moji mladići su u stvari jedan te isti. Ne kažem da je svejedno s kim sam, jer je u pojedinom mikrohistorijskom trenutku ipak netko manje, a netko više podoban preuzet tu funkciju. Do problema dođe kad mi netko toliko dobro vrši funkciju da se malo zaboravim i pretpostavim da je stvoren za mene. Jedan mi je dečko kad sam jednom plakala sjeo u krilo. Nije mene posjeo u svoje krilo, šta bi napravio svaki muškarac koji drži do sebe i društvenih normi, nego mi je sjeo u krilo dok sam sjedila u njegovoj fotelji i plakala i bila zaljubljena u njega koji je imao djevojku s kojom je navodno seks bio super. To je najljepše tješenje koje sam ikad dobila, o kojem sam ljudima pričala, ali ga se još nitko nije usudio ponoviti.

Zaključila sam da je vrijeme da ga dam, naputak za sretan odnos: pretpostavi i vjeruj da je tvoj partner uvijek i neprestano na tvojoj strani, a kad osjetiš da ti više nisi na njegovoj, razidite se. I nemoj ostajati samo zato šta ti je nepodnošljivo svog partnera zamisliti s drugima.

*

Odustat ću od svoje slobode imanja ideje nekoga (kojoj uvijek bježim) kad u pretendentu vidim Njega, to jest kad Njega počnem zamišljati kao pretendenta, kad mi se stope u jedno. To je ujedno jedini način na koji ću dobiti svu i apsolutnu slobodu. Slobodu da si dam slobodu da radim šta hoću, a da znam da pritom nikog, pa ni samu sebe, neću zajebati suzdržavanjem, jer ću znati da nigdje drugdje ne želim biti, s nikim drugim, radeći ništa drugo. Pitanje više nije o bježanju iz zbilje u fikciju nego obrnuto. Ali iz fikcije ne mogu pobjeći i tražiti utočište u zbilji, mogu ga tražiti samo u (nekoj) drugoj fikciji.

Kad je netko jako nesebičan u voljenju mene onda mu nedostaje sebičnost koja bi imala pokriće u nečemu u njemu, nečemu na osnovi čega ima biti sebičan i nečemu za šta mi je potrebno da postoji, jer neću biti s nekim bez osnove. Close readala sam krevet i na kušinu našla jednu njegovu dlaku koja je možda bila i moja, ili nečija treća ako se netko opako poigravao s mojim krevetom unatoč tome šta zna šta ja mislim o tome. Stavila sam je ispod kušina, kao improviziranu vradžbinu, ne bi li mi sutrašnji dan donio njega. Tek poslije sam se osvrnula na sva ta zbivanja

i sjetila se da mi je jutro njega zaista i donilo, ali nekako na silu, kao u umjetno izazvanoj čaroliji, kao da ga je začarala i dovukla neka izvanjska instanca, kao da ni sam nije znao šta tu radi, a nije bilo rastapanja kao u pravim čarolijama koje se dese jer ih je neka viša sila, recimo ona popkulturna, naložila. Pop kultura ne mari za moje želje i rijetko u moje simpatije usadi želju spram nekoga poput mene i zato ne vjerujem više u nju. A za razliku od manje ili više razrađenih himbi, igara i mreža kojima opličeš i u koje hvataš odabranike – nešto šta ja nikad nisam znala izvest namjerno – vradžbine su zakurac.

Kad se neki momak ili cura, koji se recimo zanima za mene, raspituje kod mojih prijatelja o meni i o tome bi li imao šanse, i (ako oni odobravaju našu potencijalnu vezu) osmišljava skupa s njima ulaznu strategiju, to je pomalo kao kad pretendent ide pitat ruku u oca svoje odabranice, šta je zlo, znamo to, jer taj ženu tretira kao robu nad kojom se vlasništvo prenosi, ali isto mi je nekako lijepa ideja da momak kojem se sviđam prvo dođe kod mojih prika pitat smije li bit sa mnom. Makar bi naravno popizdila kad bi mu oni recimo rekli ne, bolje ne, nije ona sad za veze. Ali isto mi je mila ta ideja, valjda zato šta sugerira da im, svojim prijateljima, pripadam.

Kad muškarci dobiju želju za pripadanjem i podređivanjem, koju tu i tamo dobiju svi muškarci i žene, oni ili postanu gej pa se podaju muškarcu, kojem se jedino valjano možeš predat, ili odu u marince. Ležala sam u mraku i mislila na izbjeglice i migrante općenito, po kampovima i šumama. Opirala sam se snu jer sam se bojala da će, kad zaspim, moja svijest ući u jedno od njihovih tijela

i da ću se probudit u hladnoći, vlazi i blatu. Prestravio me užas koji sam osjetila od pomisli da sam mogla bit tamo, ne ova ista ja, ova bi poginila davno prije, ali neka verzija mene. I onda me prepalo olakšanje koje sam osjetila jer to nisam ja, jer je bilo sebično i užasno. Kad je baba bila djevojčica, bila je u zbjegu u El Shattu. Od nje sam prvi put čula tu riječ, *zbjeg*, i zvučala mi je lijepo i uzbudljivo, jer ko kao dijete ne bi volio ići u neku daleku pustolovinu, u neki zbjeg? Tamo je bila među najboljim učenicima, koje je neki autoritet pozvao na prigodno primanje, za koje je ona od neke manje dobre, ali bolje opremljene učenice posudila postole, jer ne možeš ići bosa na audijenciju pred autoritet (šta je bila činjenica koju, ako si poznavala moju babu, nisi pred njom osporavala). Tamo su im održali govor, dali im jest, a onda svima koji su bili bos podijelili novi par postola. Neki ljudi imaju ratne priče iz devedesetih, ja imam samo iskustvo hrvatskog antiratnog popa, pakiranja za sklonište i dril tetinih vojnih vježbi s terace. I imam tu babinu priču, koja mi je kako sam starila zvučala sve tužnije, ali mislim se sad, u Egiptu mora da je ipak bilo malo toplije nego u Egejskom moru.

Kad se dogodi neki bombaški izgred, požar ili epidemija u zapadnom svijetu, ne dopuštam si da me to posebno pogodi, jer znam da to ne bi bilo korektno, pa dopuštam da me pogodi točno onoliko koliko i zločini drugdje, točnije trećegdje po svijetu. Znam da bi izražavanje sućuti u ovakvim slučajevima ustvari bilo neprimjereno, ali iz mog gledišta neprimjereno mi je čak i osjećat. Razumijem da većina ljudi suosjeća jer im je Zapad bliskiji, jer su u Australiju emigrirali njihovi preci, jer u Londonu parovi u

filmovima doživljavaju romantične susrete, a u Parizu smo ih možda i sami doživili, tamo di ljudi žive u civilizaciji sličnijoj našoj od neke istočne. Ono šta me svaki put potrese je globalna podrška, iskreno ganuti i užasnuti ljudi, na kojima vidim da mogu suosjećat, da ih se može dirnut i da mogu bit pogođeni, i onda, ako se već ne možemo nadat da se informirano ujedine u globalnoj pobuni protiv kapitalizma i zapadnog imperijalizma, možda ipak možemo računat na sve njih, na neku emotivnu mobilizaciju, u kojoj će svi građani svijeta kojima su dostupne neizmanipulirane informacije bit ganuti na čistoj razini ljudskosti, i odlučit se pobunit. To mi se čini kao realna opcija, možda jer je danas tako sunčan i topao dan pa se sve čini optimističnijim nego šta je.

Kao kad se u našem umreženom europskom sustavu struje upali novo trošilo pa se odmah malo odvrne špina na hidroelektrani da dobijemo malo više struje, taman koliko treba da nikom ne padne napon, tako bi bilo lijepo da se, kad nekom zatreba posao, otvori novo radno mjesto, a ne da netko gladuje i ovisi o solidarnosti prijatelja i privrednoj grani sakupljanja, ali više ne bobica i gomolja nego plastičnih boca. Da se kad nekom zatreba magnetska rezonanca otvori novi termin za pregled, a ne da čekaš petnaest mjeseci. Da se onoga ko poželi naučit nešto samo primi u učilište i kaže izvoli, uči. Da se gladnima da hrane, deložiranima kuće, a usamljenima prijatelje. Bilo bi super da nam društvo funkcioniira kao strujna mreža bez redukcija.

*

Mislav je prošao kroz grad pa sam mu malo nametnula priču o mom stanju čisto da bude apdejtan, šta je on po običaju okrenio na priču o ljudskom stanju pa smo se po običaju malo porječkali, ali na kraju dana shvatila sam da je i kad su stvari skroz bezizlazne masu lijepo vidit da ima ljudi koji navijaju za mene. Isto tako ja navijam za neke ljude, za neke ponaosob, a za ostale onako općenito, za sve nas koji smo u očima evolucije luzeri.

Za neke ljude mi je žao šta su dovoljno stari da im mama više nije živa. Žao mi je i mene koja ih promatram i vidim da bi pod svaku cijenu trebalo da ih netko voli bezuvjetno kao majka. Žao mi je šta osjećam da ja sama za to više nemam kapaciteta. MIMOišla sam nekog lika s koletićem i očalama, ćelavog i zato stvarno prestarog da mi bude sin i došlo mi ga je milo i žao, ne jer je to nečiji roditelj pa je isto tako mogao bit i moj pa ga po toj osnovi volim i neću ga zajebavat, nego jer bi on mogao bit moj sin i volila bi ga bez obzira na sve, makar bio masovni ubojica. Taj pomak mi govori o nečemu, ne o tome da bi htjela dijete, nego da se nešto promijenilo, možda moj poremećaj.

Iako još uvijek imam mamu, večeras sam se prvi put isplakala jer sam se zato šta je tata umro osjetila kao siročić. Stojim u kuhinji nad pjatom vrele juhe koju sam odmrznila i plačem. Mama mi je ostavila pun frižider zamrznute juhe i ostala na otoku obrat masline. Sama sam u njenom stanu u kojem su mi kuhinjski elementi previsoki, kao i u mom jer je iznajmljen, i osjećam da nigdje za mene nema

mjesta, ni osobe, ni doma. Iscrpljena sam i znam da će ona jednog dana umrit i da ću jednom kad ona više ne bude živa odmrzniti njenu zadnju juhu i da nakon toga stvarno više neće nimalo postojat, pomalo kao ni sad.

Kad sam zadnji put odlazila s otoka osjećala sam tugu posljednjeg puta kad ću odlazit odatle, recimo kad pokopamo didu ili ako se naposljetku proda ta kuća, znajući da je ovaj put možda posljednji i nastojeći bit okej s tim, isto kao i s činjenicom da ću jednom morat odmrzniti tu zadnju juhu. Dida je jedini koji još ima veze s onim životom, koji će otići za njim. Svi mi koji ćemo ostat nećemo bit dovoljni da zadržimo stvarnost koja sad ionako postoji samo u tragovima, stvarnost u kojoj sam dijete, u kojoj ima nade, u kojoj se svi volimo, zaštićeni smo i čarolija je stalno svuda oko nas dok s bora svjetlucaju lamete a iz špahera cjepanice, stvarnost u kojoj još ima šanse, za koju znam da je nema, ali nekako je još uvijek moguća, u kojoj starci nakon večere igraju na karte dok mi trčkaramo oko terace sretni šta su svi koje volimo blizu i šta su zabavljeni pa nas puštaju da zvrndamo, zadivljeni time kako brzo broje punte u briškuli i opijeni friškoćom kasnojletne noći. Kad dida umre, ostaće mama, kad umre ona, ostaćemo mi rodice, ali jednog dana ću ostat sama. Marina mi je rekla da je trik da stвориш svoju obitelj, ali to se kod mene nikako ne dešava jer nemam novaca i jedva se brinem za samu sebe i jer uostalom nitko osim onog Fabrizia ne želi rađat djecu, nego stojim tako sama po strani i gledam druge kako se rastvaraju u tom nizu zauzimajući u njemu svoje mjesto, dok ja konstipirana ostajem zacementirana na jednom njegovom kraju. Ali ja sam ionako odmalena, od stvarno

malena u bajkama svaki put htjela bit vila, a nikad princeza, i nije da se zavaravam da sam vila, ali mi je zato normalno da u svom životu nisam u glavnoj ulozi. Vanessi sam rekla da u svom životu statiram, ona mi je odvrtila da je to zato šta sam glupa, i složila sam se s njom. Kad ostanem sama, nadam se da će osjećaj da živim i dalje postojat, jer nije u didi, niti u nikom drugom, nego samo u meni.

Smrti se više ne bojim kao nečeg šta će možda bolit ili bit neprijatno, ne bojim se napuštanja voljenih ljudi niti sam ljubomorna radi njihovih budućih pustolovina bez mene, nije mi problem šta još toliko toga želim obaviti, sad mi je svejedno, neka dođe, možda bi mi bilo malo žao jer sad znatno bolje znam kako živiti, ali svejedno, neka dođe, nekad kad sam jako umorna pomislim, pa šta, neka dođe odmah, kad trebam rezat nokte ili jest tad pomislim, nek slobodno dođe, dosadilo je više ovo iznova i iznova, ovo neprestano održavanje ovog tijela koje me sve više izdaje. Nekad, kad ležim u krevetu pred spavanje ili sjedim mirno sama, pomislim: možda sad dođe, možda u sljedećem trenutku asteroid ili avion spiče u mene ili se sruši strop, i stalno nastojim da mi to bude okej, ali primjećujem da se ne moram puno truditi, samo me uhvati tuga kad vidim da je umro netko stariji pa to svi oplakuju jer je nekako dirnuo njihove živote i onda mi bude krivo da ja umrem, ne jer sam naspram njih još mlada za umrit, nego jer su oni eto takli druge i bili su poznati pa računaš da su i sami kroz sve to valjda doživili nešto veliko i lijepo, a meni se tad učini da nisam doživila ništa, ni lijepo, ni veliko i postanem pretužna, makar znam da je sve to mučka propaganda.

Onaj trenutak kad su na križanju svjetla iz svih smjerova crvena ovih dana je jako dug, a ja stojim i pitam se, kad već imam tako osjetljivo srce, trebam li si ga sama opetovano slamat time šta ga izazivam, ili bi možda bilo zdravije da ga pazim. Nisam sigurna trebam li, ako ne mogu, nužno bit jaka samo zato šta mislim da su slabici pičkice, a ja, iako nemam problema s prihvaćanjem drugih pičkica, ne želim bit pičkica. Jednako me brine i promjena, ona osvježava, a promjena perspektive je nešto najzdravije šta ima, ali promjena samo radi toga da se ne uljuljam i ne opustim previše, promjena koja je više-manje svrha samoj sebi, je li mi ona baš nužna? Ali otkrila sam nešto: poanta je gibat se sinkronizirano s fizikalnim kretanjima svemira, a po potrebi u otporu spram socijalnih, i to onih zlih ili onih koja se iz ovih ili onih razloga temelje na glumatanju.

Mirela mi zavidi šta sam starija od nje, rekla mi je. Udahnula sam da joj kažem da istina, jesam nešto mudrija nego prije pet godina, ali meni se opcije sužavaju brže nego njoj, meni se lakše osjećat uzaludno i kao višak, imam veće šanse za usamljenost (znam da ću zauvijek bit usamljena, jer se ničije traume neće podudarit s mojima i šta vrijeme više odmiče sve su manje šanse da ih nekome uspijem ispričat toliko detaljno i da ih on saslušat toliko predano da uspijemo premostit to stranje), tijelo će mi otkazat prije njenog, ali preduhitrila me rekavši da zavidi *svima* koji su stariji od nje, da totalno zavidi babama, jer se boji smrti koja može doći bilo kad, a kad dođe, ona bi volila da u tom trenutku bude šta starija, jer će to značit da je proživila više. Volim kad mi prijateljice neočekivano nabace novu perspektivu na život. Ali baš sam im ispričala, da i živim još

samo godinu dana, bilo bi okej jer sam živila tako zgusnuto da mi život slobodno možeš razrijedit, i za jednu litru dobiješ deset litara napitka. Bolnog, ali napitka koji u krizi može dugo potrajat.

Promatrala sam nekog splitskog šjora i shvatila da uopće ne znam kako se od dječaka postaje šjor. Vjerojatno prvo postaneš momak pa muškarac, ali skok do šjora skroz mi je nepojmljiv, šjor je tako distinktivan, zaokružen, stamen i stoičan da mi se čini, iako nikad nisam vidila malog šjora, da mora da se šjorom rađa, a ne postaje.

Kad vidim malene dječake nekad pomislim: ja bi jednom, za petnaest godina, mogla bit s njima. Ne jer me privlače, niti išta, pa da čekam da postanu legalni, nego primjećujem čistu mogućnost. I kao šta sad mogu bit s nekim petnaest godina mlađim, ko je imao samo tri kad sam ja imala osamnaest, tako ću jednom možda bit s nekim ko još ni ne postoji pa ćemo pričat: ti se tad još nisi bio rodio!

Već neko vrijeme tražim okolo po svijetu, ali ne mogu ga naći: di je mjesto starijoj ženi? Nekad u busu vidim malenu, suhonjavu staricu koja nosi neke prevelike torbe i prepadnem se, pobjim se da ću jednom postat ona, da ću ostat kao ona, sama, bez ikoga da joj nosi torbe. Stari ljudi u busu zure u mene, jedu me očicama stežući svoje bezube čeljusti, promatraju više nego drugi jer im se manje toga događa nego nama ostalima, kao pozorna i stroga stabla. Najviše se bojim da ću jednog dana postat kao oni, a paradoksalno bi me puno više utješilo da postanem stablo.

Nisu mi jasni neki ljudi: oni koji vole promatrati ptice i oni koji vole šetat. Uvijek mi je bilo dosadno

šetat, ali sam to u zadnje vrijeme malo revidirala. Tomi mi je rekao da bi bilo korisno moći se zaboljeti, a moja varijanta toga je da dok šetam gledam u stabla i uživam u njihovoj trodimenzionalnosti. Uz to, stabla su lijepa i monumentalna i skroz fascinantna jer su živa, ali opet skroz statična, čine mi se statična čak i kad puše vjetar, jer ne miču se sama, tad su kao pokretne skulpture koje me dozivaju granjem nastojeći bit prijeteća, ali su mi samo smiješna i to dobro djeluje na mene.

Možda mi šetnja toliko smeta jer sam kao mala imala taj neki, poslije je bilo jasno da je bio opsesivno-kompulzivni, poremećaj da kuda odem, tuda se moram i vratit nazad (potreba koju sam potajno praktično zvala „kuda pođeš, tuda se i vrati“), inače bi mi se putevi, gledano iz svemira i onako općenito, zapleli, i sve bi ih teže bilo razmrsit. Ne znam, a mislim da nisam znala ni tada, zašto bi na kraju bilo nezamislivo loše da se nikad ne odmrse, al sad kad gledam, pa kvragu, to je dokaz da si živila, al sad svejedno, jučer dok se on tuširao ustala sam s njegovog kauča da smanjim muziku i vratila se drugim putem i bilo mi je žao šta me taj film ne pere više, jer bi mi onda zadovoljstvo šta sam se zapetljala baš *tu* bilo još veće.

Kad šetam u gužvi najčešće me nerviraju spora starčad i nepredvidiva djeca, ali sjetila sam se da svi imaju jednako pravo bit tu pa sam se prisilila šetat solidarno i usporila na nula na sat jer neka cura uči hodat bebu, pa neka je i nasred Rive na Svetoga Duju. Kad se malo istreniraš i savršeno prilagodiš brzinu, kao kad u vožnji auta ne moraš nimalo kočit niti ubrzavat prije pretjecanja i prestrojavanja, počneš se kretat u totalnoj harmoniji sa svim oko tebe, sa svim

živim i neživim, i ako malo apstrahiraš i sve svoje bivanje svedeš samo na to kretanje, totalno si sinkan sa svime i samo kliziš kroz život pa makar i samo dok traje šetnja.

Ako se osjećaš pogubljeno, dobro je probat od grada napraviti svoj dnevni boravak. Izađeš s knjigom, slatkišima i termosicom, ili si kupiš kavu, i ustoličiš se na klupi. Čitaš, pišeš, rašpaš nokte, dočekuješ ljude, pretvoriš obalu u svoj salon, i zavladaš tim mikroprostorom, a kako je on vani i na neki način sinegdoha makroprostora, osjetit ćeš (se kao) da pripadaš.

Branit se argumentom da je seks prirodna potreba i pojava i da ne smijemo dopustiti da društvo moralnom zabranom izvođenja na javnom mjestu ograničuje njegovo prakticiranje, griješimo, bar bi ja griješila, jer meni ne važi taj argument, meni važi to šta nikad ne volim grad kao za vrijeme seksa negdje vani, nikad ne osjećam da mu toliko pripadam, njemu i svemu čega je on manifestacija, nikad nisam toliko izmirena sa sobom tu di jesam, takvom kakvom su me učinili i sa svime s čime tu moram dolaziti u kontakt. Znamo da takav osjećaj nije produktivan, jer ne valja nikad bivati udobno na svojoj poziciji, ali bit potpuno uklopljena, znat da je grad tu zbog mene, znat da je netko to sve sagradio i uredio baš tako da se ja u jednom trenutku mogu zajedno s njim naći na nekom izoliranom i naklonjenom mjestu, da se okolo sve dalje odvija i da se nama odvija paralelna radnja unatoč onoj opciji, možda upravo i zbog nje, sve u kombinaciji s oksitocinom pripuštenim u moj mozak, pruži mi malo prijeko potrebne utjehe.

*

Kad putujem pa na trenutak odlutam sama sa sobom, svaki put me uzbudi opcija da se izgubim i nestanem zauvijek, tad je to jako jednostavno, nestat u trenu, ne samo tehnički nego i intimno, u potpuno i skroz drukčiji život. Rulamo. Ja se više bojim svoje panike i srčanog aresta nego pada. Dok sam zauzimala emergency pozu (brace, ili češće onaj s rukama naprijed jer izgleda manje psihotično), jer ja za svaki slučaj uzlijećem i slijećem u emergency pozici, ozlijedila sam se zabivši si zaboravljene sunčane naočale u glavu. Na zadnjem letu uspostavila sam protokol: treba se podijeliti na dva dijela. Dio koji percipira ugrožavajuće momente treba odijeliti od dijela koji dirigira tjelesnu reakciju, jer taj dio se ne smije uznemiriti, jer ga ne mogu smiriti, jer nisam neki jogi koji bi imao toliki nadzor nad tijelom, plus nadat se postići to u povremenih sat ipo europskog leta je malo preoptimistično. Dijelu sebe koji reagira na opasnost pripustiti samo elemente ljepote pogleda, zanimljivosti protokola leta ili stvari potpuno nevezane, poput knjige. Ignorirat trešnju, glas iz zvučnika, naputke za odvezivanje pojasa (kojeg ionako valja ostaviti vezanog). Dio koji percipira opasnost podržavati samo u onoj mjeri u kojoj percipira, i ne dati mu da reagira, i pohvaliti ga kao dijete koje je uspilo shvatiti nešto što je za njegovu razvojnu fazu sasvim očekivano i što nas kao normalnog (to je ona nijansa koju valja postići) roditelja ne uzbuđuje pretjerano. Gledala sam u mračnom staklu prozora svoj odraz, gledala sam zapravo na sebe iz tog odraza. Bilo je strašno pa sam

se nasmiješila, da malo ublažim stravu. Shvatila sam da me nitko nigdje ne čeka. Sjetila sam se da sam jako puno puta htjela umrit. Ali nikad kad sam u avionu.

U lobiju hotela bilo je okačeno više satova s vremenom u kul svjetskim gradovima. Ima nešto smiješno i čudno kod vremenskih zona: u kojoj god zoni da se nalaziš, minute su svugdje na svijetu iste. Svima je sad i trideset i pet, svima na Zemlji, i eto, našla sam si još jednu utjehu. Poslije sam saznala da se vremenske zone negdje dijele na pola sata pa mi je i ova utjeha pala u vodu, u bezdan vremenskog konstrukta. Bus je stao i vozač je rekao pauza dvadeset minuta. Svi smo izlazili, a Japanac je sjedio kao da se to njega ne tiče. Pošla sam mu reći da krećemo dalje za twenty minutes. Stranci oko mene oduvijek su ovisili o mojoj ljubaznosti.

Mislim da mi cijeli ovaj sistem organizacije života čovječanstva po različitim gradovima ne odgovara. Ne mogu slobodno ići istraživat i putovat, da usput slučajno ne zavolim neke ljude koje će mi poslije bit teško ostavit i koji će mi većinu vremena bit daleko. Osim toga, sve šta ima na svijetu ja moram vidit da mogu bolje kategorizirat, šta pak moram jer sam opsesivna, a to je tako logistički teško i vremenski neizvedivo s obzirom na veličinu svijeta i brojnost kategorija prema kojima ga kategorizirat imam potrebu. Trebalo bi da smo svi na jednom mjestu, da su tu svi koje volim i da zajedno putujemo i istražujemo nenaseljene predjele zabavljajući se pritom minimalnom klasifikacijom.

Onako odozgo iz aviona, kad su počele djelovat tablete, izgledalo mi je kao da je cijela Zemlja preorana i zasađena i da nema brige. Sad kroz prozor vlaka gledam kuće i prozore na njima, strašno ih je puno, kao i ljudi po cestama, i to je ono šta me pogodi dok putujem, sve te puste, puste, neizbrojive kuće u kojima živi nebrojeno ljudi, svi sa svojim težnjama i potrebom da budu sretni, a nemoguće je da se njihove želje i nastojanja poklapaju sa željama ostalih i sve je zato jako zbrčkano i neizvedivo dijelom i jer na sreći moraš radit združenim naporima, osim ako baš zagusti pa kao ja sad pokušas pribjeći mutnim metodama postizanja unutarne sreće i mira potpuno nevezano uz ikakve izvanjske inpute. Gledam u prozore tih kućica i mislim: tu bi mogao bit netko koga bi mogla volit, netko ko bi mogao volit mene i to je velika tragedija, to šta postoji ta potencija, a vlak je tuda samo prorjuro i sad me odvodi dalje, nije se pokvario tu posred pruge između Salfordsa i Horleya, grozno je šta postoje tolike provincije i potencije, kad se neće ostvarit, i grozno je šta prividno postoje posvuda pa ne znam di trebam doći, u kojoj zabitoj selendri koje točno zemlje da ga potražim i nađem, jer iako naizgled postoje posvuda, potencije, kao i portali za druge svjetove, postoje samo ponegdje, i to za svakoga drugdje pa za njih znaš tek kad kroz njih prođeš. Alternativno, zamišljam sebe iza nekog od tih prozora, zarobljenu i izgubljenju u uniformnosti ciglenih kućica pod jednolično sivim britanskim nebom i hvata me klaustrofobija, više nisam u vlaku nego tamo, di postoji izgledna opasnost da me nitko nikad ne nađe. Vraćam se u vlak i još mi je teže šta sam njega ostavila negdje u nekoj od tih kućica uz prugu,

ali ne više zbog mog gubitka, nego njegovog: on sjedi pored prozora i čeka – u pop kulturi, a možda i zapravo, čekaju uvijek samo žene, ali onaj u kojeg ću se ja zaljubit je netko ko čeka, mene – gledajući kako po pruzi juri vlak i zamišlja mene u njemu, tužan šta sam ga ostavila. Iako oboje patimo, puno je lakše tugovat kad si ti onaj u vlaku.

Došla sam doma, tu je sve bilo prazno. Vukla sam se po stanu radeći sve nešto tu i ponešto tamo, bez snage da se operem ili nečeg prihvatim. Naizmjenice sam plenkala i plakala, mijenjala ploče pa odlučila pisat, jer to mora da su aktivnosti za usamljene, čitanje i pisanje, ali sam onda na sušilu ugledala izgužvan Fabrizijev ćilim, kojeg mi je donio iz Katra da mi se umili nakon šta se poseksao s onom Švicarkom koja mu se uvukla gola u krevet, pa sam ga krenila opeglat, kako mi je sugerirala sestra. Klečala sam i peglala taj ćilim, Magnetic Fieldsi su svirali tridesetu od 69 *Love Songs* i mislila sam se kako mora da je to peglanje ipak najusamljenija aktivnost od svih.

Tražila sam najbolju verziju pjesme da je okačim online u pokušaju, za koji sam znala da je uzaludan, da javno dočaram razmjere moje patnje i u opisu amaterski snimljene live verzije pjesme neki fan Manicsa napisao je *for those who couldn't make it* i to me strašno rasplakalo, to šta za mene mari netko ko me ni ne zna, to šta pripadam zajednici fanova koji nisu mogli bit na tom koncertu, to šta negdje pripadam, negdje među neke ljude koji ne znaju da postojim, ali me pretpostavljaju, i koji ne znaju za moju bol, ali i nju pretpostavljaju i onda mi više nije bilo važno obznanjivat svoju patnju, jer se za nju već zna.

Svi smo mi bili u situaciji kad se nismo mogli izrazit, to jest kad nismo nikako mogli našim bližnjima i cjelokupnom okolnom svijetu iznijet kako se osjećamo, pogotovo iskazat to do u delikatne tančine. Pa onda dođe netko za koga nam se učini da je do u tančine, iako ipak najčešće ne i delikatne, osjetio šta mi hoćemo, šta mislimo i šta jesmo (iako to ni mi sami ne znamo definirat) pa ga poželimo za ljubavnika.

Našla sam lijep primjer metafore za to: kad igraš *Scrabble*, čak i ako imaš savršenu riječ složenu pred sobom, ne možeš je postaviti na ploču ako na njoj ne postoji bar jedno slovo te riječi; riječi ne mogu neovisno i slobodno plutati pločom, moraju se za nešto vezati. Isto tako mi, čak i ako je sebi uspijemo savršeno definirati, cjelinu nikad ne možemo ispljunuti na van ako se ona ne može nadovezati na nešto što vani već (po)stoji. Kao u onoj bajci u kojoj, da bi se vratilo kući s nekog dalekog, čudesnog i opasnog mjesta, moraš doma imati nešto svoje na koje možeš naskočiti. Ali, a ovo sad je moj partikularni problem, jebeš povratak kući u kojoj živiš sam.

*

Anonimni komentari u online prepiskama me uzbude jer uvijek pretpostavim da su njegovi. Autoru oni daju privid nadmoći jer prema meni, bez da ja to hoću, uspostavlja igru, otvara kanal kroz koji prolazi moje nadanje i njegovo iščekivanje i moje traganje za znacima i njegovo šutljivo pretpostavljeno hihotanje i moje propitkivanje i nesаница. Često mislim da tajanstveni odašiljači ne znaju da se anonimnim tekstom lišavaju sebe, da ja njihov tekst mogu gurati u rupe razasute tu i tamo po sektoru želje, rupe koje krolim sama i koje s autorom teksta nemaju veze. Kad je odaslano, više nije tvoje, jer je vlasništvo svijeta i jer se čita tumačenjem, a ako je uz to odaslano bez autora, čita se i stvaranjem autora kojeg ja u sebi rađam, a pravi autor za mene umire.

O svom recipijentu imam nezgodno razvijenu svijest. To može bit korisno, a može i frustrirajuće. Kad se s recipijentom nalazim oči u oči ponekad primijetim da i on vidi mene, šta znači da vidi da ga vidim, ali još gore je to da on vidi mene, jer kad me netko vidi onda se paraliziram i ne mogu napraviti ni najmanju gestu niti reći ikakvu riječ, jer će on jasno vidit, osim da vidim da me vidi, da lažem, jer će način na koji ću ih reći, a koji će bit viđen, u sebi sadržavat informaciju da govor uopće nije moguć.

Moji pretendenti sa mnom nekad imaju problema jer ih odjebem riječima koje ih još više zavedu. To se dešava polunesvjesno i zato često smatram da sam govno. Nekog ko mi je osobito drag upozorim da ću ga odjebat riječima koje će ga još više zavest, ali i opet prikladnim riječima koje će ga, na metarazini na kojoj se nalazimo, još više zavest. Ovo naravno ne važi u slučaju psiholoških manijaka. Neki čovjek mi je poslao mejl s naputkom da mu, ako ne želim s njim komunicirat, vratim prazan mejl nazad i očito je da se tu pod krinkom nepristajanja na komunikaciju krije komunikacija sama. Oduzeo mi je slobodu da svoje (ne) sudjelovanje u razgovoru izrazim kako god ja hoću, a ako ga izrazim performativnom šutnjom ona će njemu značit nešto drugo, jer je u taj performativ unaprijed upisao značenje koje se ne podudara s kanonom značenja šutnje u ovakvoj i sličnim situacijama. Volila bi da mogu bit elokventna za smislit repliku koja će nepristojnog verbalnog nasilnika istovremeno odbiti i primirit, osvijestiti, posramiti i ušutkat. Mislim da takva replika ni ne postoji. Mogu im opaliti plesku, vrištati, grist ih i izvrijeđati ih na mrtvo ime, ali u zadnje vrijeme sam počela samo gledat kroz ljude

kao da ništa nisu rekli i sve više odbijam sudjelovat u komunikaciji. Ne nadam se više da ću živit u harmoniji sa svijetom, ali mogu pokušat bar zadržat integritet sama sa sobom.

Kad se nekom približim i rastvorim malo da mogu s njim intimno komunicirat, kroz taj otvor nasumične krhotine svijeta mogu ući dublje u mene, u tom razdoblju dok je otvoren portal. S prijateljima je drukčije, kad se dugo znate razvijete mrežu cijevi i priključaka jedni u druge, ali kad nekog tek upoznaješ onda se rascijepiš kao rana, ne pred svakim, i ne svaki put jednako jako, ali pred nekima.

Pitam se imaju li i drugi potrebu nekog povrijedit samo da bi ga mogli utješit, pitam se imaju li drugi uopće potrebu nekog tješit. Prvi put sam je osjetila kad je mama napravila kolač. Nestrpljivo sam ga kušala i ona me upitala kakav je, a ja sam je u tom trenutku toliko volila da mi je to bilo nemoguće iskazat pa sam joj rekla da kolač nije dobar i još malo nabrajala kako je loš, da bi odmah u sljedećem trenutku došla do nje, zagrlila je i krenila je tješit i govorit da je kolač dobar i da je sve okej. Sad vidim da to zapravo nije bila želja za tješanjem, nego želja za iskazivanjem ljubavi.

Prijatelji mi uvijek kažu da sam zaljubljiva. Al nisam ja ustvari nešto strašno zaljubljiva, samo nisam htjela bit sama. Uvijek sam imala neke kratke veze i puno kratkoročnih ljubavnika i uvijek sam na to gledala s tugom, al pričala mi je sestra kako joj je svaki muškarac priznao da je prevario svoju curu, a Goran mi je pričao da ima poznanicu koja jako voli seks pa ga svima redom predlaže i do sad joj ga nitko, bio on sam ili u vezi, nije odbio. I

mislim se onda, možda su te moje veze bile dovoljno kratke da me većina njih nije stigla prevariti, makar naravno imam svojih sumnji, pa neka sam onda sama, bar nema nigdje nikoga ko iznevjerava taj aspekt mog povjerenja. Nadaje mi se ideja da više nikakve momke ni ne tražim i osciliram između toga da odjebem sve i toga da tražim zaručnika, makar još nisam dovoljno izhistorizirala brak, al on je i dalje romantičan, a uselit s nekim odmah nije glupo i iracionalno nego romantično. Uvijek kažem, ako za to postoje racionalni razlozi, vezu je dobro prekinit, al nije dobro iz racionalnih razloga vezu započinjat. U nju treba ući skroz iracionalno pa naknadno revidirati.

Kad me mladić ostavljao plakala sam i ulazak u prebolijevanje mi je otežavalo to šta nisam razumila: taj koji me ostavio nije bio onaj s kojim sam bila, nisam to razumila i pitala sam se di je on nestao i zašto me ostavio. Govorila sam si tad da bi mi bilo lakše da je umro, jer tad nije birao da me ostavi (iako bi mu to ipak zamjerala, naravno). Na televiziji je bila emisija o ljubavi spram robota i razmišljala sam: bi li kreiranje robota koji bi savršeno išao na ruku mojoj osobnoj patologiji po moju želju bilo dobro ili ne. Zamislila sam kako bi bilo dobit točno ono šta želim od mog partnera i upitala se: zašto bi bilo nezdravo uredit ljubavni život potpuno solipsistički. Nisam se mogla sjetit. Poslije je išla emisija za domaćice u kojoj su usporedili odvajanje od voljene osobe s odvajanjem bradavice, ili sam to pročitala, ili je netko spomenuo, u svakom slučaju mislim da je to još jedna pametna mudrost koja nam govori kako odvajanje boli jer smo toliko srasli s nekim da je opna na mjestu dodira nestala pa kad se odvojimo ostane otvor,

rana, ili pleonastička otvorena rana (nisam doktorica, ali zatvorene rane mi zvuče besmisleno, osim ako su na duši) i nije stvar u tome jesi li tu osobu recimo volio ili ti je išla na živce kao bradavica, jer ako ti je i išla na živce, i ako si svakodnevno maštala da je odrežeš, nakon šta si toliko pozornosti i emocija uložila u nju, postala ti je draga, draža ti je od ijedne druge izrasline i najviše bi izgubila ako mi upravo nju slučajno odreže neka pila.

*

Zadnjih par puta sam na otoku samo plandovala s ekipom pa sam ovaj put, jer je sezona loša pa u apartmanu opet milostivo nema Čeha, odlučila radit. Čupala sam korov i iz vrtla iskopavala balzamirane skakavce, volke, štipalice, konope, najlonske kese, komade cijevi, vijke i djetelinu. Pod slojevima suhog lozinog lišća i bezobrazno razgranatog divljeg špinata, koji je dobar za pohanje, našla sam dijelom sasušenu, ali inače jako dobro usčuvanu ribu. Bacala sam to sve, skupa sa slojem poluraspadnutog lišća koje je dida htio ostavit za gnojivo, ali nismo u šumi nego na okućnici turističkog objekta pa sam ga ja krišom grabljala grabljicama za prebiranje maslina u svojim rashodovanim *Accessorize* rukavicama od brušene kože, bacala u sić i preko ceste u bušak. Vrtlarenje je divno, meditativno i ispunjava me jer je korisno, jer unosim red u svijet i jer nema boljega nego kad ubereš par poma da se stignu ohladit do ručka, izvadiš par krumpira koje onda mama ode pofrigat, dok dida baca na gradele tikvu iz vrta (bolje je možda samo

kad nabereš pedoča s bove ili nehotice uloviš hobotnicu). I uči me strpljenju, jer ja bi htjela lavandu zasaditi odmah, a dida kaže da treba čekat zimu. Tako sam otkrila da je ono šta treba raditi: il faut cultiver son jardin, ou le jardin de son grand-père. Ne treba mi ni sedmero djece da rade rame uz rame sa mnom, djece kojoj bi plela džemperice i kape i koje bi uvježbala u maleni obiteljski bend pa bi dio godine pjevajući kultivirali svoj vrt, a dio nastupali po otočkim terasama kao Kelly Family s više muzičkog ukusa i ukusa u odijevanju. Ne, ne treba mi ništa od toga, samo komad zemlje, kopačica malena kao igračka, rashodovane fensi rukavice, u blizini more u koje se poslije mogu ubaciti, i misao na njega. Uvijek je tu misao na njega, ona je u pozadini svega šta radim, pa čak i kad obrađujem didin vrt. Možda ću konačno biti slobodna kad budem obrađivala svoj.

Odbacila sam mamu i Kseniju na brod i na povratku svratila do babe, jer mi fali i jer sam bila usamljena i tužna. Nakratko sam se zamislila tu, mrtvu, jer želim da me tu pokopaju, ali dan je bio divan do te mjere da sam zaključila da bi radije bila živa. Nije to bila volja za životom nego predah, kasnost popodneva ublažuje vrućinu, čuju se cvrčci, kukavice, daleki traktor i avion, počeli su letati ovuda, nisko. Grč u grlu mi nije prošao, ali osjetila sam da mi curi niz obraze, ovaj put suze. Avion je otišao ravno prema Krušici, srušiti se, kao u onom maminom snu. Babino odsustvo osjećam kao prisustvo. Ništa tragično ni preintenzivno, ali je tu. Ipak, baba živi kroz mene, i to ne samo kroz gene i sjećanja: kao šta sam nekad, kad bi mi ona posudila svoju robu, znala poprimiti njene geste, tako i sad, kad sam tu

sama s didom, dok nam podgrijavam šalšu (koju je ona zamrznila prije sto godina), zauzimam njeno mjesto, ali ne samo funkcionalno, nego i intimno: skužila sam, naprimjer, da razgovor s mačkom koja ti pokušava podapet nogu dok ideš istrest stolnjak preko terace, a koji je ona redovito prakticirala, tješi i ublažuje usamljenost. Kad bi mogla zavolit neku svoju nepoznatu čukunbabu, onda bi za mene imalo smisla nastavljat svoju vrstu i lozu. Zaboravit će me; ako i pružim svoje potomstvo u budućnost, uspomena na mene nije zapisana u mojim genima, a do gena bez sjećanja ne držim baš puno. Alternativno bi si smisao mogla pribavit tako da zadužim čovječanstvo, nečim tolikim da me se neće samo sjećat, već će me i volit, kao ja Giordana Bruna.

*

Neki se ne iznenade kad me vide na ulici, niti me pitaju kako je u Splitu, i za njih znam da ni ne znaju da sad živim dole, da ni ne znaju da me nije bilo više od godinu dana. Zavaravam se: to je zato šta mi ova sredina leži, šta u ovoj sredini uspijevam izgledat suvereno, i smijuljim se u sebi jer sam ih prevarila, i osjetim kao da tu pripadam, kao da pripadam svugdje, kao da se trebam iskorijenit iz primisli o tome da se unatoč svojim generalnim sklonostima igdje idem korijenit. Neke stvari su općeprihvaćene i samorazumljive i jako puno, zabrinjavajuće puno ljudi ih ne propitkuje. Naprimjer da se živi u jednom gradu, šta nam i sama država nameće uslugama uvjetovanim stalnim

boravištem, poput liječničke skrbi koja se van boravišta pruža samo u hitnim slučajevima. Malo sam ponosna na sebe šta se izazivam, ovaj put konkretno izmještanjem. Ono mi koristi, tu se podražavam kao dinamička kategorija, dnevno dobijam masu novih perspektiva i nije mi udobno, a i bez da nam Jelena kaže znamo da je udobno najgore – ono je lipo, al nije prezdravo, kao ni previše šećera, ili previše slušanja najdraže pjesme s albuma. Ne kužim dakle di živim i ne znam koji mi je sljedeći korak, osim da budem tamo di je on, kad on bude negdje di se može bit, a do tad da fristajlam, ili možda točnije: frifolam.

Ove mislim pune me krivnjom, ali grozno je bit bez svoga stana jer to znači da nemam sve ono na šta sam si se tako drsko dopustila naviknit: nemam svoje posteljine koja je čista i lijepa, nemam svojih prekrivača koji me grle optimalnom toplinom i mekoćom, nemam pranje na 40 nego na koliko domaćin pere, niti imam kaputa kojeg bi obukla dok se moj umeljan u novogodišnje blato pere i suši, nemam di masturbirat, nemam igle i konca da si zakrparam rupu, nemam korektora da ispravim krivu cifru na dokumentu, niti soja sosa da si začinim jelo. Svega toga nema ni mlada djevojka u nekoj pustolovini, naprimjer na putovanju ili kad recimo ode prespavat kod nekog mladića, pa se ja tako trudim bit naokolo, stalno bit naokolo, stalno živit neuredno, a kao spontano, bez rasporeda i reda, a kao uzbudljivo, to mi se bez puno razmišljanja nametnulo kao najbolja metoda samozavaravanja, puste manjke tumačit kao, i pretakat, u slobodu; ali ne prestaje mi bit teško bit bez vlastite sobe, bez vlastite stolice koja bi bila moja vlastita stolica koju bi oprasila i sašila joj kušinić, on bi

uvijek bio tako čist da bi se mogla na tu stolicu posjest gola, nemam te stolice koja bi uvijek bila tamo di je ostavim, koja bi uvijek bila tamo di je hoću, stolice na koju bi sjela s ovim laptopićem u krilu i na kojoj bi se konačno mogla malo odmorit.

Sjela sam radit i popit zdravi sok, dijelom jer nisam imala energije, dijelom jer mi je dosadilo bit stalno unutra sad kad sam eto u velikom gradu, a moram bit stalno unutra kad uzimam toliko posla da si mogu priuštiti ovaj život, i tamo sam upala u neku rupu u kojoj se pospano popodne vuklo tako sporo kao da planira trajat zauvijek, kad je ušao neki krhki čovjek. Kad je na njega došao red, upitao je jesu li internet i sok različita usluga. Kad je dobio potvrđan odgovor, ljubazno je pozdravio i izašao, a ja sam zamalo zaplakala, od ljubavi spram ljudi općenito.

Navečer sam umjesto da radim otišla na net opet razmotrit onaj stan s osamljenim kaučem i kalijevom peći u kojem bi mogla napisat *U registraturi* i naišla na neki drugi, odmah u kvartu, s apsurdnim fotkama usamljene WC školjke u dugom tjeskobnom hodniku i s golemim papučama pored madraca ugaranog u nešto šta bi moglo bit sauna, ali mi je onda došlo žao, možda jer sam u ogledalu vidila odraz čovjeka, jer tu netko živi, te goleme papuče su njegove, a on je stvaran, možda je luđak, a možda ima neke emocije, sasvim sigurno prema mami, vjerojatno neriješen Edipov kompleks, i onda više nisam mogla ismijavat taj stan i ništa mi se više nije činilo radosno, čak ni priče o drugaricama koje su se sretno skućile i našle poslove i otišle za ljubavlju i nije mi se učinila radosna ni moja priča, učinilo mi se da je ni nemam.

Svaku večer prije spavanja mama pere suđe. Ona voli da je sve uredno, i pod najčešće opere svaki dan, ali sa suđem nema kompromisa. Objasnila mi je da ne želi, ako slučajno preko noći umre, da joj nađu sudoper pun šporkog suđa – malo ekstremniji ekvivalent onoga kad uvijek nosiš čisto i fino donje rublje za slučaj da završiš na hitnoj. Dok sam bila kraj nje, umirivala sam je da ga može koji put i ostavit i obećala joj da ću ga ja oprat prije nego pozovem hitnu. Sad kad sam odselila, valjda ga opet vrijedno pere prije nego ide spavat. Na momente mi se to učini kao najbitnija promjena u svemu ovome.

*

To šta sam nekad htjela umrit omogućuje mi neko znanje: o tome kakva je rupa u prsima, kakav je osjećaj kad se raspadaš u prah, rasplinjuješ u dim i u loše, uvriježene metafore, kako je to urušavat se prema unutra, propadat i implodirati kao crna rupa, bit u predugom slobodnom padu koji se iz tvoje perspektive kosi s pravilima gravitacije jer naizgled ne ubrzavaš, već brzinu koja je poprimila sulude razmjere više i ne osjećaš dok iz daljine kao kroz opnu čuješ druge kako govore, i čini ti se: skoro kao da si u zrakopraznom prostoru i da to traje oduvijek i zauvijek jer vrijeme više ni ne osjećaš. *Galileo je zaključio da bi u sredstvu bez otpora sva tijela padala jednakom brzinom.* To je tako jako zgodno da mi dođe da plaćem šta stvarno nema nikoga ko bi skočio u onom trenu u kojem ja padnem. Ali, slobodan pad je jednoliko ubrzano pravocrtno gibanje tijela

bez početne brzine, a ako sam ja pala, a on je skočio, on ipak ima nekakvu početnu brzinu. Uz to, mi ni ne živimo u sredstvu u kojem nema otpora.

Dok se bojim smrti, tješim se da ću možda živiti dugo, šta je potpuno apsurdno, jer je u osnovi mog straha baš to, vremenska ograničenost unutar koje se definira dužina. Shvatila sam da ću se smrti prestat bojat ako uspijem zaobići vremensku koncepciju života, to jest ako živim u trenutku, naravno bez da on za moje shvaćanje postoji jer je i on vremenska odrednica, a ujedno i vremenski određen. Samo, pojedinci koji su imali ovlasti sve su uredili da se mijenja, a ne znam jel mijena shvatljiva van vremena, plus cijela civilizacija i više-manje svi životi su kumulativni pa kako ću ja bez vremena? Uopće neću moći sijati da imam šta žnjet, i umriću od gladi. Ali, ako živim potpuno (u) sada, opet bi mogla šivat ili kopat kanale, ali stvar je u tome da onda ne možeš na mene računati da ću to raditi i sutra, jer za mene sutra ne postoji, ne možeš računati da ću to željeti raditi ni sljedeće minute, kao ni da ću se, ako me nešto omete, nakon toga uopće sjetiti šta sam bila započela raditi, a pogotovo zašto sam to bila započela raditi i zašto bi to valjalo dovršiti. Takav život bi mi bio puno lagodniji i puno bi mi se više sviđao od ovog jer onda ne bi bila nesretna, niti bi mi srce bilo slomljeno. Ipak, zbog svih mogućih problema i komplikacija, za sad se odričem odricanja vremenske koncepcije života.

Ako je poanta uživati u trenutku, ja to kužim i spremna sam to prihvatiti i živiti u skladu s tim, ali je problem kod narativa koji pružaju užitak zahvaljujući tome šta traju, onih čiji svaki trenutak ima ljepotu i smisao samo svojim

mjestom na sintagmatskoj osi, samo u odnosu s već proživljenim i onim šta iščekujemo da će nadoći, kao šta u tonu uživam ako se savršeno nadoveže na prethodni, jer tada moram živiti u par trenutaka istovremeno. Ili je dopušteno u trenutku u kojem živim čuvat bar odjeke prethodnih?

Kad zamišljam tatu, na površini mi je žao šta ne zna kako je sad, šta ne zna za sve stvari koje su se dogodile poslije, šta mu je uskraćeno sve to, šta su svi koji umru ranije od drugih zakinuti za sve ono nakon, ali sad mi se čini da je u miru. Da je sve prestalo i da njemu, ako je slučajno i svjestan kao duh ili štaveć, konačno vlada mir, stvari iz prošlosti više-manje probaviš i nema novih da te stižu i da zbog njih plačeš, a nema više ni novih navala svega, samo mir, stvarno, samo počivanje u fakin miru.

*

Kupala sam se tamo di se uglavnom kupaju starci i tu je bio neki mladić koji je izgledao produhovljeno, ili bar mirno i sabrano na neki meditativni način, i odmah sam, naravno, pomislila da umire i da se s tim pomirio pa uživa u trenutku i s oprostom upućenim svojoj sudbini gleda u more, a onda sam se sjetila da svi umiremo pa smo mi se svi mi ostali učinili deplasirani.

Premorena, natečenih i izgribanih nogu, nervozna od gladi i nestrpljiva da se okupam prije nego padne mrak, trudila sam se bit entuzijastična oko posjete groblju koja se morala desiti upravo tad da ne uvene cvijeće. Otišli

smo ravno iz polja, u prljavoj radnoj robi, jer mi smo iskreni i uostalom nemamo vremena za zajebanciju poput presvlačenja, otišli smo prababama i babi, koja bi, znam to, popizdila da zna da se na groblju ukazujemo u takvom izdanju. Babini starci, prababa i pradida, leže skupa u masovnoj grobnici, ali tamo leži i didina mama, i to sama, jer umrla je prije ostalih, kad nije još bilo naše grobnice, i kasnije kad su je htjeli premjestiti nisu više znali raspoznati njene kosti jer svi su se ostaci izmiješali i na njih su došli novi. To me masu rastužilo, to šta ona leži tamo sama, makar znam, makar se nadam, da ona nije dole, da joj svijest nije dole, ako uopće postoji, jer zamisli bit svjestan da se nalaziš među gomilom ostataka ljudi s kojima nisi bila bliska, među makar samo gomilom ostataka, šta ja uznemirujuće često zamišljam u prvom licu, i da su svi koje voliš dalje, ne niti na istom groblju nego na novom, s druge strane sela. Sve je to jako nerazumno, ali da nije bilo nje, ne bi bilo ni mene i drago mi je šta je bila jaka i izdržala bar toliko da se uspije prokreirati, a znam da je bila jaka čisto jer je bila žena na selu početkom prošlog stoljeća i jer joj se to vidi na licu, uz to šta je bila masu lipa, i eto, premda ne znam čemu rađati ako već treće koljeno neće imati pojma ko sam ja, u zadnje vrijeme zamišljam neku svoju daleku babu i ponosna sam na nju, znam da je bila dobra i draga i da joj je bilo jako teško i zahvalna sam joj i ponosna na nju, i ta zamišljena pretkinja mi je, kad sam ugledala crno-bijelu keramičku sliku prababe Nikoline na spomen-ploči, dobila lice.

Kad razmišljam o otkrićima i izumima koji će našim potomcima, ako ih bude, olakšat život i poboljšat njegovu kvalitetu, budem malo ljubomorna šta ih još nema, šta ih ja nemam sad, jer osjećam da ih zaslužujem (makar ne znam šta su, makar su mi ta sva pomagala i tehnologija donekle apstraktni), kao šta mislim da je moja čukunbaba zasluživala vodovod i mašinu za pranje koje nije imala. Mogla bi lakše otpiti ovo stanje ako se koncentriram na njegove romantične aspekte: kao šta nam je živa vatra u peći ili kaminu romantičnija od pećice na struju, makar znam da je naknadno romantiziramo (iako vatra stvarno ima neku intrinzičnu romantiku), tako iz perspektive neke budućnosti nastojim izromantizirati ova vrata koja škripe, suđe koje perem na ruke, uvijek hladnu sobu, podgrijavanje hrane u tećici, brisanje prašine, bol, tablete, daljine i robu kroz koju uvijek propuhuje.

Dan kad sam saznala da je umro Mate počeo je kao i neki drugi dani u kojima su umrli neki drugi ljudi. Ima nekoliko kategorija tih dana, a ovaj je bio poput onog u kojem je umrla princeza Diana. Probudila sam se u mirno popodne, malo premirno, s vrenjem u podtekstu, sve je bilo na svom mjestu pa i anticiklona u mojim prsima, ali s nekim nemirom u pozadini nalik na zujanje iz onkraja. Najviše me preplavila začudnost, kako se to zbije da netko ne postoji, kako to da se uopće postoji, kako to da sam tu, da sam biće, da je sve oko mene opipljivo i da smrt nije? Marko kaže: skoro sam bio ubiven. Svidio mi se taj pasiv koji ostavlja pozornost tamo di i treba bit: na mogućoj žrtvi, na činu smrti, na mogućem prekidu nekog života, a ne na senzaciji fabule ili, tako nepošteno, na onome tko

ili što život oduzima. Pasivom si nesuđena žrtva uzima pravo da bude subjekt. Ali kad je žrtva stvarna i kad smrt nije tek moguća, onda mi sve prestaje bit jasno. Matina smrt poklopila se s novim valom moje depresije i mogu si samo obećat da ću se, u slavu bivanja, trudit manje tonit, a više bit na površini. Skočila sam u more negdje između Čiova i Šolte jer su mi rekli *ajde moš sad spori smo* pa je njih otpuhalo i odnosilo sve dalje, dok sam ja pokušavala doplivat do broda, a onda sam shvatila da ih neću stići i da će se vratit po mene jer ipak sam im draga, i dok nisu došli nisam se bojala morskih pasa nego sam legla na leđa i promatrala avione.

*

Gleda li ljubavnik stvarno samo mene ovako? Gleda li tako još neke, ili možda sve ljude i kako da to provjerim? Gleda li me kao svoje prijašnje ljubavnice, ili se samo meni čini da me uopće gleda *nekako* i ako da, je li to zato šta ja želim da mene on gleda drukčije? Čak ni uvježbani ljudi ne uspijevaju uvijek razlučit svoju želju od stvarnosti, to jest stvarnost obojanu svojom željom od stvarnosti koja postoji netaknuta, van njihove želje. Dodatno je pitanje postoji li uopće takva stvarnost izvan moje želje. Ne znam kako ovo razriješit, valjda samo trebam tu distinkciju držat na umu.

Brine me to šta nekad moja želja uopće nije moja nego je želja drugoga. Ja u pogledu nekih stvari, naprimjer djece, nemam ni želju, ni neželju, već u tome u potpunosti ovisim o partneru i njegovoj želji. Ako partner bude htio bebu,

onda ću je htjet i ja. Imam teoriju da bebe, kad ne plaču radi hrane, kakice i boli, plaču ne da iskomuniciraju potrebu za toplinom, ljubavi i emocijama, nego da bi izbjegle da budu napuštene; možda je taj njihov refleks da plaču kad su same tu samo da ih (jer ljudska mladunčad je totalno nemoćna) ne bi u nekoj seobi slučajno ostavili za sobom. Zato ih možda ne treba nužno stalno držat niti dramtizirat, mislim da im je možda dovoljno reć: tu sam, sve je okej, pa da one opet mirno zaspu. Možda ih mi, grleći ih i nosajući ih toliko, navikavamo na emociju kao na drogu, i onda im kasnije nema povratka. Ipak, neka istraživanja u kojima su maćići, koje su mazili, narasli veći i jaći od maćića koje nitko nije mazio, pobijaju mi ovu teoriju.

Doma sam mazila cimerićinu maćku, dok je ona puštala Anthonyja i CocoRosie. Mislila sam se kako bi se mogla pobrinit za tu maćku da ostane bez ikog svog. Kako mi je postala draga i kako bi se mogla brinit za nju pa makar ona ništa ne osjećala za mene. Kako je, ako uzmemo pričat u tim kategorijama u kojima netko uopće može bit nećiji, time jer sam se malo navikla na nju, postala malim dijelom moja, jer nešto dijelimo, makar taj trenutak hladne i nezainteresirane bliskosti. Pa sam pomislila kako bi onda valjda mogla imat i dijete, samo bi njemu, njoj, morala objasnit, morala opravdat činjenicu šta postoji. Rekla bi joj zato dobar ti je život. Zna bit jako težak i nije pošten, ali super je šta si tu, traje dosta dugo i svašta stigneš, super da si uopće živa i da možeš guštat u njemu, u masu toga u njemu. I osim šta bi se brinila o njoj, volila je i svugdje je vodala, morala bi se stalno truditi da joj budem potpora u razvijanju pozitivnog stava prema činjenici šta je živa.

Tehnički gledano, ako se ne ubijem čim to budem fizički u mogućnosti, samoubijam se. Jedino rješenje za život je ubit se odmah čim si to u mogućnosti. Naravno, ipak tek nakon šta postaneš svjestan nužnosti. Ali muče me male bebe. Možda one ne guraju prste u utičnice zato šta su znatiželjne, možda moja sestra nije kao beba stavila ruku na vreli špاهر zato šta joj je biološki determinirano da istražuje svijet oko sebe, možda nije s par mjeseci pojela par šaka umjetnog gnojiva zato šta je htjela kušat sve okuse koje joj nudi svijet, možda je slijedila nagon za smrću makar ga nije bila svjesna. Možda su, dakle, ako istražujem uzorak koji mi je dostupan, oskudan uzorak, možda su bebe svjesne nužnosti smrti odmah od početka i zato srljaju u opasnost, ali se to putem pomalo izgubi jer ih nauče, a time i malo uvjere, da su neke stvari loše jer su opasne, jer vode u smrt. I možda je moja sestra bila beba pametnija od mene, jer ja se kao beba nisam nikad pokušala ubit.

Ovih dana me užasno boli, kao ono kad sam pišala krv, iako je sva bol tad bila koncentrirana na jednu užasnu noć dok nisam otišla babinom doktoru pa mi on dao antibiotike, a sad je razvučena i ne da mi spavat, od čega svako malo poludi, pogotovo kad je prisiljen da mu bol bude dio svakodnevnog bivanja, svake sekunde i u svakom položaju, neovisno o svim popijenim painkillerima. Uvijek sam mislila da je svaka fizička bol lakša za trpit od psihičke, i kad me udrio brod i kad sam ispišavala krv, a sad ne mogu procijenit je li mi jača fizička bol ili tuga. Neki su referentni okviri čvrsti, u fizici gravitacija, u boli ljestvica di je deset porod, premda ja ne znam kako oni izvana ocijene koliko nekoga boli i koliko uopće maksimalno može bolit, ali za svoju tugu nikako ne mogu naći referentni okvir.

Naučili su nas da bol smatramo lošom, jer ona najčešće, skoro uvijek, ukazuje na neku opasnost ili povredu. Živimo u kulturi koja liječi simptome, a ne uzroke, u kulturi koja, zbog unaprjeđivanja prodaje, potencira našu naklonost spram udobnosti, pa se trudimo tu bol šta prije ukloniti, a doktoru ne idemo da nam ne bi slučajno rekao da imamo rak. A bol nije inherentno zla, ona je samo signal, i nakon šta primimo poruku koju nam prenosi, mogli bi je početi prihvaćati, kao kušnju koja nam pokazuje koliko smo jaki i daje priliku da ojačamo, ili čisto kao jaku senzaciju, šta nama, kojima treba intenzivnih osjeta, možda dobro dođe. Problem je šta sam na svoje kronične boli toliko navikla da ih više i ne osjećam, ali zato me svaka porezotina nanovo podsjeti da sam živa.

Izašla sam na balkon, ovaj put ne da strahujem kako se avion zabija u kuću nego kad sam već otvorila da prozračim mogla bi i izaći, a kad sam već tamo mogla bi protresti lancun, i miris me podsjetio na bivšeg ljubavnika i obuzela me bol i bolno sam udisala i nisam se mogla sjetiti ko je to bio, a onda mi nije ni bilo važno jer mora da se bol nekad odcijepila jer je sad postojala neovisno, a i bila je jako ugodna pa sam se bacila u osjećaj a ne s balkona.

o8

Prekida se razdvajanje za pitanja odraza, prekida se razdvajanje za pitanja odraza, ponovio je dvaput ženski glas s metalnim aftertasteom kojeg je dobio provlačenjem kroz razglasni sustav metroa na stanici dvanaestice koja je u nekom drugom Parizu vodila za St. Denis. Užasnuta, ali malo fascinirana lakanovskom referencom svjesno sam se, premorena, otrgnula mori iz polusna. Disala sam u jastuk, a on mi je odbijao dah nazad. Kad dišemo u nešto pod kutem dovoljno oštrim da probije granicu, odbijanje našeg daha mrtvacima osjete kao dovoljan paravan i onda dišu natrag u nas, skužila sam pokušavajući ne utoniti u novu moru, poput noćnih golubova koji su disali u mene usnulu s domskog prozora u vrijeme epidemije ptičje gripe.

Kao dijete, prvo sam raspakirala najdraže knjige i među, kao luđakinja montirala svoj madrac na njihov jer nikad ne znaš ko je na njemu umro, a suze su mi imale okus kao kad me ono mama ostavila u bolnici. Zgrada je živa, slušam joj utrobu, škerce i želučane sokove, kroz cijevi u kupaoni kao da proljeću avioni, bojim se njenog grotla u podrumu i teško se mirim s tim šta me progutala, ne znam je, ne znam hoće li me zaštititi od kiše koja jača, ne znam hoće li mi njena izmapiranost dopustiti da se tu radujem i volim, da se tu stvari zbivaju, i pribojavam se da je grob, da me proždrla i da je ovo kraj svega. Čitala sam o blizankama koje su se pronašle, jedna od njih rekla je da je oduvijek znala da dio nje nedostaje, a ja se pitam: kome ne nedostaje? I mislim se, možda sam ja stvarno svoju blizanku proždrla u maternici, i sad u nekom dijelu mene stoji nekoliko njenih zaostalih stanica, možda djelić tkiva ili organa, njeno oko u mojim crijevima ili nokat na mojoj pretklijetki, a onda je

tu negdje skriven i dio njene duše i zato se valjda nikad ne bi trebala osjećat usamljeno. Kad mi se nitko od prijatelja ne javlja na telefon, umislim da sam zalutala u paralelni svemir u kojem nemam nikoga i moja usamljenost nema puno veze s ovozemaljskim parametrima. Noću se uvlačim pod predimenzionirane prekrivače, ako se uspijem dovući do kreveta, i plačem, u pokušaju da oplačem život i da ga slavim. Iz daljine za mene brinu ljudi za koje to nikad ne bi pretpostavila, sve se zbiva, onako kako ja volim, ali ne meni, ja stojim u središtu oko kojeg se sve okreće i ništa me se od toga ne tiče i ništa me od toga ne usrećuje, ali me sama ta spoznaja o liposti ispunja nečim velikim, a u meni je tolika težina kolika već i treba bit u centru gravitacije. U singularnosti.

Volim kad na radiju kažu koja je godina, za sve dezorijentirane vremenske putnike i one koji se bude iz dugog kriosna. Da se teško razbolim i bude opcija da me zalede na neko vrijeme dok ne nađu lijek, ili jer, kao šta je slučaj u mojoj konkretnoj maštariji, kriogensko stanje samo po sebi liječi moj *rak*, relativno lako bi se odlučila na taj korak jer bi ga shvatila kao pustolovinu u koju se ne bi bojala upustit sama. Prihvatila sam činjenicu da će dok se ja probudim svi moji voljeni bit mrtvi i da ću bit sama, jer sam shvatila da to ionako jesam. Onda bi, kad me odmrznu (ili da prođem kroz vremenski portal) prvo potražila mjesta, jer mjesta nam ulijevaju sigurnost, na poznatim mjestima bi lakše našli svoju donedavnu sadašnjost koje se moramo odreći da bi se mogli priviknit na nove postavke svijeta.

Pogledala sam film o putovanju kroz vrijeme i sad se osim ostalih stvari bojim i buduće sebe koja može doći i onesposobit me kako bi me zamijenila u ovom tajmlajnu kojeg je već proživila, kako ne bi napravila neke greške. Makar, to bi možda bilo okej, sve dok me onesposobi na neki ugodan način. Zapravo, da znam kako, totalno bi se odmah vratila nazad i zamijenila raniju sebe.

Šta god bilo, uvijek imam paralelne svemire. Mogu li mirno nastaviti živiti sa svojim odabirima baš zato šta znam da u paralelnim svjetovima živim sve druge opcije? I jesam li se zbog toga malo ulijenila? Prvo sam se bojala da te ja nisu ja, da one nisam ja (jer nemam u sebi njihovo iskustvo, makar nekad imam dojam da imam njihove emocije), ali ako to sve i jesam ja, to opet (jer ona i ja ne dijelimo svijest, a slutim da nećemo ni zagrobni život) nije opravdanje za to da se pretjerano opustim u ovom svijetu. Moguće je da se, sasvim slučajno, u beskonačnom ponavljanju kombinacija svemira ovaj život, ova konstelacija nikad ne ponovi. Jer, ako se pojavnost kombinira slučajnim odabirom moguće je, makar i u beskonačnom vremenu, da se sasvim slučajno uvijek složi neka konstelacija koja nije ova. I tako beskonačno. Ali šta meni znači šta se ova konstelacija možda nikad ne ponovi ako se ja, ako se i ponovi, ne mogu vratiti s njom, pa makar se ponovili isti atomi i doživljaji? Sad izvlačim mirnu količinu utjehe iz svoje krhke i prolazne neponovljivosti: samo sam sad ja koja sam sad.

Odrednica nikad, proteže li se ona manje, više ili jednako u daljinu kao odrednica beskonačno? Mislim da je krivo promišljati beskonačnost kao vremensku ili prostornu kategoriju koja ide u daljinu i širi se van vidokruha i kruga

zamislivosti. Beskonačnost treba promišljati u jednoj točki, prostornovremenskoj ako ne možemo drukčije, ali po mogućnosti van svakog prostora i vremena. Ona se širi i implodira u samu sebe i u njoj postoje sve opcije, čak i one koje nismo u stanju shvatit. Kako je to čovjeku dano da zamisli nešto poput beskonačnosti, ali mu je uskraćena sama mogućnost da to nešto promisli i shvati do kraja? Postoji li uopće beskonačnost za nas, je li nam relevantna, ako je ne možemo oćutit?

*

To šta se sve oko mene trese i ruši ipak nije moj subjektivni dojam nego moja jedina istina i treba mi objašnjenje tuđe neuzdrmanosti, da mi objasni zašto, zbog nedostatka kojih mehanizama se mogu osjećat toliko jadno. Možda je s njima kao s bakterijama koje nisu pretjerano uzdrmane potresima na Zemlji, možda ja živim u dimenziji pogodnoj za neadekvatno intenzivnu bol. Nije da si utvaram da mogu skužit išta više od treće dimenzije, ovo je samo metafora.

Osjećam pritisak jer svaki moj odabir, svaka i najmanja pizdarija nosi ogromnu težinu, sama ta situacija u kojoj se stavim pred odabir pretvara trenutak u binaran, jer ako odlučim jedno, svemir kreće jednim smjerom, a ako odlučim drugo, kreće drugim. To je dosta velik pritisak za jednu osobu, i to ovako malu poput mene. Šta ako postoji zacrtani put kojim se sve mora odvit, jer ako nešto i najmanje zastrani, sve će se ovo ponavljat i ponavljat dok ne pogodimo pravu verziju simulacije, a ja sam svojim

odabirom skrenila na krivi put pa moramo opet sve vrtit iz početka? Šta ako sam svojim odabirom sjebala fraktal unutar kojega živimo, fraktal koji svojom strukturom uvjetuje istovjetnost svemira koji su u njemu usložnjeni, pa on sad počne vrtit različite paralelne verzije i time se prestane moći kopirat i sve se uruši? Ali ako vjerujem da se paralelni svemiri u svakom trenutku granaju, a da ja, ova svjesna ja, da ova moja svijest u tom grananju uvijek ide optimalnim putem, onda sam mirna. Žao mi je ipak šta nemam sve te svijesti istovremeno – mozak bi sigurno imao kapacitet za to s obzirom da je kao i sve sastavljen od struna koje, kao i ostale strune, mogu titrat na puno načina i u puno dimenzija – ovako osjećam da mi je nešto uskraćeno. Ovako su sve one druge opcije – i ona opcija u kojoj sam s njim – svedene na razinu maštanja, žaljenja i snova.

Ipak, osjećam da mene nešto uvijek pomakne u liniju života u kojoj sam živa. Kad god mi se zavrti ili mi se uzlupa srce, to je znak da je došlo do račvanja i da sam u paralelnoj radnji umrla. A kad jednom stvarno umreš, to je jer se tvoj kvantni skretničar već dosta umorio pa propusti prebacit na drugu prugu.

Možda shizofreničari, kojima se priviđaju stvari i ne mogu ih razlučit od onoga šta većina doživljava kao pojavnu stvarnost, možda oni napola žive u ovoj, a napola u paralelnoj dimenziji, u kojoj te stvari zbija postoje, komuniciraju i djeluju na ostalo u toj dimenziji i na tu nekolicinu ljudi koji mogu bit na dva mjesta istovremeno, ljudi koji imaju moć živit dvostruku realnost: ovu našu i onu za koju ih pokušavamo zakinit, samo zato jer je sami ne percipiramo, mada ona nije ništa manje realna. Ako

poludim, bojim se osamljenosti, toga da mi nitko neće vjerovat da uistinu naprimjer čujem glasove. Ali onda sam skužila da mi ni sad nitko ne vjeruje, da nitko ne zna kako je bit ja. Ranije mi je najveći strah bio da nama upravlja neka instanca, a da mi toga nismo svjesni. Na dan poput današnjeg, to bi mi bila najveća utjeha.

Ležala sam na mulu gola, volila sam svoje tijelo pa čak i defektni prst, jer je bilo cijelo i jer je prst bio na nozi još uvijek prikačenoj na mene, a ne u spalionici ili na onom dvorištu s medicinskim otpadom odakle se, pitala sam didu, u sanducima hrpe tih dijelova raznih ljudi koji se međusobno ne bi podnosili, dijelova smrdljivih iznutra i izvana a koje su nekad njihovi ljubavnici jako volili, možda čak i u sinegdohi, odnose u rupe. Dida mi se prišuljao i zazvao: *Sana!* Povjerljivim glasom rekao mi je da je mačiće *itnija u more*. Ova se već tri puta kotila, ko će to sve držat, rekao je. Pitala sam ga zašto mi to govori kad me to uznemiruje, ali on je samo nastavio: bacio ih je, kaže, pa su došli galebovi i sve ih poklali i pojeli. *Galebovi to odma za čas zakolju*.

Sinoć dok sam se tuširala zasmetalo mi je šta različiti dijelovi mog tijela imaju svaki svoje ime. Već sam naučila da imenovanjem određujemo stvari i cjepkamo svijet na proizvoljno određene djeleće, ali sinoć sam bila svjesna da ništa oko toga ne mogu napraviti, ne mogu razmišljat van jezika. Ne znam zašto su me zasmetali odvojeni dijelovi tijela: mislim da ga možda želim moći percipirat drukčije. Onaj istočnjački filing da smo svi dio jednoga, da je sva materija povezana i da nema granica među stvarima, mislim da bi to možda mogla uspit osjetiti da mi recimo odsijeku

šaku i bace je u stranu: to bi i dalje bila moja šaka, iako bi sad bila odvojena od mene; bila bi istovremeno dio mene i nešto izvanjsko. Onda bi se možda malo pobrisala granica između mene kao integralnog tijela i ostatka materije i možda bi onda shvatila da je sve povezano kao ja i ta ruka. Možda je tako kad rodiš dijete? Pitam se bi li onda i moj duh morao bit naokolo, u drugim stvarima? Jer, moj duh je uglavnom u mojoj glavi, nekako ga osjećam tu di su mi ova glavna osjetila i nije da ga nešto baš osjećam u šaci.

Pobojala sam se jer ne znam u kojem trenutku duša uđe u čovjeka. Možda dok ide porođajnim kanalom ili nekim drugim putem van iz žene, jer mi se čini da se mutno sjećam tog trenutka. Mislim da su ljudi koji su se probudili iz kliničke smrti i koji kažu da su vidili bijelu svjetlost, vidili ne svjetlost zagrobnog života, već svjetlost rađanja kao novi čovjek, koju beba vidi pri izlasku iz porođajnog kanala, samo šta su se oni ipak povratili, a u tu je bebu ušao netko drugi. Mislim da se, kako raste broj organizama na Zemlji (pretpostavimo li da se reinkarnacija odvija unutar jedne te iste planete), duše dijele po principu bespolne binarne diobe. Šta će se zbit s dušama kad broj organizama na Zemlji počne opadat, ne znam, ali strahujem.

Ivo mi je pričao o nekom liku koji se osjeća kao vuk, koji tvrdi da je vuk i onda mi se to učinilo dosta slično, analogno onome kad se netko osjeća kao drugi rod od uobičajenog za dotični spol, kao transrodna ili bezrodna osoba. I onda mi je palo na pamet da to možda ima veze s reinkarnacijom koja je pošla po zlu, pri kojoj se nije do kraja izbrisala svijest pri prelasku u drugo tijelo pa ti je ostala svijest vuka, a ušao si u tijelo čovjeka ili svijest

muškarca, a ušao si u tijelo žene. Totalno je moguće, i sad mi se, uz problem konstante broja duša pri reinkarnaciji, nameće i problem mijenjanja spola i vrste pri reinkarnaciji. Naravno sve je to okej i trebamo pustiti sve da budu ono šta osjećaju da jesu, samo silovatelje, ubojice, kapitaliste i sve one koji zlorabe položaj moći, njih treba sredit. A i ta reinkarnacija me više muči ovako teorijski, nije da bi mi nešto intimno značila činjenica da se reinkarniram. Pričali smo o seksu sa životinjama, koji je meni inače okej ako životinja da pristanak, i on je rekao da se njemu nekidan nudila neka kujica. Terijerka, jorkširska, kaže. Netko je napomenuo da ne želi umanjivati njegovu privlačnost, ali da se psi često naguze da ih češkamo, ali on je inzistirao: sigurno mu se nudila jer ga je i grickala i zavodila i stvarno je razmislio o tome da je pojebe, jer mu životinje zrače čišćom i nevinijom energijom od ljudi, ali ipak nije. Kaže da nije mogao sprovesti svoj poremećaj.

U naletu dobre volje, ljubavniku sam dala dopuštenje, koje bi on možda nazvao i zahtjevom, da ako slučajno dospijem u komu redovito dolazi u bolnicu seksat se s mojim tijelom. Kasnije je Goran plasirao neku teoriju da su tijelo i duša jedno te isto pa mi je onda to bilo još draže, ali i da nisu, duša mi je privremeno odsutna, ali tijelo i dalje živi, i zašto mu ljubavnik ne bi priuštio malo ugone. Osim toga, mislim se, želim i ljubavniku pružati ugodu, a ne da je tih godinu dana dok sam u komi potraži drugdje pa se osjeća krivim, a ja, kad se probudim, razočarano, ili je ne potraži nigdje pa se osjeća nezadovoljenim ili meni nešto nehotice krene zamjerat. Ovako su manje šanse da se on sneveseli, a i veće da se ja probudim iz kome, kao u onom

filmu di je manijak volontirao u bolnici di je ona ležala u komi pa ju je oplodio, a porođaj ju je vjerojatno i probudio iz kome.

Probudila sam se i otišla piškit. Putem mi se učinilo, ili je to bio produžetak sna, da je naše tijelo samo Petrijeva posudica za bakterije i odjednom sam samo to vidila kao svrhu mog postojanja i iz perspektive tih bakterija nisam se razlikovala od ostatka svijeta i onda sam, kad sam si pogledala dlan, vidila da se kroz prste rasplinjava u dim. To je imalo potencijala da se userem, ali mi je, zbog estetike koja u zadnje vrijeme dominira ovim prostorima, to šta sam se vidila stopljenom s banjem bilo kul.

Ako svi jesmo sačinjeni od jedne materije, ako se stvarno samo razlikujemo po načinu na koji titramo, onda sve stvarno i jest jedno i pristajem vjerovat da bi, kad bi uskladili titranje, mogla proći kroz kamen, ali i dalje ne osjećam da je moja svijest dio svega, jer kužim da se frekvencija mene i kamena neće uskladit, ali očekivala bi bar da se titraji moje i nekih drugih svijesti do sad već poklope, a još ništa. Raspravljali smo o tome zašto se argumentacija iz kvantne fizike ne može primijenit na nas i ja sam rekla da ipak postoji mogućnost da prođem kroza zid, možda i da ostanem u njemu; kasnije sam razmišljala kako bi bilo ljepše ostat u stablu nego u zidu, ili se stopit s ljubavnikom, ali mi je ta pomisao bila neprivlačna, nije mi se svidila ideja da budem tako zacementirana, više mi paše da se moje čestice kreću i vriju slobodno u meni, a ne da se miješaju s tuđima, kad se već s tuđima miješaju moji elektroni. Uostalom, ne mogu ostat zacementirana, ne mogu uopće stat na mjestu, niti mogu bivati opisana bilo

kojim glagolom, pa tako ni glagolom *bivat*, jer svi se glagoli odvijaju u vremenu. Skoncentrirala sam se na to da sam načinjena od čestica pa sam uspila bez problema uzvozit uzbrdicu do bazena, pronašavši se odjednom mirnom i opuštenom, zapravo nepostojećom, postojeći samo u svakoj pojedinoj točki kretanja posebno i u svima istovremeno, šta je uzbrdicu i život učinilo izvedivijima.

Shvatila sam da ritam proizvodi zen, jer ovaj put sam zaboravila brojat koliko sam dužina preplivala, i samo sam plivala, i nakon svega toga shvatila sam da ne postojim, bar ne na način na koji sam do sad mislila da postojim, i nije bilo nikakvog grča niti brige, postojao je samo skup mojih čestica od kojih je svaka u vezi i dosluhu sa svemirom svuda naokolo, a to šta sam napravljena od njih me totalno tješilo i, s druge strane, totalno odvajalo od ovog tijela, jer nisu te čestice moje, i to tijelo nužno ne postoji kao zasebno nego je dio sveopće materije, dio kojeg smo mi naučili gledat izdvojenog pa onda ni moja duša ne postoji nego je dio sveopćeg misaono-osjećajnog zibanja svemira. Samo, nisam se pomirila s tim šta su neki ljudi, većina ljudi, oko mene gadni i ja ne mogu prihvatit misao da sam s njima jedna duša i djelić istog kazana u kojem je uzbučkana materija. Možda oni i nisu skupa sa mnom, možda tu naizgled supostojimo, ali u stvari prebivamo u različitim razinama svemira i dijelovi smo različitih slojeva stvarnosti (a mi svi s iste grane i svi koji se volimo smo zajedno, znam). Ali šta je onda s tim velikim praskom, ako je on točan onda su sve ove moje čestice bile zbijene s česticama gadnih ljudi na jako malo mjesta? Malo sam zastranila. Moje čestice nisu moje, niti su njihove njihove, sve čestice su dobre, to jest

nikakve su, samo jesu ili čak nisu, i isto tako nisu one krive šta tvore tijela prljavih debila. S dušom pak ne znam šta ću, možda je prljavi debili ni nemaju.

Provjerila sam još jednom s cimerom: naši elektroni su zamjenjivi. Moji elektroni nisu nužno moji, moja je samo formula (i protoni koji nikud ne mrdaju ako ih ne povratim ili odrežem sa sebe i slično). Zato želim bit okružena samo ljudima koje volim, da kad već moram dobit neke tuđe elektrone, to budu njihovi. Inače je to kao kad te dodiruju nepoželjni stranci i možda baš zato strašno ne volim da me oni dodiruju. Ne volim se ni rukovat s ljudima. To je zato šta mi se većinom gade, osim kad mi se sviđaju, ali s tima se rijetko rukujem, s njima se uglavnom grlim. Želim da se nešto od one fine plemenske SF postupokaliptične kulture, u kojoj se dobronamjerni ljudi pozdravljaju pokazivanjem dlana u kojem nema oružja, odrazi i na našoj.

*

Umjetno proizvedeni elementi su nestabilni jer imaju jako velik broj protona. Zato ih ni ne možemo više naći, elemenata, nažalost, jer su svi iole stabilni već otkriveni. Nadala sam se da bi se moglo, to bi mi donilo malo uzbuđenja jer sam pomislila da bi ih ja možda mogla potražiti. Nadala sam se da bi možda na nekoj drugoj planeti oni bili stabilni, ali ne bi, jer nestabilni elementi nisu nestabilni uslijed nečeg izvanjskog nego po svojoj biti. To skroz mogu razumit.

Jedini razlog zbog kojeg upalim svjetlo kad dođem u stan je da provjerim jel unutra neki uljez. Točnije, da se uvjerim da je unutra neki uljez. Ovih sam dana puno doma sama, radim i štedim se, jer sam ovaj mjesec već dva puta kolabirala. I onda se mislim, moje čestice nitko ne promatra pa se one ponašaju kao valovi. Ko zna di sam ja sad zapravo. Kad ostajem sama doma, mogla bi bit na raznim mjestima, na nekima s više, a na nekima s manje vjerojatnosti, ali di sam zapravo?

Ležala sam opet sama i odjednom sam se počela bojat da ću prestat disat i time si osvijestila disanje, koje je time postalo otežano, pa sam se morala aktivno truditi da dišem i da ne padnem u kompletnu paniku. Danas sam dva puta bila izvan svoga tijela, ali sam istovremeno bila u njemu, jer ovim očima mogla sam gledat jedino na van i sve šta sam vidila bilo je kao pogled u ogledalo u ponoć, ako vjeruješ u pučku predaju i umisliš da si zaista vidio vraga, šta su ti prethodno rekli da će se desit. Sve to naokolo mene trebala sam bit ja, a mene u tome nije bilo. Ni u meni me nije bilo, jer je ta neka instanca, koja je gledala kroz moje oči, kao duh zarobljen u mašini koji se ne može stopit s njom, osjećala da uz nju u ljusci mog tijela nema ničeg, da je ono šta taj promatrajući dio mene zove sobom negdje nestalo i bila je to sama strava, promatrat pod neonom zidove i Mislava, kojeg nisam prepoznala, i bojat se da on ne primijeti da mene nema unutra.

Dok smo sestra i ja išle put bicikle vidila sam ispred svoju sjenu i to mi je bilo najljepše kako sam se vidila. Na videu sam glupa i previše animirana, na slikama sam nepokretna, a tu sam se vidila živom, ali dovoljno reduciranom da si budem podnošljiva.

*

Prema dogovoru, silnice izviru iz pozitivnog električnog naboja, a poniru u negativnom. *Prema dogovoru.* Vani masu, masu grmi, a dole auti kao da plove uzvodno. Sama sam i bojim se, zabarikadirala sam se u stan prema maminom naputku, nazvala me s aerodroma da me upozori da nevirijeme ide u našem smjeru. Ne pamtim kad je vrijeme bilo ovoliko loše, ne pamtim sezonu koja je bila ovoliko mračna i kišna i ovoliko puna zloslutne grmljavine i slutim da se dešava nešto veliko i ne nužno zlo, ali svakako nepovoljno po moj život ovdje na Zemlji. Nikad nisam razmišljala kako bi zvučao udar velikog asteroida u Zemlju, nisam nikad ni razmišljala o tome da bi udar imao zvuk, ali ova grmljavina zvuči mi kao da ga najavljuje. Rasplakala sam se i uzela Janka u naručje, malo s njim gledala kroz prozor i tješila ga, a onda sam ga posjela na kredenac, onako golog jer me mama smatra malo ludom pa joj šivanje njegove robice nije prioritet, a sebi natočila rakiju.

Pitala sam maserku, pošto se ona kuži u to, da ako bi ja imala krila pa bi mi kao u filmovima bila prikazana zada na lopatice, onda bi dok mašem krilima morala micat ramenima naprijed-nazad jer mi lopatice pokreću i ruke. Rekla je da nije o tome do sad razmišljala, ali da imam pravo, no i da imamo još jedan set mišića između lopatica pa bi se možda nešto s njima dalo sredit. Ja i dalje tvrdim da bi se ruke pokretale. Ljudi me ne razumiju, Vedrana za primjer navodi Zvončicu, a ostali misle da govorim o duhovnim krilima ili nešto. Danas je sestra našla neke crve u stanu pa sam se rasplakala.

Sjedim, zurim u svjetla sjever-sjeverozapada i mislim se bi li bilo dobro da tata dođe po mene i kako bi to izgledalo. Bi li se moj duh filmski posjeo na rub kreveta pa onda izašao kroz prozor? Šta ako zabrijem da sam umrla i da mi duh izlazi kroz prozor pa se onda srušim dole s petnaestog kata? Zato sam odlučila kad umrem sići dole liftom, za svaki slučaj. Krenila sam razmišljat kome će bit upućene moje posljednje misli. Kako sam dobra organizatorica, sigurna sam da ću u minutu-dvije uspit ugurati sve koje treba, ali me zabrinila ta posljednja misao, dok nisam shvatila da sve radim pogrešno jer mi je to predstavljalo pitanje dužnosti: kome sam ja dužna uputit zadnji tračak svog duha na ovom svijetu (ne računajući moju nematerijalnu i materijalnu duhovnu ostavštinu)? Majci? Ljubavniku?... Onda sam promijenila pristup i upitala se koga bi ja volila najviše od svega i svih i dala si nedvojben odgovor: sebe samu. Kad umrem pa me zapale smrdit ću, ali ne kao borovina. Znači li to da me ne treba palit, da treba palit samo ono šta miriše dok gori?

Sve se manje bojim i iako mi i dalje dolazi strah, sad ga lako odjebem. Recimo, svake noći otkad je on otišao bojim se da mi vrag ne sjedne na prsa, ali još nijednom mi nije sjeo. Prije, kad sam se bojala nadnaravnog, poklekla bi pod strahom i upalila svjetlo da čekiram ispod kreveta, ali sad znam da je to možda od tableta pa kad se počnem bojat svog odraza ili nečeg maglovito mračnog šta vrebna na mene iz mora, ne uteknem, ne skrenem pogled nego gledam dalje, jer znam da umišljam. Možda ću to počet mislit za stvarne opasnosti, prepala sam se, ali onda sam se sjetila da one ne postoje jer je svijet iluzija. Nekad me uhvati panika da

sam luda i da to svi znaju, ali taje od mene jer misle da sam prekrhka za podnit tu spoznaju. Pa igraju igru za mene, i sve oko mene je kreirano kao setting koji će me najmanje uznemirit. Najgore je šta nikad neću moći provjeriti je li tako, jesam li poput onih jadnih virtualnih mašina, čija je sama esencija u tome da misle da su stvarne, jer inače ne bi mogle radit to zbog čega postoje, nego moram svijetu i ljudima oko sebe vjerovat da mi ne lažu. Cijeli se moj život temelji na vjerovanju, a ne na nikakvim konkretnim znanstvenim spoznajama.

Za neki globalni račun je svejedno, ako na kraju imamo, nemamo, posla s ničim, ako postajemo ništa, ako je skroz naskroz gotovo, za gotovost je svejedno kad je pokrenem, jer je jedno stalno ništa. Za osobni je račun također svejedno, jer sada imamo, nemamo, posla s ničim, jer jesmo ništa, jer je već skroz naskroz gotovo.

Ipak, u meni ima toliko žara da pomislim kako bi bilo bolje ne nestat noćas, u snu, nego se vratit na otok u neko sunčano poslijepodne i proživit u njemu jedan dugi dugi dan, samo se ne mogu odlučit bi li više volila da bude bonaca i plima i da se toplo sunce mirno slijeva po svemu mirnom govoreći mi da je sve u redu i da je sve blago i dobro, ili da se digne maestral i po zadnji put mi pokaže da život može bit uzbudljiv pa da se kad krene neki jači nalet samo bacim u njega kao šta se inače bacam na valove i da me odnese.

Gledala sam na TV-u animiranu Zemlju i kad se jedna strana okrenila u mrak, smjestila sam opet samu sebe u prostor, u prostor svemira, na noćnu, mračnu stranu Zemlje, stranu odmaknutu od Sunca, koja gleda u stotine tisuća svjetlosnih godina praznine i mraka do neke druge zvijezde i ovo mjesto na kojem se upravo nalazim odjednom sam osvijestila kao mračno, hladno i zlokobno samotno, ali osjećaj koji sam imala nije bio ružan, bio je samo lagano paničan, ali veličanstven kao i uvijek. Kroz staklo, u kojem se odražavao hodnik koji se protezao iza mene pa u daljinu, gledala sam kasni sumrak. Učinilo mi se da vidim put u nebo i ne samo u nebo nego u goruće nebo, u pakao, u nešto više mistično nego opskurno, tunel u drugu dimenziju, u nešto malo đavolje šta ima poslije smrti. Osjetila sam se nemirno i dobro.

Ulica je funkcionirala kao dobro podmazan mehanizam, jaketu sam objesila o ruksak i išla prema Zarezu birajući duži put da ne dođem prije Stipe koji ima ključ. To mi je dopustilo da biram sunčane ulice, odolijevala sam porivu da zatvorim oči kao mačka na suncu jer bila sam na bajku, čula sam zvuk hitne iako sam slušala muziku na plejeru, auta su se ugibala, ali nije bilo pretjerane tjeskobe, samo je majka malo jače stisnila ruku svog sina i sve je bilo u redu, smetlar na bicikli propustio je auto, ja nisam, ljudi su izlazili iz pekara, nisam susrela nikoga ko prosi niti migrira, i na takav dan, ako imaš tu sreću da si taman završila jedan posao i da ideš odradit drugi, ako imaš tu sreću da imaš neki posao, učinit će ti se da je grad krasan i lijep, da savršeno dobro funkcionira, sa svojim biciklističkim stazama, semaforima i trafikama, da su svi

Ljudi dobro iskoordinirani, sa svojim poslovima, šetnjama, obiteljima i svrhama.

Kad, ponekad, kažeš: ovaj život je prilično nevjerovatno i sjajan, misliš na sve ono šta ti se događa i šta se naokolo odvija, ali za život je potrebno bit živ, a i to je, rekla bi, prilično nevjerovatno, i super je ta dvoznačnost života i nevjerovatnost koincidencije: biti živ i živjeti! Moja prošlost, u kojoj sam se izlagala svijetu, sretno zaključena trenucima u kojima su me neki ljudi našli, navodi me na zaključak: isplati se davat se u prazno i ustrajat na tome kad ti se čini da to radiš uzalud, jer sad, osim za sada, živiš i za sutra, a sutra te netko možda nađe i stavi sve u ravnotežni položaj baš zbog ovog danas, baš zbog toga kakva si danas i baš zbog toga šta to ne skrivaš od svijeta. Treba bit strpljiv, sjetit se da stvarima treba neka određena brzina da stignu na određite, i da nije da masterplan nužno postoji, ali da se ništa ni ne može desit ako ne mrdneš, jer reakcija po definiciji treba prethodnu akciju. Zato kao da si, i kad budeš, nasukana na pustom otoku, na mrtvoj planeti, nemoj zaboravit stalno odašiljat signal u prazno.

Sad ne samo da sam u potpunosti svjesna trenutka, onako kako smo svjesni kad znamo da ćemo uskoro umrit, nego znam da svjedočim trenutku u vremenu, povijesnom, kulturnom, neponovljivom, jedinstvenom, i da u sebi imam sve ključeve za razumijevanje kodova tog trenutka, i još mi je jača svijest da se ovo više nikad neće ponovit. A kao nekom ko je opsjednut bilježenjem svega, ta nemogućnost da ovo zabilježim, jer će to čitat neki drugi ljudi iz drugih sredina i konteksta, me poklopila i nisam znala šta da radim i onda sam se po prvi put kako treba prepustila trenutku.

*

Iza kiše starac i staričica pomolili su se van i eno ih, ona čupa živicu, a on cementira oronuli stup na kapiji. Pitam se kako im se da, čudno mi je da im se u tim godinama da, neobično mi je, kad će na ovoj Zemlji i u toj svojoj kućici provest još tako malo vremena, šta svoje vrijeme troše na takve kozmetičke zahvate i istovremeno sam svjesna da upravo tako i treba živit.

Svaki put kad se od nekog oprostim krene me stezat u želucu: možda se više nikad ne vidimo, možda on ide ka izvjesnoj smrti. Svako uvijek potencijalno ide u smrt – mene, naravno, ovo muči već godinama, ali sad sam, uz ova kretanja na globalnoj političkoj i financijskoj sceni, toga još svjesnija i onda se moram borit sa sobom da ih pustim, da ih pustim da idu kud moraju i nosit se s mogućnošću da je to zadnji put da ih vidim. A kad su kraj mene ljudi koje volim, a sad već samo oni i jesu, onda sam mirnija, mirna sam jer se, ma kako se taj dan osjećala, uz njih osjećam udobno i smireno i ako umrem tad, ako baš tad sve ode kvragu, biće mi lakše umrit, jer sam sentimentalna pičkica. Volila bi da svi s kojima se družim znaju da mi nije bed umrit s njima.

Izgleda da ću mršavit i mršavit sve dok jedno jutro ne nestanem, ali to je okej sve dok vjerujem u vječni bitak. Volila bi da mi negdje na nekom brdu netko montira dva gonga pa da stanem između njih s velikim batićem i samo udaram lijevo desno lijevo desno dok sve ne izađe iz mene. Osjećaj autonomije dobiješ kad nasjeckaš češnjak

pa nedominantnom rukom pritisneš nož poviše oštrice i onda ga tako suvereno usitnjavaš. Zdravo samopouzdanje je najljepši ukras. Od rebound seksa i romansi ljepši i bolji su rebound razgovori. Ako tablete učine da ustaneš iz kreveta i ne plačeš cijeli dan onda je dobro šta ih piješ. Prijatelji i zdravlje su najveće blago. Aviona se ne treba bojat. Treba bit iskren, ali o kurcima ne treba puno pričat. U redu je ako se ne možeš definirat, ako ne znaš di ideš, u redu je ako ne slijediš fiksne ili naznačive trase. I nije bed ako si tužan, loše je samo ako ništa ne osjećaš. Šta više vremena prolazi, ako imaš imalo refleksije o sebi i svijetu u pravilu postaješ mudriji i onda ti je sve veći gušt iznova gledat dobre filmove. Možda neke snove nikad neću ostvarit, ali to šta znam šta su me konačno definira, a ni to nije loše. Ni dalje ne vidim izlaza, ali bar se krećem, pa makar došla do ruba kupole, bar ću opipat taj rub. Pitala sam sestru zašto je učmala, rekla mi je da nema razloga za život. Nemam ni ja, ali za život ti ne treba razlog, rekla sam joj.

*

Ostali galebovi letili su za trajektom kao šta običavaju iz užitka ili tradicije, jer sigurno su znali da nije koča, ali jedan je letio ispred njih, iznad same palube, par metara iznad mene. Gledala sam tog galeba i nastojala zaboravit sve šta znam o galebu pa sam osjetila život i zaboravila šta je život i vidila galeba kao nešto živo i čudno i nisam ga uopće vidila i bila sam ja ispod, a nešto je lebdilo iznad mene i onda sam ja bila to nešto i onda smo bili jedno i bili smo plavo i onda uopće nismo bili.

Danas sam ronila gola među nepomičnim jatima riba, ribe su uvijek strašno mirne kad more na površini divlja, kao da se moraju pritajiti, a baš tad bi mogle bit slobodnije nego za bonace. Stvar se često svede na pitanje za šta netko živi, ja živim za takve trenutke, trenutke mira i uzbuđenja uslijed zbivanja, i nije mi samo lakše nego i ljepše otkad to znam i sve sam pomirenija s činjenicom da živim kao šta se neki pomire sa smrću, valjda kad skuže koliko je neizbježna, šta sam ja sad valjda skužila i o životu, a šta se tiče mene i smrti, sad mi se čini da sam s njom uvijek bila pomirena, makar znam da nisam. Nekad zamišljam da na mene nalijeće kamion i trudim se opustit i bez grča ga pustit da me izbriše.

Kao djeca gledali smo stvari izbliza, kamenčiće, školjke, biže, škrapu, pukotinu i mrava, a kako smo rasli pogled nam se širio kao kadar koji, suprotno klasičnom filmu, s detalja ide u total, sagledavali smo sve širu sliku i percipirali sve više toga i stvari u suodnosima. Ne sjećam se kad mi se pogled raširio, jer to se dešava postepeno, osim u pjesmi *Tsunami* od Manicsa, ali sam gledajući u pličak skužila da sam izgubila onaj svoj detaljan pogled i bilo mi je dosta žao, iako sam bila zadovoljna šta sam dok sam ga imala temeljito proučila baš tu obalu. A sad, sad se meni sva ta širina počela opet, zajedno s mojim fokusom, zbijati i kao u crnu rupu slijevat u njegove oči, sad je to stvar koju najradije promatram, sad imam oboje, sad svi možemo imat oboje, samo se nekad treba prisjetit da se udaljimo i gledamo sve istovremeno i ujedno imat nešto dragocjeno čemu se želimo posvetit i gledat to izbliza i pazit da to bude sretno koliko ti možeš utjecat na to, puštat ga da bude šta ima bit i samo se tome svemu divit.

*

Masu ljudi je ludo. Neki koji su uz svoje ludilo, ili možda zbog njega, jako inteligentni postavljaju se iznad tebe, jer žele tobom manipulirati, prevariti te ili iz čistog užitka; neki u svojoj superiornosti s tobom ne žele imati ni posla; nekima je ludilo potpuno nevino, uronjeni su u njega do te mjere (ili su jednostavno dovoljno dragi i prostodušni) da ga uopće ne komuniciraju na van agresivno, da ga uopće svjesno ne komuniciraju na van; a s nekima ti se ludilo poklopi, makar ti na prvu izgledaju ljudi na način različit od tebe i čini ti se da se nikad nećeš skužiti, ali nekad se desi da vam nešto izvanjsko malo istjuna frekvenciju pa skužite da ste s iste grane; s nekima si se tjunao jako dugo pa iako niste od iste sorte ludila, s vremenom ste dušu istrenirali da prima frekvencije onoga drugoga pa se kužite i uživajte u harmoniji koja nastaje kad ste skupa; s nekima se skužiš odma, i sve je jako lako od početka, lako i jednostavno, a uzbudljivo, i osjećaš se nepobjedivo i nije te briga šta se dešava metar dalje i sve se okolo može odvijati, čak se i treba odvijati, da bi vi mogli, svaki za sebe, primijetiti da vas nije briga šta se okolo dešava i osjećate se nepobjedivo i kao da stojite u ravnotežnoj točki svemira u kojem ne postoje ni vrijeme ni prostor i onda taj trenutak koji provedete jedno pored drugoga, ma koliko kratak bio, traje zauvijek i ne traje jer trajanje ne postoji i taj trenutak bude jedan od najdužih trenutaka u tvom životu makar ne bude ništa jer kad vrijeme ne postoji nema ni glagola, nema ničega osim vas, koji u tom trenutku niste baš sasvim materijalni, i vašeg ludila.

Čekajući promrzli da prestane kiša ušli smo u jadnu birtiju punu peteespovaca drmnit još po jednu rakiju. Nakon šta mi je platio rakiju vani na vjetru kombinirao je teorijsku fiziku s napucima za bivanje i osjećala sam da ima smisla živit (da ima *utjehe* živit) jer ima takvih ljudi s kojima se na taj način nađeš – makar je on pokušavao naglasit da ništa *nema* smisla i da se možemo opustit – i shvatila sam: zen je kad propustiš reful vjetra da ti prođe kroz prazninu u atomima.

Svanulo je, krenila sam doma, vozila sam se i slušala najdražu stvar, na semaforu je bilo crveno, zadnjih dana je na raskrižjima u svim smjerovima crveno i teško mi padne zaustavit se taman kad počinje najbolji dio pjesme, ali sad su ulice bile prazne pa sam samo ubrzala i pojurila preko baš kad je počeo refren.

Indeks

- anatomija 30, 75-76, 200
avion 13, 15, 16, 20, 24, 64, 67, 86, 111, 114, 128, 130, 162, 167,
169, 179, 188, 191, 215
bailout 23
bajka 81, 161-162, 174
bijela svjetlost 25, 91, 151, 201
bitak ili ništa 7, 15, 16, 20, 23-26, 162, 188, 215
bog 7, 12-13, 83, 91, 92, 113, 145
branding identiteta 20, 21, 55, 63, 72, 73, 81, 82, 85-86, 89-91,
94-95, 104, 107, 112, 127, 131, 134, 152, 174
buka u kanalu 38, 63, 81, 104, 122, 132, 175
cijepanje 37, 176, 177-178, 200, 206
crkva 12, 23-24, 49, 84-89, 91-92
čestica 18, 42, 105-106, 152-153, 197, 203-206, 219
dihotomija 7, 21, 37, 39-42, 61, 64, 70, 74, 81, 112-113, 201-202
film 17, 24, 33, 40, 41, 46-47, 60, 65-66, 80, 94, 106, 124,
144-145, 146, 148-150, 202-203, 217

frekvencija 42, 117, 139, 203
gravitacija 8, 9, 58, 183, 184, 196
igra 48-49, 55, 118, 119, 138, 144, 174
indukcija 8, 19-20
inscenacija 36-37, 44-47, 132
klasa 87, 115, 116, 121, 124-126
komunikacija 48, 56, 58, 123, 126-127, 132, 175, 176
korporacija 119-123
kozmiologija 8, 26, 32-35, 99, 114, 129, 213
kritika čistog seksa 19, 64, 65-66, 80, 145, 146, 166, 176-177
Lévi-Strauss 56, 143
Mislav 8, 11, 17, 25, 29, 32, 49, 74, 81, 90, 91, 95, 110, 122, 131,
160, 206
monada 154-155, 180
mrtva priroda 8, 69, 127, 130, 178, 186, 200
naslijeđe 7, 29, 35, 72, 161, 186, 187
nebitak 7, 16, 20, 25, 187, 209
otok 39, 40-41, 76, 110, 131-133, 134-135, 138, 161, 178-180,
185-186, 200, 209
pakao 213
paralelni svemir 33-34, 80, 196, 197, 199
penis 39, 41, 65, 79, 80, 110, 144, 145, 147, 216
performativ 48, 86, 92
ples 21, 47
pogled 9-10, 80, 82, 90-91, 108-109, 115-117, 126-127, 132-133,
175, 188, 206, 217
pograničje nekorektnosti 19-20, 82, 104, 109-110, 112-113, 153
posmrće 10, 25, 26, 87
prekarnost 15, 96, 97, 182, 213
prokreacija 29, 39, 41-42, 64, 69-70, 72-74, 147-148, 150, 189

rastanak 14, 16-17, 24-25, 59-60, 95-96, 122, 132-133, 161,
177-178, 209, 215
reinkarnacija 9, 74, 145-146, 201, 202
relativnost 25, 117, 129, 139, 183-184
reprodukcija 11, 12, 15
ritam 43, 113, 139, 204
semiotika 20-21, 38, 48, 55, 74, 127, 143, 175, 200
sinegdoha 64, 70, 82, 83, 166, 200
spoznaja 18, 36, 61, 91, 143, 154, 204, 219
sprovod 16, 20, 132-133
sud 23, 98-99
terminarh 7
ulica 36, 44, 103, 106-109, 115-117, 126, 127, 165, 166, 213
univerzalni ekvivalent 49, 50
vagina dentata 65, 145
vjenčanje 46, 66, 67, 84, 86-87
vrag 206, 208
vrijeme 25, 37, 118, 125, 126, 129, 130, 139, 144, 168, 184, 196,
197, 204, 214, 218
zahod 38, 64, 65, 110-111, 112, 121, 182

AUTOR: Sana Perić
NASLOV: Monáda

IZDAVAČ: Multimedijalni institut
Preradovićeva 18
HR-10000 Zagreb
TELEFON: +385[0]14856400
E-MAIL: miz@miz.hr
WEB: www.miz.hr

BIBLIOTEKA: Skhole — biblioteka *Skhole* dio je programskog pravca *Dopolavoro* Europske prijestolnice kulture Rijeka 2020. Programski pravac *Dopolavoro* Europske prijestolnice kulture Rijeka 2020 financiran je sredstvima Ministarstva kulture RH, Primorsko-goranske županije i Grada Rijeke.

UREDNIČKI KOLEGIJ: Petar Milat, Lina Gonan, Ivana Pejić, Ante Jerić, Igor Marković, Tomislav Medak

LEKTURA: Katarina Lukec

OBLIKOVANJE: Dejan Dragosavac Ruta
PISMO: Bara [Nikola Djurek]
PAPIRI: Munken Print Cream 80 gr,
Curious Collection Matter Goya White 270 gr.
TISAK: Tiskara Zelina
NAKLADA: 500

Zagreb, rujna 2020.

EUROPEAN CAPITAL
OF CULTURE